

NEATKARĪGAS NOVĒRTĒŠANAS MEHĀNISMS (NNM)

LATVIJA PROGRESA ZIŅOJUMS 2015–2016

Zinta Miezaine
Biedrība „Risinājumu darbnīca”
Otrais progressa ziņojums
Second Progress Report

NEATKARĪGAS NOVĒRTĒŠANAS MEHĀNISMS LATVIJA

PROGRESA ZIŅOJUMS 2015-2016

EXECUTIVE SUMMARY: LATVIA.....	3
KOPSAVILKUMS: LATVIJA	9
I LATVIJAS DALĪBA ATVĒRTAS PĀRVALDĪBAS PARTNERĪBĀ	15
II NACIONĀLAIS APP PROCESS.....	19
II APŅEMŠANĀS.....	25
1 VEICINĀT PUBLISKĀS PĀRVALDES DATU PIEEJAMĪBU ATVĒRTĀ VEIDĀ (ATVĒRTIE DATI)	27
2 VIENOTAIS TIESĪBU AKTU PROJEKTU IZSTRĀDES UN SASKAŅOŠANAS PORTĀLS UN SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA TIESĪBU AKTU PROJEKTU IZSTRĀDĒ.....	31
3 VIENOTA PLATFORMA VALSTS INSTITŪCIJU TĪMEKĻA VIETNĒM UN INFORMĀCIJAI	35
★4 ATKLĀTA, GODĪGA UN PROFESIONĀLA VALDES UN PADOMES LOCEKĻU KANDIDĀTU ATLASE PUBLISKAS PERSONAS KAPITĀLSABIEDRĪBĀS	39
5 EVIEST EFEKTĪVĀKUS UZRAUDZĪBAS MEHĀNISMUS TO AMATPERSONU DARBĪBAS KONTROLEI, KAS IR ATBILDĪGAS PAR RĪCĪBU AR PUBLISKAJEM RESURSIEM	43
6 IZVEIDOT ILGTSPĒJĪGU NVO FINANSĒŠANAS MODELI.....	47

7 JĀNODROŠINA IESPĒJA VĀKT PARAKSTUS REFERENDUMU IEROSINĀJUMIEM INTERNETĀ.....	51
8 LIKUMPROJEKTA PAR TRAUKSMES CĒLĒJU AIZSARDZĪBU IZSTRĀDE.....	55
9 POLITISKO PARTIJU FINANSĒŠANAS SISTĒMAS IZVĒRTĒJUMS.....	57
10 VALSTS PĀRVALDĒ NODARBINĀTO ĒTIKAS KODEKSS	61
IV KONTEKSTS LATVIJĀ	65
V KOPĪGIE IETEIKUMI	69
VI METODOLOĢIJA UN AVOTI	71
VII ATBILSTĪBAS PRASĪBAS. PIELIKUMS.....	73

EXECUTIVE SUMMARY

INDEPENDENT REPORTING MECHANISM (IRM): LATVIA PROGRESS REPORT 2015-2016

NGOs played a major role in shaping Latvia's second action plan, which includes important commitments on open data, public integrity, and participation. However, many commitments were taken from existing long-term policy plans. A broader and more diverse range of participants in the OGP process could expand the reach of future action plans.

The Open Government Partnership (OGP) is a voluntary international initiative that aims to secure commitments from governments to their citizenry, to promote transparency, empower citizens, fight corruption, and harness new technologies to strengthen governance. Latvia began participating in OGP in September 2011, when President Andris Bērziņš declared his country's intention to participate in the initiative. The Independent Reporting Mechanism (IRM) carries out a biannual review of the activities of each country that participates in OGP.

The office in charge of OGP in Latvia was initially the Ministry of Foreign Affairs (MFA). In January 2016, the State Chancellery became the lead agency. This agency oversees the Cabinet of Ministers, reports directly to the prime minister, and is responsible for implementing half the country's OGP commitments. The MFA still supports the international and diplomatic aspects of the initiative, however.

OGP PROCESS

Countries participating in OGP follow a process for consultation during development and implementation of their OGP action plan. Latvia's second action plan was developed along with nine NGOs that submitted and discussed proposals with government representatives in an in-person roundtable discussion. Although the consultation was delayed and narrow in scope, participating NGOs played a major role in shaping the final plan.

There was no regular forum for multi-stakeholder consultation during implementation of the plan. Nonetheless, the ministries in charge of

AT A GLANCE

PARTICIPATING SINCE: 2011
NUMBER OF COMMITMENTS: 10

LEVEL OF COMPLETION

COMPLETED:	1 of 10
SUBSTANTIAL:	3 of 10
LIMITED:	6 of 10
NOT STARTED:	0 of 10

COMMITMENT EMPHASIS

ACCESS TO INFORMATION:	5 of 10
CIVIC PARTICIPATION:	4 of 10
PUBLIC ACCOUNTABILITY:	1 of 10
TECH & INNOVATION FOR TRANSPARENCY & ACCOUNTABILITY:	4 of 10

COMMITMENTS THAT ARE:

CLEARLY RELEVANT TO AN OGP VALUE:	8 of 10
OF TRANSFORMATIVE POTENTIAL IMPACT:	3 of 10
SUBSTANTIALLY OR COMPLETELY IMPLEMENTED:	4 of 10

ALL THREE (★): 2

This report was prepared by Zinta Miezaine, Policy Analyst, "Workshop of Solutions" Association.

implementing commitments took advantage of their regular consultation practices to reach out to civic associations. NGOs also discussed OGP issues at the Memorandum Council, a discussion and decision-making forum consisting of both NGO and government representatives.

The government of Latvia submitted its self-assessment report late in January 2017 (Latvian version) and March 2017 (English version). The self-assessment was available for two weeks for public comment, but was not received by the OGP Support Unit until after the writing of this report. In addition, the Latvian government published an updated version of the second action plan in January 2017 with updated dates and milestones.

COMMITMENT IMPLEMENTATION

As part of OGP participation, countries make commitments in a two-year action plan. Latvia's second action plan contains ten commitments. The following tables summarize each commitment's level of completion, potential impact, and key next steps for future OGP action plans.

After the first year of implementation, Latvia's second action plan contains two starred commitments:

- Commitment 4: Open, fair and professional selection of public entity board members
- Commitment 7: Online voting

In early 2015, the IRM updated the star criteria to raise the standard for model OGP commitments. Under these new criteria, starred commitments must be highly specific, relevant to OGP values, of transformative potential impact, and substantially completed or complete.

Table 1 | Assessment of Progress by Commitment

COMMITMENT SHORT NAME	POTENTIAL IMPACT				LEVEL OF COMPLETION			
	NONE	MINOR	MODERATE	TRANSFORMATIVE	NOT STARTED	LIMITED	SUBSTANTIAL	COMPLETE
★ COMMITMENT IS SPECIFIC AND MEASURABLE, CLEARLY RELEVANT TO OGP VALUES AS WRITTEN, HAS TRANSFORMATIVE POTENTIAL IMPACT, AND IS SUBSTANTIALLY OR COMPLETELY IMPLEMENTED.								
1 Public sector data in open data format								
2 Single portal for legislative drafts and policy planning documents								
3 Common platform for public institution websites								
★ 4 Open, fair, and professional selection of public entity board members								
5 More effective control of public resources								
6 A sustainable model of financing NGOs								
★ 7 Online voting								
8 Draft law on whistleblower protection								
9 Political party financing assessment								
10 Public administration employee handbook, including a code of ethics								

Table 2 | Summary of Progress by Commitment

NAME OF COMMITMENT	SUMMARY OF RESULTS
1 Public sector data in open data format • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Transformative • Completion: Limited	Open data in Latvia is mainly available only upon request and is sometimes sold by government institutions. This highly ambitious commitment attempts to set legal standards for open data, publish data in a machine-readable format on a central data portal, and promote the concept of open data. In the first year of implementation, the Ministry of Environmental Protection and Regional Development conducted a feasibility study for the open data portal and surveyed end users on expected functionalities. The first trial version of the portal could be ready by mid-2017. In terms of legal standards, amendments to the Freedom of Information law passed in September 2015 set several data standards and definitions. Moving forward, the IRM researcher recommends developing a better informed community of open data users and preventing institutions from selling reusable data.
2 Single portal for legislative drafts and policy planning documents • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Moderate • Completion: Limited	While citizens have regular opportunities to comment on policy and legal drafts, they must first track down drafts on individual ministerial websites. For this reason, the commitment seeks to build a portal to track draft changes and public feedback, from a document's creation to its approval by the Cabinet of Ministers. In the first year of this action plan, the Cabinet of Ministers approved a legal basis for the portal, and the State Chancellery conducted an initial phase of procurement. Financing for the portal will begin in April 2017 and the final product could be ready by late 2019. The IRM researcher recommends including NGOs during the later testing stages to help define the portal's features.
3 Common platform for public institution websites • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Moderate • Completion: Limited	Ministries and government institutions all have websites with different styles and functionalities. This makes the use of public resources inefficient and difficult for citizens to access information. This commitment aims to establish a joint platform for government websites, with new designs and functionalities based on citizens' survey information. The State Chancellery prepared technical documentation for the funding of the program during the first year of the action plan. However, financing and implementation of the platform are not expected until a few years' time. As the project moves forward, the IRM researcher suggests that the website developers be required to consult with stakeholders and that the government build a "public hearing" feature on ministerial websites to receive citizens' suggestions.
★4 Open, fair and professional selection of public entity board members • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Transformative • Completion: Substantial	Although the boards of state-owned enterprises in Latvia were previously abolished due to their ties to political parties, the government decided to renew them. To avoid past problems, the government committed to nominate board members based on professional qualifications, not political affiliations. During this action plan, the government instituted new procedures, such as announcing tenders, creating a supervisory institution, establishing a nominating committee, and publishing the names and qualifications of candidates. These procedures were used to select three new boards by May 2016, but the boards ended up including some members affiliated with other state-owned enterprises. The IRM researcher recommends following up on stakeholder ideas for improvement, such as the suggestions made by the Baltic Institute for Corporate Governance (BICG).
5 More effective control of public resources • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited	The State Audit Office has uncovered several cases of misuse of funds, but there are no systemic government approaches to eliminate these practices. Hence, the commitment seeks better control of public resources management by: (1) publishing contracts, (2) penalizing wasteful spending, (3) reducing the risks of low-price procurements, and (4) improving regulations that criminalize the misuse of resources. Amendments prepared by the Ministry of Justice came into force in December 2015 that clarify the meaning of "significant damage" for holding government officials criminally liable for the misuse of funds. In addition, the State Audit Office prepared amendments to allow government institutions to demand restitution from officials who misuse funds. The IRM researcher suggests carrying forward the most OGP-relevant aspect of the commitment (the publication of contracts) to the next action plan.

NAME OF COMMITMENT	SUMMARY OF RESULTS
6 A sustainable model of financing NGOs • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Minor • Completion: Substantial	The commitment seeks to increase the number of public policy NGOs, as well as bridge their linguistic divides, reduce their concentration in the capital city, and strengthen their administrative and financial capacities. A government fund for NGOs was established, which in 2016, supported 66 projects related to core NGO activities, development, and advocacy. Moving forward, the IRM researcher suggests expanding resources for the fund, supporting long-term projects, and reducing the administrative burdens on NGOs.
★7 Online Voting • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Transformative • Completion: Complete	Prior to the action plan, citizens had to gather and notarize physical signatures to initiate or vote on a referendum. The commitment streamlined the process by creating a portal for e-signatures on referenda and legal amendments. In January 2015, the government launched the new portal. Later in 2015, it made it easier for citizens to access the system by: (1) allowing them to use their commercial bank account authorization, and (2) allowing third parties to collect signatures online. At the time of this writing, two referenda initiatives were live on the portal, though neither had collected 1,000 votes. The IRM researcher recommends improving navigation on the site and raising awareness of the new tool to increase usage.
8 Draft law on whistleblower protection • OGP Value Relevance: Clear • Potential Impact: Moderate • Completion: Limited	As there are no regulations in Latvia to protect whistleblowers, incentives to reveal cases of corruption are lacking. According to <i>Eurobarometer</i> data, 92% of Latvians did not report corruption of which they were aware. The commitment attempts to overcome this issue by developing a whistleblower protection draft law. By July 2016, the draft law was still being discussed in a working group. In the next action plan, the IRM researcher suggests focusing on monitoring the implementation of the law and evaluating how it changes the culture of reporting cases of corruption.
9 Political party financing assessment • OGP Value Relevance: Unclear • Potential Impact: Minor • Completion: Limited	To reduce the role of private money in politics, the government carried out several activities related to political party financing. These included studying the effect of government subsidies on parties, reducing pre-election campaigning, creating a handbook, and studying lobbying reform. However, by the end of the first year of implementation, there were few tangible results other than proposed amendments to regulate lobbying. The government prepared a methodology for political parties, developed guidelines, and prepared legal amendments, but these were neither public nor final. Looking ahead, the IRM researcher suggests prioritizing the assessment of subsidies to political parties and lobbying, which could inform the other activities.
10 Public administration employee handbook, including a code of ethics • OGP Value Relevance: Unclear • Potential Impact: None • Completion: Substantial	This commitment seeks to produce a handbook and code of ethics for public servants to standardize expectations and define basic principles of public integrity across government. The draft code of ethics was developed via eight focus groups with government and civil society. By July 2016, the draft was complete, but approval by the Cabinet of Ministers was pending. The draft includes expectations regarding gifts, relations with lobbyists, and activities outside of the office, among other areas. As next steps, the IRM researcher suggests disseminating the new expectations and following up on the code's implementation during the next action plan.

RECOMMENDATIONS

Although Latvia's second action plan includes several important issues, most commitments were derived from existing policy plans. Broader participation in the development of the next action plan could establish OGP as a unique space to highlight and add priority issues to the agenda. The Memorandum Council, specifically, could serve as a forum for defining and monitoring open government issues.

Beginning in 2014, all OGP IRM reports include five key recommendations about the next OGP action plan cycle. Governments participating in OGP will be required to respond to these key recommendations in their annual self-assessments. These recommendations follow the SMART logic in that they are Specific, Measurable, Answerable, Relevant, and Time-bound. Given the report's findings, the IRM researcher presents the following key recommendations:

Top Five "SMART" Recommendations

1	Establish the Memorandum Council as a regular forum for defining and monitoring OGP issues.
2	Include commitments in the next action plan that are well defined, ambitious, and feasible in a two-year period.
3	Brainstorm ways of using open data for better policy development, and prioritize releasing datasets in high demand, such as state budget data.
4	Identify channels to better involve stakeholders in the early stages of policy development and proactively reach out to unorganized vulnerable groups in society.
5	Expand the thematic reach of OGP action plans to include priority issues, such as media policy and corporate transparency.

ELIGIBILITY REQUIREMENTS: 2015

To participate in OGP, governments must demonstrate commitment to open government by meeting minimum criteria on key dimensions of open government. Third-party indicators are used to determine country progress on each of the dimensions. For more information, see Section IX on eligibility requirements at the end of this report or visit bit.ly/1929F1l.

Zinta Miezaine is a policy analyst and board member of the "Workshop of Solutions" association. The association promotes public participation and decision-making at the local, national, and EU levels by bringing together decision-makers and their constituents.

The Open Government Partnership (OGP) aims to secure concrete commitments from governments to promote transparency, empower citizens, fight corruption, and harness new technologies to strengthen governance. OGP's Independent Reporting Mechanism (IRM) assesses development and implementation of national action plans to foster dialogue among stakeholders and improve accountability.

KOPSAVILKUMS

NEATKARĪGAS NOVĒROŠANAS MEHĀNISMS: LATVIA PROGRESA ZIŅOJUMS 2015-2016

Nevalstiskajām organizācijām bija nozīmīga loma, gatavojot otro rīcības plānu, kurā ietvertas nozīmīgas apņemšanās atvērto datu, pārvaldes atbildīguma un līdzdalības jomās. Tomēr daudzas apņemšanās ir daļa no jau esošiem ilgtermiņa plāniem. Paplašinot APP procesā iesaistīto cilvēku loku, paplašinātos APP ietekme.

Atvērtas pārvaldības partnerība (APP) ir brīvprātīga starptautiska iniciatīva, kuras mērķis ir īstenot tās apņemšanās, kurās dalībvalstu valdības to iedzīvotājiem sola veicināt caurspīdīgumu, iespējot pilsoņus, apkarot korupciju un uzlabot jaunās tehnoloģijas labākai pārvaldībai. Neatkarīgais novērtēšanas mehānisms (NNM) katrus divus gadus veic pārskatu par katras dalībvalsts paveikto. Latvija oficiāli uzsāka līdzdalību APP 2011. gada septembrī, kad valsts prezidents Andris Bērziņš deklarēja valdības nolūku pievienoties iniciatīvai.

Latvijā APP procesu sākotnēji koordinēja Ārlietu ministrija (ĀM). 2016. gada janvārī par vadošo institūciju kļuva Valsts kanceleja (VK). Tā nodrošina Ministru kabineta darbu un ir padota Ministru prezidentam. Valsts kanceleja ir atbildīga par pusi no plānā iekļautajiem pasākumiem, Ārlietu ministrija sniedz atbalstu iniciatīvas starptautiskajos un diplomātiskajos aspektos.

APP PROCESS

APP dalībvalstis rīcības plānu izstrādes un īstenošanas laikā konsultējās ar sabiedrību. Otrais Latvijas rīcības plāns tika izstrādāts, konsultējoties ar deviņām nevalstiskajām organizācijām (NVO), kuras iesniedza savus priekšlikumus un apsprieda tos ar valsts institūciju pārstāvjiem klātienē apaļā galda diskusijā. Kaut arī konsultācijas notika vēlāk, nekā paredzēts grafikā, un tās notika šaurā lokā, tomēr NVO bija ļoti liela loma rīcības plāna pasākumu definēšanā.

Plāna ieviešanas laikā nebija noteikts regulārs forums daudzpusīgām konsultācijām. Tajā pat laikā par pasākumu ieviešanu atbildīgās ministrijas konsultējās savu jau esošo un likumā noteikto konsultēšanās praksi ietvaros.

ĪSUMĀ

DALĪBVALSTS KOPŠ: 2011
PASĀKUMU SKAITS: 10

IZPILDE:

PABEIGTA: 1 no 10
BŪTISKA: 3 no 10
IEROBEŽOTA: 6 no 10
NAV SĀKTA: 0 no 10

PASĀKUMA MĒRKIS:

INFORMĀCIJAS
PIEEJAMĪBA: 5 no 10
SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA: 4 no 10
ATBILDĪGUMS: 1 no 10
TEHNOLOĢIJAS UN INOVĀCIJA
CAURSPĪDĪGUMAM UN
ATBILDĪGUMAM: 4 no 10

PASĀKUMI AR

SKAIDRU ATBILSTĪBU APP
VĒRTĪBĀM: 8 no 10
AR TRANSFORMĒJOŠU
POTENCIĀLO IETEKMI: 3 no 10
BŪTISKI VAI PILNĪGI IZPILDĪTI: 4 no 10

VISAS TRĪS PAZĪMES (🌟): 2

Šo ziņojumu sagatavoja Zinta Miezaine, biedrības "Risīnājumu darbnīca" politikas analītiķe.

Bez tam nevalstiskās organizācijas apsprieda vairākus APP rīcības plānā iekļautos pasākumus Memoranda padomē - diskusiju un lēmumu pieņemšanas forumā, kurā ietilpst gan NVO, gan ministriju pārstāvji.

Latvijas valdība iesniedza tās pašnovērtējuma ziņojumu 2017. gada janvāra beigās (latviešu valodā) un martā (angļu valodā). Pašnovērtējuma ziņojums bija atvērts sabiedrības komentāriem divas nedēļas, taču šī ziņojuma tapšanas laikā vēl nebija pieejams APP sekretariātam (Support Unit). 2017. gada janvārī valdība publicēja atjaunotu rīcības plānu, kurā precizēti sasniedzamie rezultāti un laika grafiks.

AKTIVITĀŠU IEVIEŠANA

Visām APP dalībvalstīm ir jāizstrādā divu gadu rīcības plāns. Latvijas otrajā rīcības plānā iekļautas 10 aktivitātes. Tabulās parādītas katras aktivitātes izpildes līmenis, ambīcija, vai tā iekļaujas Latvijai plānotajā laika grafikā, kā arī nākamajos soļus šīs aktivitātes īstenošanā turpmākajos rīcības plānos.

Pirmā ieviešanas gada beigās Latvijas otrajā rīcības plānā ir divas "zvaigžņotas" aktivitātes:

- 4. Aktivitāte - Atklāta, godīga un profesionāla valsts kapitālsabiedrību padomju locekļu atlase
- 7. Aktivitāte - *Online* balsošana.

Jāņem vērā, ka 2015. gada sākumā APP izmainīja kritērijus šim vērtējumam, lai celtu standartus APP paraugaktivitātēm. Saskaņā ar šiem kritērijiem aktivitātēm ir jābūt definētām ļoti specifiski, skaidri atbilstošām APP vērtībām, ar pārveidojošu potenciālo ietekmi, kā arī būtiski vai pilnībā izpildītām.

Tabula 1 | Aktivitāšu progresu izvērtējums

AKTIVITĀTES SAĪSINĀTS NOSAUKUMS	IESPĒJAMĀ IETEKME				IZPILDE			
	NAV	NELIELA	VIDĒJA	PĀRVEIDOJOŠA	NAV SĀKTA	IEROBEŽOTA	BŪTISKA	PABEIGTA
★ AKTIVITĀTE IR IZMĒRĀMA, FORMULĒJUMĀ SKAIDRI VAR NOTEIKT ATBILSTĪBU APP VĒRTĪBĀM, IR AR PĀRVEIDOJOŠU IESPĒJAMO IETEKMI UN IR BŪTISKI VAI PILNĪBĀ PABEIGTA.								
1 Publiskā sektora dati atvērto datu formātā								
2 Portāls tiesību aktu un plānošanas dokumentu izstrādei								
3 Kopīga valsts institūciju mājas lapu izstrādes platforma								
★ 4 Atklāta, godīga un profesionāla valsts kapitālsabiedrību padomju locekļu atlase								
5 Efektīvāka kontrole pār publiskajiem resursiem								
6 Ilgtspējīgs modelis NVO finansēšanai								
★ 7 Online balsošana								
8 Trauksmes cēlēju aizsardzības likumprojekts								
9 Politisko partiju finansēšanas izvērtējums								
10 Valsts pārvaldes darbinieku rokasgrāmata, kas ietver ētikas kodeksu								

2 Tabula | Aktivitāšu progresu kopsavilkums

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS	REZULTĀTU KOPSAVILKUMS
1 Publiskā sektora dati atvērto datu formātā - Atbilstība APP vērtībām: Skaidra - Iespējamā ietekme: Pārveidojoša - Izpilde: Ierobežota	Liela daļa valsts pārvaldes datu Latvijā ir pieejami, tikai tos pieprasot un dažkārt arī par samaksu. Ņemot vērā pieejamo datu nelielo apjomu, šī ļoti ambiciozā apņemšanās ietver juridisko standartu noteikšanu atvērtajiem datiem, datu publicēšanu mašīnlasāmā formātā centrālajā datu portālā un atvērto datu koncepta izpratnes veicināšanu. Pirmajā ieviešanas gadā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija veica atvērto datu portāla ieviešanas izpēti un potenciālo lietotāju aptauju par nepieciešamajām portāla funkcionalitātēm. Pirmā portāla izmēģinājuma versija varētu būt pieejama 2017. gada vidū. 2015. gada septembrī pieņemtie grozījumi Informācijas atklātības likumā noteica standartus un definīcijas. Kā turpmākos soļus NNM pētniece iesaka attīstīt un izglītēt atvērto datu lietotāju kopienas, kā arī novērst atkalizmantojamo datu nodošanu sabiedrībai par samaksu.
2 Portāls tiesību aktu un plānošanas dokumentu izstrādei - Atbilstība APP vērtībām: Skaidra - Iespējamā ietekme: Vidēja - Izpilde: Ierobežota	Kaut arī iedzīvotājiem ir regulāras iespējas komentēt un sniegt atgriezenisko saiti par politikas dokumentu un tiesību aktu projektiem, procesā ir jāmeklē informācija dažādu ministriju mājas lapās. Šī apņemšanās ir vērsta uz portāla izveidi, kurā var izsekot izmaiņām projektos un sabiedrības viedokļus no dokumenta izstrādes agrākajiem posmiem līdz to apstiprināšanai Ministru kabinetā (MK). Pirmajā plāna īstenošanas gadā MK apstiprināja juridisko bāzi portāla izveidei. Valsts kanceleja uzsāka publisko iepirkumu. Plānots, ka finansējums portāla izveidei būs pieejams no 2017. gada aprīļa, savukārt portāls būs pabeigts 2019. gada vidū. NNM pētniece iesaka iesaistīt nevalstiskās organizācijas vēlākos portāla izstrādes un testēšanas posmos, kad tiks definētas portāla funkcionalitātes.
3 Kopīga valsts institūciju mājas lapu izstrādes platforma - Atbilstība APP vērtībām: Skaidra - Iespējamā ietekme: Vidēja - Izpilde: Ierobežota	Ministrijām un valsts pārvaldes institūcijām ir mājas lapas, kas veidotas dažādos stilos un ar atšķirīgām funkcionalitātēm. Tas nav efektīvs publisko resursu izlietojums un padara iedzīvotājiem informācijas atrašanu sarežģītu. Šī apņemšanās paredz vienotas platformas izveidi valsts pārvaldes mājas lapām, ietverot jaunu dizainu un funkcionalitāti, kas balstīti lietotāju aptaujas rezultātos. Kaut arī pirmajā rīcības plāna īstenošanas gadā tika sagatavota tehniskā dokumentācija, tā finansēšana un ieviešana nav plānota tuvākā gada laikā. Projektu attīstot, NNM pētniece iesaka mājas lapu platformas izstrādātājiem prasīt konsultēties ar lietotājiem. Pasūtītājam vajadzētu izvērtēt iespējamās sabiedrības uzklaušanās funkcionalitātes ieviešanu, lai uzklautu sabiedrības vajadzības un ieteikumus.
★4 Atklāta, godīga un profesionāla valsts kapitālsabiedrību padomes locekļu atlase - Atbilstība APP vērtībām: Skaidra - Iespējamā ietekme: Pārveidojoša - Izpilde: Būtiska	Kaut arī Valsts kapitālsabiedrību padomes Latvijā tika atceltas to locekļu saistības ar politiskajām partijām, tomēr valdība nolēma padomes atjaunot. Lai izvairītos no iepriekšējām problēmām, valdība nolēma nominēt padomju locekļus, balstoties uz to profesionālo kvalifikāciju, nevis saistību ar politiskajām partijām. Rīcības plāna ieviešanas pirmajā gadā valdība ir iedarbinājusi jaunas procedūras, tādas kā konkursa izsludināšana, pārraudzības iestādes izveidi, nominācijas komisijas izveidi, kā arī kandidātu vārdu un kvalifikāciju publicēšanu. Līdz 2016. gada maijam jaunie principi bija piemēroti trīs padomju locekļu atlasei. Tomēr visos trīs gadījumos izrādījās, ka daži atlasītie locekļi ir saistīti ar citiem valsts uzņēmumiem. NNM pētniece iesaka ievērot iesaistīto pušu ieteikumus, piemēram, Baltijas korporatīvās pārvaldības institūta ieteikumus.
5 Efektīvāka kontrole pār publiskajiem resursiem - Atbilstība APP vērtībām: Skaidra - Iespējamā ietekme: Neliela - Izpilde: Ierobežota	Valsts kontrole Latvijā ir atklājusi gadījumus, kad publiskie līdzekļi tikuši izmantoti nesaimnieciski, tomēr nav sistēmisku risinājumu, lai šādi gadījumi neatkārtotos. Aktivitāte paredz uzlabot publisko resursu pārvaldīšanu šādos veidos: 1) publicējot līgumus, 2) sodot izšķērdēšanas gadījumos vainīgos, 3) samazinot riskus zemsliedzīgā iepirkumos 4) uzlabojot likumus, kas kriminalizēja līdzekļu izšķērdēšanu. Ieviešot aktivitāti, 2015. gada decembrī stājās spēkā Tieslietu ministrijas izstrādāti likuma grozījumi, kas definē nozīmīga nodarījuma apjomu kriminālatbildības piemērošanai resursu izšķērdēšanas gadījumos, ja nodarījuma summa ir lielāka par desmit minimālajām algām. Bez tam Valsts kontrole sagatavoja grozījumus, kas atļaus valsts institūcijām piedzīt izšķērdētās summas no atbildīgajiem darbiniekiem. NNM pētniece iesaka nākamajā rīcības plānā turpināt sekoēt līdzī šīs aktivitātes APP vērtībām visatbilstošākajam aspektam - līgumu publicēšanai.

AKTIVITĀTES NOSAUKUMS	REZULTĀTU KOPSAVILKUMS
6 Ilgtspējīgs modelis NVO finansēšanai • Atbilstība APP vērtībām: Skaidra • Iespējamā ietekme: Neliela • Izpilde: Būtiska	Apņemšanās mērķis ir palielināt interešu aizstāvībā darbojošos NVO skaitu, iesaistīt dažādās valodās runājošus iedzīvotājus, palielināt šādu organizāciju skaitu ārpus galvaspilsētas un stiprināt to administratīvo un finansiālo kapacitāti. Lai to sasniegtu, valsts izveidoja NVO fondu. 2016. gadā fonds atbalstīja 66 projektus, kas bija saistīti ar šo organizāciju pamatdarbību, attīstību un interešu aizstāvības darbu. NNM pētniece iesaka nostiprināt fondu, palielinot tam piešķirto finansējumu, atbalstot ilgtermiņa projektus un samazinot administratīvo slogu šī fonda finansētajos projektos.
7 Online balsošana • Atbilstība APP vērtībām: Skaidra • Iespējamā ietekme: Pārveidojoša • Izpilde: Pabeigta	Pirms šī rīcības virziena uzsākšanas pilsoņiem, lai iniciētu referendumu vai lai tajā balsotu, bija jāsavāc notariāli apstiprināti paraksti. Procesa uzlabošanai tika izstrādāta ambiciozā apņemšanās izveidot iespēju savākt e-parakstus referendumu un juridisku grozījumu tiesību aktos iniciēšanai. Šī iespēja ir pieejama kopš 2015. gada janvāra. Vēlāk valdība uzlaboja šī portāla darbību: 1) nodrošinot pieeju, autorizējoties caur komercbankām un 2) atļaujot trešajām pusēm savākt parakstus online. Ziņojuma tapšanas laikā portālā bija ierosinātas divas iniciatīvas, tomēr neviena no tām nebija savākusi pat 1000 balsu. Lai palielinātu portāla izmantošanu, NNM pētniece iesaka uzlabot navigāciju tajā, kā arī to popularizēt.
8 Trauksmes cēlēju aizsardzības likumprojekts • Atbilstība APP vērtībām: Skaidra • Iespējamā ietekme: Vidēja • Izpilde: Ierobežota	Tā kā Latvijā nav noregulēta trauksmes cēlēju aizsardzība, nav arī pamudinājuma atklāt korupcijas gadījumus. Pēc Eurobarometer datiem 92% Latvijas iedzīvotāju neziņotu par korupcijas gadījumiem, pat ja par tiem zinātu. Lai to risinātu, aktivitātē paredzēts izstrādāt likumprojektu par trauksmes cēlēju aizsardzību. Līdz 2016. gada jūlijam projekts vēl tika diskutēts darba grupā. NNM pētniece iesaka nākamajā rīcības plānā fokusēties uz likuma ieviešanu un monitoringu, novērojot, kā šis likums maina ziņošanas par korupcijas gadījumiem kultūru.
9 Politisko partiju finansēšanas izvērtējums • Atbilstība APP vērtībām: Neskaidra • Iespējamā ietekme: Neliela • Izpilde: Ierobežota	Lai samazinātu privātā finansējuma ietekmi politikā, valdība apņēmas veikt vairākus pasākumus saistībā ar politisko partiju finansēšanu, piemēram, izpētīt valsts dotāciju ietekmi uz politisko partiju darbību, samazinot priekšvēlēšanu kampaņu izdevumus, sagatavojot rokasgrāmatu, kā arī izveidojot lobēšanas regulējumu. Pirmā ieviešanas gada laikā bija maz konkrētu rezultātu- izņemot to, ka bija sagatavoti priekšlikumi lobēšanas regulēšanai. Tika izstrādāta metodika politiskajām partijām, izstrādātas vadlīnijas un sagatavoti tiesību aktu grozījumi, tomēr šīs aktivitātes nav pabeigtas un/ vai publicētas. NNM pētniece iesaka kā prioritāru pabeigt valsts finansējuma politiskajām partijām ietekmes izvērtējumu un lobēšanas regulējumu, pārējās aktivitātes pakārtot to rezultātiem.
10 Valsts pārvaldes darbinieku rokasgrāmata, kas ietver ētikas kodeksu • Atbilstība APP vērtībām: Neskaidra • Iespējamā ietekme: Nav • Izpilde: Būtiska	Lai veidotu vienotu izpratni un noteiktu pamatprincipus pārvaldes godīgumam visā valsts pārvaldes sistēmā, šī apņemšanās paredzēja sagatavot rokasgrāmatu un ētikas kodeksu valsts pārvaldē strādājošajiem. Kodekss tika sagatavots, izmantojot astoņu fokusa grupu, kurās piedalījās gan valsts pārvaldes, gan nevalstisko organizāciju pārstāvji, rezultātus. 2016. gada jūlijā rokasgrāmata bija pabeigta, bet vēl nebija apstiprināta valdībā. Tajā cita starpā atspoguļoti tādi jautājumi kā dāvanu pieņemšana, attiecības ar lobētājiem, aktivitātes ārpus darba laika. NNM pētniece iesaka nākamajā rīcības plānā izplatīt informāciju par rokasgrāmatu, lai veidotu vienotu izpratni par valsts pārvaldes ētiku iedzīvotāju vidū, kā arī uzraudzīt šo principu ieviešanu.

IETEIKUMI

Kaut arī Latvijas otrais rīcības plāns atspoguļo vairākus ļoti nozīmīgus jautājumus, vairums no aktivitātēm ir daļa no lielākiem jau esošiem politikas plāniem. Plašāka līdzdalība nākamā rīcības plāna izstrādē varētu iedibināt APP kā unikālu iespēju izgaismot prioritārus jautājumus un pievienot tos politikas darba kārtībai. Memoranda padome varētu būt tas forums, kas definē un uzrauga atvērtas pārvaldības jautājumus.

Sākot ar 2014. gadu, visi APP NNM ziņojumi ietver piecus svarīgākos ieteikumus, kas attieksies uz nākamā APP rīcības plāna ciklu. Dalībvalstīm būs jāsniedz atbildes par šiem svarīgajiem ieteikumiem savos ikgadējos pašnovērtējuma ziņojumos. Šie ieteikumi ir izstrādāti pēc SMART loģikas, tie ir specifiski, izmērāmi, atbilstoši un atbildīgi paveicami noteiktā laikā. Balstoties ziņojuma rezultātos, MMN pētniece norāda uz šādiem svarīgākajiem ieteikumiem:

Pieci svarīgākie SMART ieteikumi

1	Noteikt Memoranda padomi kā regulāro forumu APP jautājumu definēšanai un uzraudzībai.
2	Nākamajā rīcības plānā iekļaut aktivitātes, kuras ir precīzi definētas, ambiciozas un kuras iespējams īstenot divos gados.
3	Atvērtā procesā noteikt atvērto datu iemantošanas iespējas labākas politikas veidošanā, un prioritāri atvērt tās datu kopas, kas ir visvairāk pieprasītas, piemēram, Valsts budžeta datus.
4	Noteikt veidus, kā labāk sasniegt iesaistītās puses agrākajos politikas attīstības posmos un kā proaktīvi sasniegt neorganizētas un mazaizsargātas sabiedrības grupas.
5	Paplašināt APP rīcības plāna tematu lokus, iekļaujot arī tādas prioritārus virzienus kā mediju politika un caurspīdīgums korporatīvajā sektorā.

ATBILSTĪBAS PRASĪBAS: 2015

Lai piedalītos APP, valdībām ir jādemonstrē to vēlme veidot atvērtu pārvaldību, sasniedzot minimālos kritērijus atvērtas pārvaldības galvenajās jomās. Lai noteiktu valsts progresu, tika izmantoti trešo pušu indikatori katrā no jomām. Vairāk informāciju skatīt šī ziņojuma noslēgumā VII nodaļā par atbilstības prasībām vai arī šeit: bit.ly/1929F1l.

Zinta Miezaine ir biedrības „Risinajumu darbnīca” sabiedriskās politikas analītiķe un valdes locekle. Biedrība veicina sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā vietējā, valsts un ES līmeņos un aicina kopā lēmumu pieņēmējus un tos, uz kuriem lēmumi attiecas.

Atvērtas pārvaldības partnerības (APP) mērķis ir nodrošināt, lai valdības izpilda savas apņemšanās caurspīdīguma veicināšanai, iedzīvotāju iespējošanai, korupcijas novēršanai un jaunu tehnoloģiju ieviešanai atvērtas pārvaldības mērķiem. APP neatkarīgās novērtēšanas mehānisms izvērtē katras valsts rīcības plāna izstrādi un ieviešanu, lai veicinātu dialogu starp ieinteresētajām pusēm un veicinātu atbildīgumu.

I | LATVIJAS DALĪBA ATVĒRTAS PĀRVALDĪBAS PARTNERĪBĀ

1.1 LĪDZDALĪBAS APP VĒSTURE

Atvērtas pārvaldības partnerība (APP) ir brīvprātīga daudzpusēja starptautiska iniciatīva, kuras mērķis ir nodrošināt konkrētas valstu apņemšanās savu iedzīvotāju priekšā, lai veicinātu caurspīdīgumu, iedzīvotāju iespējošanu, apkarotu korupciju un uzlabotu jaunās tehnoloģijas labai pārvaldībai. Šo mērķu sasniegšanai APP piedāvā starptautisku forumu dialogam un pieredzes apmaiņai starp valdībām, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un privātā sektora pārstāvjiem, kas visi dod ieguldījumu kopīgajam mērķim - atvērtai pārvaldībai.

Latvija pievienojās APP 2011. gada septembrī, kad prezidents oficiāli pasludināja Latvijas vēlmi formāli līdzdarboties šajā iniciatīvā.¹

Lai piedalītos APP, dalībvalstij jāuzrāda sasniegumi, kas liecina par tās vēlmi ievērot vismaz minimālos standartus attiecībā uz būtiskākajām atvērtas pārvaldības dimensijām, kuras ir īpaši svarīgas, lai palielinātu valsts pārvaldes atbildīgumu, stiprinātu sabiedrības iesaisti un apkarotu korupciju. Tiek ņemti vērā objektīvi trešo pušu sniegti indikatori, lai noteiktu valsts progresu katrā no APP dimensijām. Tuvāk skatīt VII nodaļu: Atbildības prasības.

Visām APP dalībvalstīm ir jāizstrādā APP rīcības plāni, kuros tās izvērs konkrētas apņemšanās sākotnējam divu gadu periodam. Rīcības plāniem ir jāizklāsta valdības apņemšanās, kuras uzlabotu situāciju, salīdzinot to ar esošo. Šīs apņemšanās var tikt veidotas kā daļa no jau iesāktām iniciatīvām, noteikt jaunus soļus, lai turpinātu jau uzsāktas reformas vai arī uzsākt pavisam jaunu politiku kādā jomā.

Latvijas pirmais rīcības plāns aptvēra periodu no 2012. gada jūnija līdz 2014. gada jūlijam. Kaut arī 2014. gada jūlijā bija jāuzsāk īstenot jau otro rīcības plānu, tā izstrāde tika pabeigta tikai decembrī, un tas tika iesniegts 2015. gada janvārī. Šis kavēšanās dēļ plāna

īstenošanas termiņš tika noteikts no 2015. gada 1. jūlija līdz 2017. gada 30. jūnijam. Tāpēc dažas no aktivitātēm tika uzsāktas un paveiktas jau pirms šī plāna oficiālas uzsākšanas.

Latvijas valdība 2017. gada janvārī publicēja atjaunotu otro nacionālo rīcības plānu, kurā precizēti sasniedzamie rezultāti un laika grafiks. Tomēr šis vidustermiņa progresa ziņojums aptver plāna īstenošanas pirmo gadu no 2015. gada 1. jūlija līdz 2016. gada 30. jūnijam. Tā kā atjaunotais rīcības plāns tika publicēts pēc izvērtējamā perioda beigām, tas tiks izskatīts NNM noslēguma ziņojumā, kurā tiks parādīts progress pēc divu gadu rīcības plāna ieviešanas. Aktivitātes, kas notikušas pēc pirmā ieviešanas gada līdz 2017. gada 30. jūnijam, un sasniegtais progress tiks novērtēti noslēguma ziņojumā.

Šis ziņojums turpina iepriekšējo pārskatu par Latvijas sniegumu APP iniciatīvā „Latvija. Progresu ziņojums 2012-13”, kurā tika parādīta pirmā rīcības plāna izstrāde un ieviešana periodā no 2012. gada 1. jūlija līdz 2013. gada 30. jūnijam. Valdība 2013. gada decembrī publicēja tās pirmo pašnovērtējuma ziņojumu. Šī ziņojuma tapšanas laikā valdība gatavoja savu otro pašnovērtējuma ziņojumu, kurš vēl nebija pieejams pētniecei.

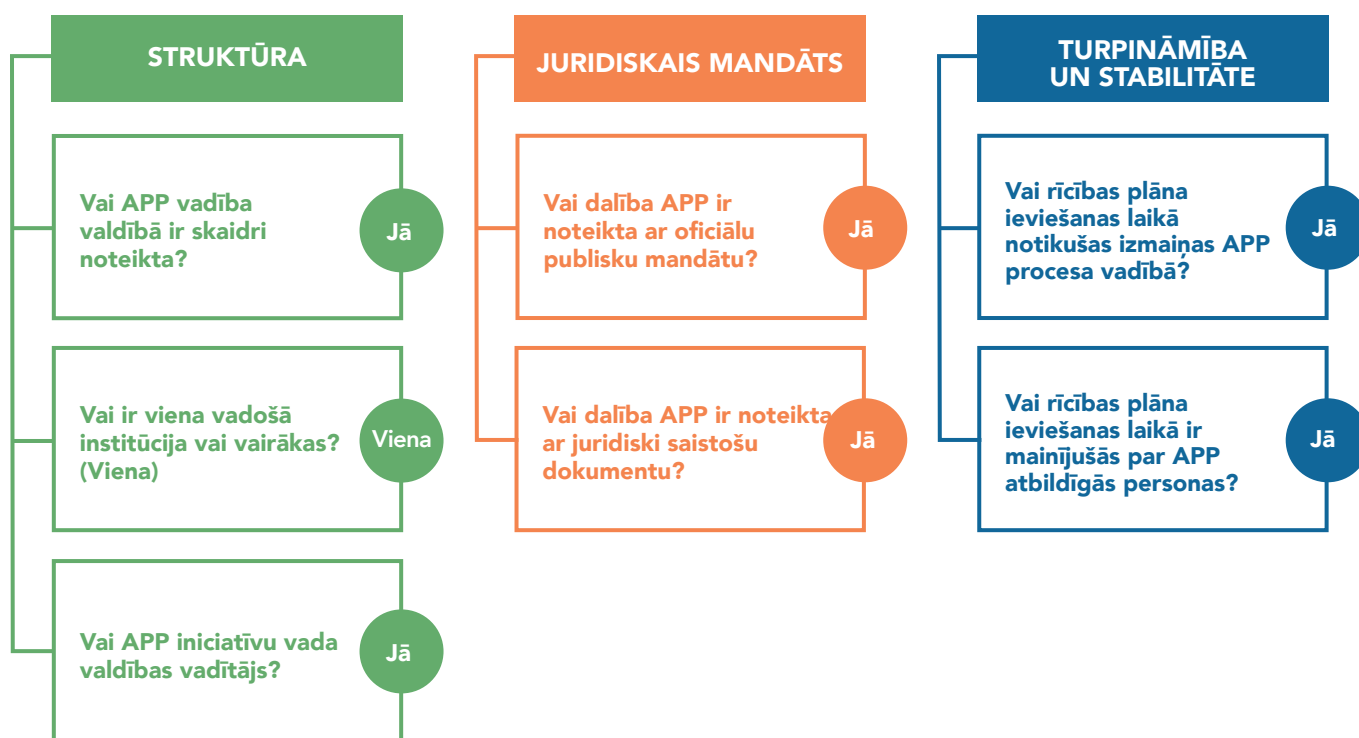
Saskaņā ar APP prasībām Neatkarīgais ziņošanas mehānisms sadarbojās ar Zintu Miezaini, kura veica šo Latvijas otrā rīcības plāna izstrādes un ieviešanas novērtējumu. NNM mērķis ir sniegt informāciju dialogā par turpmāko aktivitāšu izstrādi un īstenošanu. Novērtējumā izmantotās metodes un avoti ir norādīti šī ziņojuma VI nodaļā „Metodoloģija un avoti”.

Lai uzklautu iesaistīto pušu viedokļus, NNM pētniece organizēja 16 strukturētās intervijas ar institūcijām, kas plānu ievieš, un to sadarbības institūcijām, kā arī ieinteresētajām nevalstiskajām organizācijām un citām konkrētajās politikas iniciatīvās iesaistītajām pusēm. Viņa piedalījās diskusijā par atvērto datu jautājumiem,

kā arī analizēja iesaistīto pušu diskusijas Memoranda padomē. NNM pētniece arī novērtēja ar aktivitāšu īstenošanu saistītos politikas dokumentus, tiesību aktus un to anotācijas, kā arī ziņas par šīm aktivitātēm medijos. Ziņojumā ir sniegtas atsauces uz šiem dokumentiem.

kura sniedz organizatorisku atbalstu Ministru kabineta un premjerministra darbam valsts pārvaldes politikā un valsts pārvaldes cilvēkresursu politikā un ir tiešā premjerministra pārraudzībā. ĀM pēc vajadzības turpina nodrošināt atbalstu iniciatīvas starptautiskajos un diplomātiskajos aspektos.²

1.1 Tabula | APP procesa vadība Latvijā

1.2 APP PROCESA VADĪBA LATVIJĀ

Šī apakšnodaļa apraksta APP procesa vadību un institucionālo kontekstu Latvijā. 1.1. tabula sniedz struktūras kopsavilkumu, un apraksts (zemāk) sniedz papildu detaļas.

Sākotnēji APP vadošā institūcija Latvijā bija Ārlietu ministrija (ĀM). Tomēr kā nozares ministrija tā nebija atbildīga par aktivitāšu ieviešanu, tā varēja uzņemties tikai koordinējošu lomu un tikai minimāli ietekmēt APP politikas jomas un aktivitāšu ieviešanu. Ministrijai arī nebija plašs konsultēšanās mehānisms un finanšu līdzekļi, lai tādu izveidotu. Tādējādi ĀM nevarēja kļūt par proaktīvu APP vadošo institūciju.

Atbilstoši iepriekšējā NNM ziņojuma ieteikumam Ministru kabinets ar 2016. gada janvāri juridiski uzdeva APP vadības funkciju Valsts kancelei. Tā ir institūcija,

Valsts kanceleja tās direktora vadībā atbild arī par vairāku aktivitāšu ieviešanu, kā arī koordinē Ministru kabineta un nevalstisko organizāciju sadarbības memoranda īstenošanas padomi (Memoranda padome), kura var lūgt konkrētām ministrijām ziņot par politiku īstenošanu dažādās jomās, kuras interesē NVO, tajā skaitā par lielāko rīcības plānā iekļauto aktivitāšu daļu.

Padomes mērķis ir veicināt efektīvas valsts pārvaldes sistēmas darbu, nodrošinot pilsoniskās sabiedrības iesaisti lēmumu pieņemšanas procesos, līmeņos un politikas veidošanas posmos. Šī nevalstisko organizāciju ierosinātā sistēma tika izveidota 2005. gadā, kad premjerministrs parakstīja Memorandu ar 57 nevalstiskajām organizācijām. Dokuments ir atvērts parakstīšanai arī citām NVO. Līdz 2016.

gada jūnijam tajā bija 404 dalīborganizācijas.³ Šis līdzdalības mehānisms ir iekļaujošs un atvērts. Jebkura dalīborganizācija var piedalīties sapulcēs un arī ierosināt diskutējamus jautājumus. Dienaskārtība un pavadošie dokumenti ir pieejami internetā divas nedēļas pirms tikšanās, un katra organizācija saņem par to informāciju e-pastā. Kopš 2016. gada marta tikšanās tiek translētas tiešsaistē un to ieraksti ir pieejami Valsts kancelejas Youtube kanālā.⁴

Latvija pievienojās APP iniciatīvai ar atrunu, ka tās dalības īstenošanai netiks piešķirti papildu budžeta līdzekļi. Valsts kancelejas darbinieks, kurš atbild par iniciatīvas pārraudzību, uzraudzību un koordinēšanu, veic arī citus darbus un uzdevumus.

Ziņojuma izstrādes laikā bija pagājuši seši mēneši, kopš par atbildīgo kļuva Valsts kanceleja. Šajā laikā darbu tika veikusi divi darbinieki, tā kā ir pārāgri spriest par to, vai pārmaiņas ir nesušas labus rezultātus. 2016. gada 24. augustā par APP iniciatīvu tika sniegta informācija

Memoranda padomē. Atbildīgā darbiniece informēja par plānā aptvertajām jomām un uzaicināja nevalstiskās organizācijas sākt domāt par iniciatīvām, kuras iekļaut nākamajā plānā.⁵

Noslēgumā ir jāatzīmē, ka Latvijā ir parlamentāra demokrātija, kurā ir skaidri nodalīta tiesu vara, lēmējvara un izpildvara. Kopš 2004. gada Latvija ir Eiropas Savienības dalībvalsts, un 2016. gadā tā pievienojās OECD. Pēc 2009. gada ekonomiskās krīzes valsts budžets ir ļoti ierobežots⁶, tāpēc tā APP iniciatīvā iekļauj aktivitātes, kuras jau ir paredzētas politikas plānos un kuras tā uzlabo sadarbībā ar NVO. 2016. gada 11. februārī Saeima apstiprināja jaunu Ministru kabinetu, kuru vada premjers Māris Kučinskis. Izmaiņas valdības sastāvā neietekmēja rīcības plāna īstenošanu, jo, kā minēts iepriekš, rīcības plāns balstīts jau apstiprinātos valdības ilgtermiņa politikas dokumentos, kurus šīs pārmaiņas neietekmē. Tabula 1.1 parāda APP iniciatīvas vadību un tās mandātu Latvijā.

1.2 Tabula | Valsts institūciju līdzdalība APP

KĀ INSTITŪCIJA IESAISTĀS?		MINISTRIJAS, DEPARTAMENTI UN AĢENTŪRAS	LIKUM- DEVĒJS	TIESU VARA	CITI	PAĻSVALDĪBAS
Konsultē ⁷	Skaits	14	0	2	1	0
	Kuras?	Skatīt atsauci ⁸		Ģenerālprokuratūra Augstākā tiesa	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	
Sniedz priekšlikumus ⁹	Skaits	5	0	0	1	5
	Kuras?	Skatīt atsauci ¹⁰			Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	
Ievieš ¹¹	Skaits	5	0	0	1	0
	Kuras?	Skatīt atsauci ¹²			Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	

1.3 INSTITUCIONĀLĀ LĪDZDALĪBA APP

Šī apakšnodaļa apraksta, kuras valsts institūcijas bija iesaistītas APP rīcības plāna izstrādē un īstenošanā.

Nākamā apakšnodaļa parādīs NVO iesaisti.

Līdzdalība APP Latvijā saskaņā ar varu dalījumu ir noteikta izpildvaras līmenī. Vairumu politiku definē un ievieš izpildvara, savukārt lēmējvara un pārraudzība ir Saeimas kompetence.

Pēc iesaistīto pušu prioritāšu noskaidrošanas Ārlietu ministrija uzaicināja valsts institūcijas sniegt ieteikumus rīcības plānā iekļaujamām aktivitātēm un novērtēt iesniegto priekšlikumu īstenošanas iespējamību. Sešas institūcijas piedāvāja aktivitātes, kuras atbilda gan NVO prioritātēm, gan arī iepriekš plānotajiem pasākumiem politikas plānošanas dokumentos. Šāda pieeja plāna veidošanā tika noteikta tāpēc, ka valdība pievienojās iniciatīvai ar atrunu, ka tai netiks piešķirti papildu budžeta līdzekļi. Pēc tam pilsoniskās sabiedrības organizācijas un valsts institūcijas tikās, lai vienotos par rīcības plānā iekļaujamajiem pasākumiem. Kopumā 17 institūcijas piedalījās šajā konsultāciju sanāksmē, kuras norise ir vairāk aprakstīta 2.1. nodaļā.

1.2 tabulā augstāk ir atrodams detalizētāks pārskaits par institūcijām, kuras piedalās APP.

Kas attiecas uz rīcības plāna ieviešanu, Valsts kanceleja ir vadošā piecu aktivitāšu no desmit ieviešanā.

Aktivitātes, kuras saistītas ar tiesu varu, tiek ieviestas sadarbībā ar Ģenerālprokuratūru, Augstāko tiesu vai Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju. Divu aktivitāšu ieviešana ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas atbildība. Par pārējo trīs aktivitāšu ieviešanu atbild Kultūras ministrija, Finanšu ministrija un Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs. Vairākas citas institūcijas ir iesaistītas atsevišķu pasākumu ieviešanā. Divas no plānotajām aktivitātēm paredz

visu valsts institūciju iesaisti. Divas NVO - "Delna" un Brīvo arodbiedrību konfederācija- ir iekļautas kā vienas aktivitātes ieviešanas partneri.

¹ APP mājas lapa, <http://www.opengovpartnership.org/country/Latvia>

² Ministru kabineta noteikumi. <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?dateFrom=2015-07-30&dateTo=2016-07-29&text=Atv%C4%93rtas&org=142982&area=0&type=0>

³ Ministru kabineta mājas lapa, <http://www.mk.gov.lv/content/informacija-par-nvo-un-ministru-kabineta-sadarbibas-memorandu>

⁴ Valsts kancelejas Youtube kanāls, <https://www.youtube.com/user/valstskanceleja>

⁵ <http://www.mk.gov.lv/content/2016gada-24augusta-sedes-darba-kartiba#overlay-context=lv/content/2016gada-24augusta-sedes-darba-kartiba-protokols>

⁶ IKP izmaiņas var redzēt šeit: <http://www.tradingeconomics.com/latvia/gdp>

⁷ Šīs institūcijas tika uzaicinātas vai arī novēroja rīcības plāna izstrādi, bet var arī nebūt atbildīgas par aktivitāšu ieviešanu

⁸ Aizsardzības ministrija, Ārlietu ministrija, Ekonomikas ministrija, Finanšu ministrija, Iekšlietu ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Kultūras ministrija, Labklājības ministrija, Satiksmes ministrija, Tieslietu ministrija, Veselības ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Lauksaimniecības ministrija, Valsts kanceleja

⁹ Šīs institūcijas piedāvāja aktivitātes rīcības plānam

¹⁰ Ekonomikas ministrija, Kultūras ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Finanšu ministrija, Valsts kanceleja

¹¹ Šīs institūcijas ir atbildīgas par aktivitāšu ieviešanu, neatkarīgi no tā, bija vai nebija iesaistītas plāna tapšanā

¹² Ekonomikas ministrija, Kultūras ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Finanšu ministrija, Valsts kanceleja

II | NACIONĀLAIS APP PROCESS

Kaut arī konsultācijas 2. Rīcības plāna izstrādes laikā bija šaura apjoma un novēlotas, pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kuras piedalījās, bija izšķiroša loma plāna izstrādē. Plāna ieviešanas gaitā konsultācijas bija decentralizētas un notika saskaņā ar katras ministrijas konsultēšanās procedūrām. Tajā pat laikā arī Memoranda padome, kura tiekas ik mēnesi, ir forums, kurā regulāri notiek diskusijas par atvērtas pārvaldības jautājumiem starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām un valsts institūcijām.

APP dalībvalstis pilda virkni prasību konsultēties APP rīcības plānu izstrādes, ieviešanas un pārskatīšanas

laikā. 2.1. tabulā atspoguļota Latvijas konsultēšanās prakse 2015.-17. gada plāna sagatavošanas un pirmo 12 īstenošanas mēnešu laikā.

2.1 Tabula | Nacionālais APP process

BŪTISKĀKIE SOĻI					3 no 7	
PIRMS	1 LAIKA GRAFIKS PROCESS UN PIEEJAMĪBA		2 IEPRIEKŠĒJA INDORMĒŠANA		3 SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA	
	laika grafiks un process bija zināmi pirms konsultācijām 		Iepriekšēja informēšana par konsultācijām 		Valdība īstenoja sabiedrības informēšanas pasākumus 	
	4 DAŽĀDI INFORMĒŠANAS KANĀLI			5 DOKUMENTĒŠANA UN ATGRIEZENISKĀ SAITE		
	Konsultācijas internetā Konsultācijas klātienē 			Bija pieejams komentāru kopsavilkums 		
ĪSTENOŠANAS LAIKĀ	6 REGULĀRS DAUDZPUSĒJS FORUMS					
	Vai forums pastāv? 			Vai tas regulāri tiekas? 		
PĒC	7 VALDĪBAS PAŠNOVĒRTĒJUMA ZIŅOJUMS					
	Ikgadējais pašnovērtējuma ziņojums ir publicēts Ziņojums ir pieejams angļu un latviešu valodās 		Ziņojumu bija iespējams komentēt divas nedēļas Ziņojums atbilst NNM svarīgākajiem ieteikumiem 			

NMM Atvērtas pārvaldības partnerības izvērtēšanai ir adaptējis Starptautiskās sabiedrības līdzdalības asociācijas (IAP2) sabiedrības iesaistes kritērijus. Tabulā zemāk ir parādīts sabiedrības ietekmes līmenis uz rīcības plānu. Kritēriji no zemākā uz augstāko ir kumulatīvi. APP vērtību ietvaros, vairums valstu tiecas uz līmeni "sadarbība". (Vairums APP valstu neatbilst līmenim "iespējošana")

2.2 Tabula | Svarīgākie iepriekšējā NNM ziņojuma ieteikumi

2.1 RĪCĪBAS PLĀNA IZSTRĀDE

Otrā rīcības plāna izstrādes laikā konsultācijas ierosināja nevalstiskās organizācijas, kuras sekoja līdzī APP kalendāram. 2014. gada 9. jūnijā sabiedriskās politikas institūts "Providus" uzaicināja vairākas citas organizācijas apdomāt un apspriest ieteikumus rīcības plānam. Ieteikumus iesniedza šādas organizācijas: "Providus", "Eiropas kustība Latvija", sabiedriskā labuma biedrība "Sabiedrība par atklātību- Delna" (vietējā *Transparency International* organizācija), Latvijas Pilsoniskā aliance, portāls "Mana balss" (interneta platforma tautas iniciatīvām), Atvērtas pārvaldības partnerība Latvijā, Latvijas Darba devēju konfederācija un Latvijas platforma attīstības

sadarbībai". Pēc NVO "vēlmju saraksta" sastādīšanas kopīgo sarakstu 13. jūnijā nosūtīja par APP atbildīgajai personai Ārlietu ministrijā.

Ārlietu ministrija 14. jūlijā ministrijas telpās sarīkoja tikšanos, lai ar nevalstiskajām organizācijām priekšlikumus apspriestu. Uzaicinājumu izsūtīja 30. jūnijā, un visas deviņas organizācijas, kuras bija iesniegušas priekšlikumus, piedalījās sanāksmē. ĀM izsūtīja NVO priekšlikumus atbilstošajām valsts pārvaldes institūcijām, kuras tika uzaicinātas piedalīties plāna izstrādē un piedalīties šajā tikšanās reizē. Tajā piedalījās Valsts kanceleja, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Kultūras ministrija, Finanšu ministrija un Labklājības ministrija. Šīs apaļā galda

diskusijas laikā valsts institūcijas un NVO apsprieda iesūtīto priekšlikumu īstenošanas iespējamību un lēma par nākamā rīcības plāna iespējamo saturu. Pēc tikšanās tās dalībnieki saņēma protokolu un varēja iesniegt par tā saturu komentārus. Citas nevalstiskās organizācijas šo protokolu varēja saņemt, ja izteica šādu vēlmi.

Apaļā galda diskusija piedāvāja iespēju dalīties ar viedokļiem gan valsts institūciju, gan NVO pārstāvjiem. Arī protokolu apsprieda visas puses. Konsultāciju noslēgumā konsensa ceļā tika pieņemts lēmums iekļaut rīcības plānā desmit (kopīgais NVO priekšlikumu skaits bija 21) apņemšanās, kas bija saistītas ar NVO ieteikumiem. Ieteikumu īstenošanas iespējamību noteica tas, vai tās ir iespējams īstenot, balstoties jau esošajos politikas plānošanas dokumentos, un vai to īstenošanai ir pieejams finansējums. Plāna saskaņošana, tajā skaitā ministriju komentāru iestrādāšana valdībā, prasīja sešus mēnešus. Arī tām ministrijām, kuras nepiedalījās plāna izstrādē, bija iespēja iesniegt savus priekšlikumus un viedokļus tā apspriešanas posmā Ministru kabinetā, kā tas noteikts Ministru kabineta kārtības rullī.

Savlaicīgi, 2014. gada janvārī, uzsāktas konsultācijas būtu ļāvušas apstiprināt plānu līdz gada vidum, kad noslēdzās pirmā rīcības plāna izstrāde. Konsultācijas bija šauras, tajās iesaistījās tikai tās NVO, kas jau bija aktīvas ar APP saistītajās politikas jomās un bija zinošas un pieredzējušas interešu aizstāvībā. Ņemot vērā Latvijas ģeogrāfiskos izmērus, konsultācijās būtu bijis iespējams iesaistīt vairāk organizāciju.

Ārlietu ministrija būtu arī varējusi nodrošināt plašāku izglītojošu darbību, lai informētu plašāku sabiedrību par APP un saņemtu daudzveidīgākus priekšlikumus par to, ko valdība varētu iekļaut šajā plānā. Šajā ziņā būtu bijusi noderīga konsultāciju kalendāra publicēšana un izplatīšana.

Neraugoties uz novēlošanos un ierobežoto NVO līdzdalību konsultācijās, Ārlietu ministrija nodrošināja adekvātu procesu NVO priekšlikumu apspriešanai un to izlīdzsvarošanai atbilstošo valsts institūciju iespējām. Tā rezultātā APP process deva iespēju tām organizācijām, kuras piedalījās gan pārstāvēt savu biedru intereses, gan ietekmēt valsts plānus atvērtas pārvaldības jautājumos.

2.2 REGULĀRS IESAISTĪTO PUŠU FORUMS

Kā daļu no līdzdalības APP iniciatīvā valdības apņemas noteikt vai izveidot forumu, lai veicinātu iesaistīto pušu konsultācijas par APP īstenošanu - tas var būt jau eksistējošs vai arī no jauna izveidots mehānisms. Šajā nodaļā ir apkopota informācija par šo jautājumu.

Latvijā nav noteikts iesaistīto pušu forums, kurā, regulāri tiekoties, notiktu konsultācijas par APP ieviešanu Latvijā. Konsultācijas notika decentralizētā veidā, izrietot no konkrētās apņemšanās rakstura un no vadošās institūcijas pieņemtās konsultāciju prakses.

Visu apņemšanos, kuras ietver grozījumus tiesību aktos, projektiem jābūt publicētiem kā "green paper" divas nedēļas pirms to iesniegšanas Ministru kabinetā. Visi viedokļi par grozījumu projektiem šo konsultāciju laikā tiek sistematizēti un pievienoti tiesību akta anotācijā. Pēc tam seko divu nedēļu ilgs konsultāciju posms ar visām ministrijām un citām ieinteresētajām pusēm. Tad viedokļi tiek sasistematizēti, izdarītas izmaiņas tiesību aktu projektos, kur tas iespējams, un tad tiek sasaukta starpinstitūciju sanāksme par tiem jautājumiem, kur pusēm ir nesaskaņas. Kopsavilkums par iebildumiem un ieteikumiem nav publiski pieejams, taču to saņem visi, kas piedalījušies konsultācijās. Ja arī tad netiek panākta vienošanās, dokumentu izskata Valsts sekretāru sanāksmē (augstākā administratīvā līmeņa ministriju vadītāju tikšanās) un/vai Ministru kabineta komitejā (kopīga valsts sekretāru un ministru tikšanās), un tad Ministru kabinetā. Nevalstiskās organizācijas var piedalīties šajās sanāksmēs un aizstāvēt savus viedokļus. Ministru kabineta sēdes tiek translētas internetā, un to ieraksti ir pieejami arī pēc sēdēm. Tiesību aktu projekti un to anotācijas visā konsultāciju periodā ir pieejamas Ministru kabineta mājas lapā.¹ Dažos gadījumos NVO un citas iesaistītās puses tikušas uzaicinātas piedalīties šo dokumentu izstrādes darba grupās.

Ir arī citi tiesību aktu projektu virzīšanas ceļi. Viens no tiem ir iesniegt tiesību aktu projektu tieši atbildīgajai Saeimas komisijai, kura pēc tam to nodod balsošanai. Šajā gadījumā netiek piemērots iepriekš aprakstītais konsultāciju ceļš un ir mazāk caurspīdīguma. Šo ceļu tiesību aktu virzīšanai izvēlas Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB), tādēļ viņu darbs ir

mazāk caurredzams politikas plānošanas sākotnējos posmos. Tajā pat laikā KNAB parasti uzaicina konkrētos jautājumos ieinteresētās NVO iesaistīties darba grupās un apspriešanā.

Vairāku aktivitāšu ieviešana ir tikusi apspriesta Memoranda padomē. Kaut arī tā nav noteikta kā regulārs APP forums un neuzrauga APP plāna izpildi, tā ir regulāru sanāksmju vieta, kur NVO ir apspriedušas jautājumus, kuri ir iekļauti Rīcības plānā.

Memoranda padome ir diskusiju un lēmumu pieņemšanas forums, kas sastāv no NVO un ministriju pārstāvjiem. Padomē NVO pārstāvju ievēl Memorandu parakstījušās NVO. Valsts pārvaldes dalībniekus nozīmē Valsts kanceleja. Memoranda padomes nolikums² nosaka, ka ministriju pārstāvjiem ir jābūt valsts sekretāriem. Padomes tikšanās pēc paritātes principa vada NVO ievēlēts priekšsēdētājs un Valsts kancelejas direktors. Debates padomē parasti noslēdzas ar pēc konsensa principa pieņemtu lēmumu (kaut arī var notikt balsošana ar vienkāršu balsu vairākumu). Pamatojoties uz lēmumiem, pēc atbilstības var tikt noformēts Ministru prezidenta rīkojums, kurš ir saistošs izpildei iesaistītajām ministrijām un institūcijām. Šādos gadījumos ministrijām tiek prasīts atrisināt konkrēto jautājumu, sadarbojoties ar ieinteresētajām pusēm un sniegt ziņojumu par izpildi Memoranda padomei.

Padome tiekas vismaz reizi mēnesī. Jautājumus apspriešanai var izvirzīt gan ministriju pārstāvji, gan NVO, kuras parakstījušas memorandu. Memoranda padomes tikšanās notiek Ministru kabineta sēžu zālē. Tās tiek translētas internetā, un to ieraksti ir pieejami arī pēc sēdēm. Arī sēžu protokoli ir publiski pieejami.

NNM pētniece ir Memoranda padomes dalīborganizācijas vadītāja un regulāri saņem informāciju par Memoranda padomes plānotajām sēdēm, to darba kārtību. Viņa neiesaistījās Rīcības plāna izstrādē.

2.3 PAŠNOVĒRTĒJUMA ZIŅOJUMS

APP pārvaldības noteikumi paredz, ka dalībvalstis pēc pirmā rīcības plāna izpildes gada trīs mēnešu laikā publicē pašnovērtējuma ziņojumu. Divas nedēļas tam ir jābūt pieejamam publiskiem komentāriem. Šajā nodaļā tiek izvērtēta atbilstība šai prasībai un ziņojuma kvalitāte.

Šī ziņojuma tapšanas laikā Latvijas valdības pašnovērtējuma ziņojums nebija pieejams. Ziņojuma projekts tika publicēts komentāriem 2016. gada 7. oktobrī Ministru kabineta mājas lapas sadaļā, kur publicē diskusiju dokumentus.³ Komentāru periods bija 14 dienas. Visas memoranda dalīborganizācijas e-pastā saņēma ziņu par publikāciju un iespēju to komentēt. Latviešu valodas galīgā versija tika publicēta Ministru kabineta mājas lapā 2016. gada decembrī.⁴ APP sekretariāts to saņēma 2017. gada janvārī. Angļu valodas versiju tas saņēma 2017. gada martā.

Valdības pašnovērtējuma ziņojums apraksta to, kas paveikts, īstenojot aktivitātes pirmajā rīcības plāna īstenošanas gadā. Tas iezīmē svarīgākos rezultātus, kā arī piedāvā vispārējos secinājumus un iezīmē turpmāk veicamos soļus.

2.4 SEKOŠANA NNM IETEIKUMIEM

Kopš 2015. gada valdībām ir jāreaģē uz svarīgākajiem NNM iepriekšējā progresa ziņojuma ieteikumiem. NNM 2012. – 13. gada progresa ziņojumā pētniece piedāvāja apsvērt četrus svarīgākos ieteikumus. Valdības pašvērtējuma ziņojumā uz tiem nav sniegtas atsaucē, tomēr visi četri ieteikumi ir integrēti otrā rīcības plāna izstrādē un ieviešanā.

Pirmais ieteikums bija noteikt citu vadošo institūciju APP plāna īstenošanai, un šis ieteikums ir ieviests otrajā rīcības plāna realizēšanas laikā. Kā aprakstīts iepriekš, tagad APP koordinējošā institūcija ir Valsts kanceleja. Kas attiecas uz otro ieteikumu, kaut arī tas nav minēts otrajā rīcības plānā, tomēr Memoranda padome uzraudzīja vairākas apņemšanās, kuras bija ietvertas plānā.

Trešais ieteikums tika ņemts vērā, iekļaujot apņemšanās otrajā rīcības plānā, - tādējādi turpinot APP uzraudzību gan atvērto datu politikā, gan korupcijas novēršanas jomā. Saskaņā ar ceturto ieteikumu otrais rīcības plāns neiekļāva apņemšanās, kas saistītas ar e-pakalpojumu ieviešanu, kuri nebija atbilstoši APP vērtībām.

Papildus svarīgākajiem NNM ieteikumiem iepriekšējais ziņojums uzsvēra arī trīs ieteikumus, kurus izvirzīja nevalstiskās organizācijas:

- Turpināt darbu informācijas pieejamības, e-līdzdalības un tiesību aktu izstrādes procesa pieejamības jomās;

- Pārskatīt un uzlabot ieteikumus saistībā ar trauksmes cēlēju aizsardzību, piemērojot tiem plašu aizsardzību, NVO interešu aizstāvības darba veicināšanu, kā arī skaidrāku noteikumu izstrādi attiecībā uz nevalstiskajām organizācijām, kuras saņem valsts finansējumu;
- Pievienot apņemšanās, kas uzlabo līdzdalību politikas plānošanas agrākajos posmos, stiprināt NVO kapacitāti esošo un plānoto līdzdalības un uzraudzības iespēju izmantošanā, kā arī attīstīt jaunus NVO finansēšanas mehānismus vidējā termiņā.

Pirmais ieteikums tika ņemts vērā, otrajā rīcības plānā iekļaujot apņemšanos par e-līdzdalību un tiesības aktu pieejamību. Konkrētāk, valdība apņēmās izveidot pieejamus portālus e-parakstu vākšanai un tiesību aktu projektu izstrādei.

Arī otrs ieteikums tika ņemts vērā. Plānā ir ietvertas apņemšanās par trauksmes cēlēju aizsardzību, lobēšanas regulējumu, kā arī privātpersonu, kuras rīkojas ar publisko finansējumu, atbildību. Kā aprakstīts vēlāk, 3. nodaļā, kurā analizēts rīcības plāna saturs, valdība ir atradusi veidus, kā šos jautājumus risināt.

Reaģējot uz trešo ieteikumu, apņemšanās uzlabot NVO vidējā termiņā pieejamos resursus tika iekļauta un, pateicoties lielai NVO līdzdalībai un atbalstam, ir nesusi arī rezultātus. Tajā pat laikā NVO kapacitātes celšana līdzdalībai un iesaiste politikas plānošanas agrākajos posmos plānā nav iekļautas. Šie jautājumi tika izvirzīti iekļaušanai plānā, bet netika atbalstīti. Tomēr šie jautājumi palika NVO uzmanības lokā, un abās jomās ir notikušas pozitīvas izmaiņas, par kurām tuvāka informācija sniegta 4. nodaļā par nacionālo kontekstu.

2.3 Tabula | Svarīgākie iepriekšējā NNM ziņojuma ieteikumi

1. IETEKUMS	2. IETEKUMS	3. IETEKUMS	4. IETEKUMS
Pārcelt APP koordinēšanu Valsts kanceleju	Turpināt ciešāku sadarbību ar Memoranda padomi	Turpināt uzraudzīt aktīviātes saistībā ar korupcijas ierobežošanu un atvērto datu ieviešanu	Ja nākamajā plānā tiek iekļautas ar e-pārvaldes pakalpojumiem saistītās aktīviātes, nodrošināt gala lietotāju iesaisti to izstrādē un plānošanā
Atsauce uz NNM?	Atsauce uz NNM?	Atsauce uz NNM?	Atsauce uz NNM?
X	X	X	X
Integrēts nākamajā rīcības plānā?	Integrēts nākamajā rīcības plānā?	Integrēts nākamajā rīcības plānā?	Integrēts nākamajā rīcības plānā?
✓	✓	✓	✓

¹ Ministru kabineta mājas lapa, <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/>

² <http://likumi.lv/doc.php?id=263733>

³ Ministru kabineta mājas lapa, <http://www.mk.gov.lv/lv/aktualitates/valsts-kanceleja-aicina-sniegt-priekslikumus-par-latvijas-otra-nacionala-ricibas-plana>

⁴ Ministru kabineta mājas lapa, http://www.mk.gov.lv/sites/default/files/attachments/ogp_2_plans_vidusposma_zinojums_05.12.2016.pdf

III | APŅEMŠANĀS

Visas APP dalībvalstis izstrādā APP rīcības plānus, precizējot savas apņemšanās sākotnējam divu gadu periodam. Valstu rīcības plānu pirmajā daļā tās norāda jau paveikto APP jomās, ietverot atvērtas pārvaldības stratēģijas un jau iesāktās programmas.

Valdībām jāizvirza apņemšanās, kuras ir atbilstošas katras valsts unikālajiem apstākļiem un izaicinājumiem. Tām ir jāatbilst arī APP vērtībām, kuras ir noteiktas APP pārvaldības dokumentos un Atvērtās pārvaldības deklarācijā, kuru paraksta visas dalībvalstis.

KĀDA IR LABA APŅEMŠANĀS?

Apzinoties, ka labas apņemšanās īstenošana ir daudzslāņains process, valdībām iespēju robežās ir jāpievieno termiņi un aktivitātes, kas ir jāveic katrā no gadiem. Šajā ziņojumā tiek analizētas visas apņemšanās, kuras valdība iekļāva savā rīcības plānā un analizē to ieviešanu pirmā gada laikā.

Kaut arī lielākā daļa indikatoru, kas tiek lietoti, izvērtējot katru apņemšanos, ir pašsaprotami, daļai ir jāpievieno paskaidrojumi.

- **Specifiskums:** NNM pētnieks vispirms novērtē apņemšanās formulējuma specifiskumu un mērāmību. Iespējamie vērtējumi ir šādi:
 - o Augsts (Formulējumā ietvertas skaidras, pārbaudāmas aktivitātes, un apņemšanās mērķa sasniegšana ir izmērāma ar konkrētiem rezultātiem);
 - o Vidējs (Formulējums ietver aktivitātes, kuras ir objektīvi izmērāmas un ir definēti sasniedzamie rezultāti, bet šie rezultāti nav skaidri izmērāmi vai nav tiešā saistībā ar apņemšanās mērķi);
 - o Zema (Formulējums ietver aktivitāti, kas var tikt formulēta kā izmērāma, bet ir nepieciešama lasītāja interpretācija, lai saprastu, ko ir plānots paveikt un kādi ir sagaidāmie rezultāti);
 - o Nav (Formulējumā nav iekļautas izmērāmas aktivitātes, rezultāti vai plānotie soļi).
- **Atbilstība:** APP pētniece izvērtēja katras apņemšanās formulējuma atbilstību APP vērtībām.

APP vērtības, kurām vajadzētu atbilst apņemšanos formulējumiem, ir šādas:

- o Informācijas pieejamība: Vai valdība atver sabiedrībai vairāk informācijas, un vai valdība uzlabo šīs informācijas kvalitāti?
- o Sabiedrības līdzdalība: Vai valdība rada vai uzlabo iespējas un veiktspēju, lai sabiedrība varētu tikt uzklautā un ietekmētu lēmumus?
- o Atbildīgums: Vai valdība rada vai uzlabo iespējas valsts pārvaldes darbinieku atbildīgumam par savu rīcību?
- o Tehnoloģijas un inovācija caurspīdīgumam un atbildīgumam: Vai tehnoloģiskās inovācijas tiks izmantotas saistībā ar kādu no trim pārējām vērtībām, lai veicinātu vai nu caurspīdīgumu, vai atbildīgumu?¹
- **Iespējamā ietekme:** NNM uzdevums ir novērtēt apņemšanās iespējamo ietekmi, ja tā tiks īstenota. NNM pētnieks veic šādu analīzi:
 - o Nosaka sociālo, ekonomisko vai vides problēmu;
 - o Konstatē esošo situāciju plāna īstenošanas sākumā;
 - o Izvērtē līmeni, kā apņemšanās, ja tiks īstenota, ietekmēs situāciju problēmas risināšanu.
- **Zvaigžņotās apņemšanās** tiek noteiktas kā apņemšanās, kuras var kalpot kā piemērs. Lai saņemtu zvaigznīti, apņemšanās tiek vērtēta pēc vairākiem kritērijiem:
 - o Tai ir jābūt pietiekami specifiskai, lai varētu izvērtēt tās potenciālo ietekmi. Zvaigžņotā apņemšanās būs formulēta atbilstoši „vidējam” vai „augstam” specifiskuma līmenim;
 - o Formulējumam ir skaidri jāatbilst atvērtas pārvaldības jomai. Tam ir jābūt saistītam ar vismaz vienu APP vērtību - „informācijas pieejamību”, „sabiedrības līdzdalību” vai „atbildīgumu”;
 - o Pēc ieviešanas tai ir jābūt ar „pārveidojošu” iespējamo ietekmi;²

- Rīcības plāna ieviešanas periodā šai aktivitātei ir jābūt „būtiski” izpildītai vai „pabeigtai”.

Saskaņā ar šiem kritērijiem Latvijas rīcības plānā ir iekļautas divas zvaigžņotās apņemšanās, konkrēti:

- 4. apņemšanās: Atklāta, godīga un profesionāla valsts kapitālsabiedrību padomes locekļu atlase;
- 7. apņemšanās: Balsošana internetā.

Šajā nodaļā attēlotie grafiki veido daļu no datiem, kurus NNM apkopo ziņojumu gatavošanas procesā. Pilna datu kopa par Latviju un citām APP dalībvalstīm ir pieejama datu avotā “OGP Explorer”.³

VISPĀRĪGS LATVIJAS APŅEMŠANOS RAKSTUROJUMS

Rīcības plānā ietvertas 10 apņemšanās, kuras vērstas uz trim svarīgākajām jomām– atvērto datu risinājumu veicināšana, ieskaitot tādus, kas uzlabo sabiedrības līdzdalību, korupcijas novēršana un atbildīga rīcība ar publiskajiem resursiem, politisko partiju finansēšanas regulējums, kā arī valsts pārvaldes atbildīguma uzlabošana.

¹ Open government Partnership, IRM Procedures Manual, July 2016, <http://bit.ly/2nfehfK> and OGP Values Definition, <http://bit.ly/2nfbSRY>

² Starptautisko ekspertu panelis šo kritēriju izmainīja 2015. gadā. Tuvāka informācija: <http://www.opengovpartnership.org/node/5919>

³ bit.ly/1KE2WII

I. VEICINĀT PUBLISKĀS PĀRVALDES DATU PIEEJAMĪBU ATVĒRTĀ VEIDĀ (ATVĒRTIE DATI)

Apņemšanās teksts:

Publiskās pārvaldes rīcībā esošie dati un informācija ir resurss, kurš ietver nerealizētu ekonomisku un sociālu potenciālu. Datu vērtība pieaug, tos nododot atklātībā, kur tie var tikt izmantoti jaunu komercproduktu un pakalpojumu radīšanā, zinātniskajā un pētnieciskajā darbā, sabiedrisko procesu analīzē, kas IKP pieauguma un nodokļu ienākumu veidā radīs pozitīvu ietekmi ne tikai uz nacionālo ekonomiku, bet arī tiešā veidā – uz budžeta ieņēmumiem, kur daļa no tiem var tikt izmantoti šī valsts pārvaldes darba virziena uzturēšanas un tālākas attīstības finansēšanai, radot iespēju valsts datos esošo potenciālu arvien intensīvāk pārvērst ekonomikas potenciālā. Galvenais mērķis Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādņēs 2014.- 2020. gadam (turpmāk – Pamatnostādnes) paredzēta virkne pasākumu, lai veicinātu valsts pārvaldes datu proaktīvu publicēšanu un sekmētu to izmantošana jaunu risinājumu radīšanā. Lai atbalstītu un sekmētu publisko datu nodošanu atkalizmantošanai, Pamatnostādnes atbalsta:

- Tehnisko risinājumu izveidi datu sagatavošanai un publicēšanai sabiedrībai pieejamā, caurspīdīgā, iespējami harmonizētā un automatizēti apstrādājamā formā, vienlaikus nodrošinot fizisko personu datu aizsardzību;
- Nepieciešamās koplietošanas IKT infrastruktūras izveidi valsts 9 reģistros esošo datu nodošanai atkalizmantošanai;
- Vienota, centralizēta datu kataloga izveidi – datu struktūrām un saskarnēm jābūt aprakstītām pēc vienas formas un pieejamām centralizētā katalogā;
- Centralizētu datu izplatīšanas risinājumu, paredzot arī decentralizētu risinājumu iespēju, ja tas ir lietderīgi;
- Darbības, lai nodrošinātu datu avotu funkcionalitāti tajos esošo datu nodošanai atkalizmantošanai un pārvēršanai atkalizmantošanai derīgā formā, t. sk. anonimizēšanas pasākumus;
- Paralēli risinājumiem nodrošināt arī nepieciešamās politikas izstrādi un tiesiskā regulējuma ieviešanu: - Eiropas Parlamenta un padomes Direktīvas 2003/98/EK par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu pārņemšanai, t.sk. maksas un licencēšanas nosacījumu regulējuma ieviešana, piemēram, kā ģeotelpiskās informācijas jomā ir noteiktas prasības licencēšanai; - Publiskās pārvaldes iestāžu finansēšanas modeļa maiņai, lai veicinātu valsts rīcībā esošo datu atkalizmantošanu un kopizmantošanu, pēc iespējas mazinot tiešu atkarību iestāžu pamatdarbības nodrošināšanā no tādiem ieņēmumiem, kas gūti, nododot informāciju atkalizmantošanai;
- Pasākumus, kas veicina atvērto datu pielietojanu jaunu un inovatīvu produktu radīšanai (lietojumprogrammas, risinājumu konkursi, izglītojoši semināri un darbnīcas);
- Valsts rīcībā esošajiem datiem ir jābūt gan tiesiski, gan tehnoloģiski pieejamiem kopīgai izmantošanai un atkalizmantošanai, ievērojot personas datu aizsardzības un ierobežotas pieejamības informācijas aspektus, kā arī atkalizmantošanas nosacījumus;
- Atbalstāmie infrastruktūras attīstības pasākumi;
- Koplietojami risinājumi atvērto datu apstrādei, publicēšanai, priekšskatīšanai;
- Atvērto datu lietojumu izveide (t.sk. datu kopu apkopošana un savienošana).

Vadošā institūcija: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM)

Citas iesaistītās puses: Nav

Uzsākts: 2014

Jāpabeidz: 2020

PĀRSKATS PAR APŅEMŠANOS	SPECIFISKUMS				FORMULĒJUMA ATBILSTĪBA APP VĒRTĪBĀM				IESPĒJAMĀ IETEKME				LAIKĀ	IZPILDE			
	Nav	Zema	Vidēja	Augsta	Informācijas pieejamība	Sabiedrības līdzdalība	Atbildīgums	Tehnoloģija un inovācija caurspīdīgumam un atbildīgumam	Nav	Neliela	Vidēja	Pārveidojoša		Nav sāka	Ierobežota	Būtiska	Pabeigta
1. Kopumā			X		X			X				X	Jā		X		
1.1. Tehniskie risinājumi			X		X			X				X	Jā		X		
1.2. Rīcībpolitika				X	X						X		Jā		X		
1.3. Veicināšana			X		X			X			X		Jā	X			

KONTEKSTS UN MĒRĶI

Kad valsts pārvaldē savāktie un ģenerētie dati ir pieejami publiskai lietošanai, rodas iespējas radīt jaunus komercproduktus, kā arī veikt kvalitatīvu politikas analīzi. Līdz 2013. gada beigām atvērti dati Latvijā lielākoties bija pieejami pēc pieprasījuma. Nebija arī tehnisko risinājumu to publicēšanai, kā arī regulējuma, kas aizliedztu datus tirgot par cenu virs to radīšanas pašizmaksas. Globālajā atvērto datu pārskatā teikts, ka pašlaik pieejamie atvērtie dati galvenokārt ir pieejami bez maksas.¹ Datu nepieejamība ir šķērslis politikas analītiķiem un žurnālistiem veikt dažādu politikas jomu izpēti un novērtēšanu. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, kura ir šīs apņemšanās izpildes vadošā institūcija, sagatavoja politikas plānošanas dokumentu, kurā šie trūkumi ir atspoguļoti.²

Apņemšanās mērķis ir nodrošināt, lai pārvaldē radītie dati būtu tehniski un juridiski pieejami, tiktu publicēti pēc valsts pārvaldes iniciatīvas un būtu mašīnlasāmi un atkalizmantojami. Lai to sasniegtu, apņemšanās ietver trīs rīcības virzienus: tehnisko risinājumu - tādu kā *online* datu portāla izveidi; juridisko prasību un standartu noteikšanu; informējošus un izglītojošus pasākumus pēc sistēmas radīšanas. Tajā ietverta

plaša ilgtermiņa programma, ieskaitot ievērojamu investīciju programmu (atvērto datu portāla izveidei). Apņemšanās atbilst APP vērtībai „tehnoloģijas un inovācija caurspīdīgumam un atbildīgumam”, jo tās mērķis ir padarīt valsts pārvaldē esošos datus atvērtākus un vairāk izmantojumus, uzlabojot tehnoloģisko infrastruktūru.

Tehnisko risinājumu un veicināšanas pasākumu specifiskums ir novērtēts kā vidējs, jo formulējumā nav parādītas tādas detaļas kā to apjoms, mērķauditorija, kā arī piedāvātās IKT infrastruktūras raksturojums. Tomēr jāsaprot, ka saskaņā ar to raksturu šis specifiskums ir iespējams tikai vēlākos posmos, jo izrietēs no tā brīža vajadzībām.

Ja apņemšanās tiks īstenota atbilstoši tās aprakstam, tai ir iespējama pārveidojoša ietekme. Brīvi pieejami dati, kas pieejami centralizētā portālā bez maksas, būs liels solis uz priekšu, salīdzinot ar pašreizējo situāciju, kad atvērti dati ir pieejami tikai pēc pieprasījuma un par tiem var tikt prasīta samaksa. Datu portāls un likumu grozījumi, kas veicina atkalizmantošanu, vienkāršos attiecības starp tiem, kas rada un piedāvā datus, un tiem, kuri tos meklē un izmanto. Pieprasījums pēc datiem ir pieaugošs, un to pārstāv daudzpusīgas intereses, tādas kā pētnieciskā žurnālistika, akadēmiskie pētnieki, politikas analītiķi un sabiedriskās

organizācijas, un, protams, arī valsts institūcijas un pašvaldības, kuras varēs izmantot atvērto datus kvalitatīvākai politikas plānošanai un izvērtēšanai. Atvērto datu entuziasti ir izveidojuši pakāpeniski pieaugošu kopienu un radījuši atvērto datu portālu, kur interesenti var dalīties gan ar vajadzību pēc datiem, to ieguvē sastaptajām grūtībām un informāciju par jaunatvērtajām datu kopām.³ Ja apņemšanās tiks ieviesta pilnībā, tā uzlabos šai kopienai un sabiedrībai kopumā pieejamo datu kvalitāti un kvantitāti. Tomēr veiksmē būs atkarīga arī no tā, kādas datu kopas tiks izvēlētas publicēšanai, kā arī no tā, kā šī apņemšanās veicinās datu lietotāju kopienas, kuras tos izmantos ne tikvien komerciāliem mērķiem, bet arī politikas analīzei, pētniecībai un žurnālistikā.

IZPILDE

Intervijas ar atbildīgajiem ministrijas darbiniekiem⁴ liecina, ka visos trijos darbības virzienos vērojama attīstība. VARAM ir sagatavojusi juridisko bāzi atvērto datu portāla izveides investīciju projektam (1. rīcības virziens), kuru finansēs no Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzekļiem. Ministru kabinets ir apstiprinājis šī projekta finansēšanu līdztekus citām finansējuma prioritātēm. Gaidot finanšu līdzekļu piešķiršanu, ministrija veic projekta priekšizpēti. Ziņojuma tapšanas laikā bija prognoze, ka izpētes rezultāti būs pieejami un iepirkuma tehniskā specifikācija tiks izstrādāta vēl 2016. gadā. Ministrija veica arī aptauju starp portāla gala lietotājiem par tiem vēlamajām portāla funkcionalitātēm. Saskaņā ar ministrijā sniegto informāciju,⁵ portāls varētu uzsākt darbu testa režīmā 2017. gada vidū.

Otrais rīcības virziens ietver grozījumus Informācijas atklātības likumā, kuri tika pieņemti 2015. gada 3. septembrī.⁶ Ar tiem Latvijas likumos tika ieviesta Eiropas Parlamenta direktīva par publiskā sektora informācijas atkalizmantošanu (PSI direktīva nr. 2003/98/EC). Grozījumos ietvertas tādas definīcijas kā 'atkalizmantošana', 'atvērtie dati' un 'meta dati'. Lai novērstu nepamatotu slogu valsts institūcijām, grozījumi nosaka, ka valsts pārvaldei nav jāiegūst un jāpublicē dati, kuri nav nepieciešami pārvaldes funkciju veikšanai. Tie nosaka arī vadlīnijas cenu veidošanai, ja dati netiek atvērti bez samaksas.

Grozījumu anotācijā norādīts, ka nevalstiskās

organizācijas nav piedalījušās likuma grozījumu izstrādē un ar tām nav notikušas konsultācijas.⁷ Ministrijas pārstāvji⁸ atzina, ka grozījumi ir tehniski un nevarētu būt iedzīvotājiem interesanti. Saskaņā ar anotācijā sniegto informāciju grozījumu projekts tika nosūtīts atzinuma sniegšanai IKT nozares profesionālajām asociācijām. Minētajām asociācijām - LIKTA (Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju asociācija)⁹ un LATA (Latvijas atvērto tehnoloģiju asociācija)- nav bijuši iebildumi. Arī citi NVO eksperti¹⁰ neizvirzīja iebildumus ne par grozījumiem Informācijas atklātības likumā, ne arī par procesu, kā apņemšanās tiek īstenota.

Ministrija nav uzsākusi darbības trešajā rīcības virzienā - veicināšanas aktivitātes, jo tās ir paredzētas vēlākajos posmos. Tomēr ministrijas darbinieki aktīvi piedalās datu lietotāju forumos, tādos kā NVO „Datu skola” rīkotajos pasākumos un tās Facebook grupā¹¹ un arī neformālajā Google atvērto datu diskusiju grupā.

Ir grūti izvērtēt, vai aktivitāšu ieviešana ir savlaicīga, jo to formulējumos nav norādīti ieviešanas termiņi. Intervijas ministrijā liecina, ka visas aktivitātes notiek paredzētajā laikā un ka nav kavējumu vai apstākļu, kas neļautu arī turpmāk iekļauties paredzētajos termiņos.¹² Arī citas iesaistītās puses¹³ neizteica bažas par iespējamu kavēšanos. Tāpēc autore secina, ka aktivitātes ir veiktas savlaicīgi.

PIRMIE REZULTĀTI (JA TĀDI IR)

Apņemšanās ieviešana ir tikai sākotnējā posmā. Kaut arī pieņemtie likuma grozījumi ir nopietns pamats atvērto datu portāla izveidei un datu publicēšanai nākotnē, ir par agru spriest, vai ir kādi praktiski rezultāti. Biedrība „Datu skola” organizēja diskusiju ieinteresētajām pusēm par vajadzību pēc datiem un to pieejamību. Bija uzaicināti gan datu veidotāji un piedāvātāji, gan arī to lietotāji.¹⁴ Diskusija parādīja, ka (gan ārpus APP redzesloka) dažas ministrijas, institūcijas un pašvaldības jau uzsākušas datu atvēršanu. Piemēram, Rīgas dome ir uzsākusi sabiedrību interesējošu datu publicēšanu, piemēram:

- dārzkopībai pieejamo teritoriju saraksts;
- pilsētas īpašumā esošie izīrēšanai pieejamie īpašumi;
- statistika par nodokļu maksātājiem un par laulībām;
- statistika par iedzīvotāju komunikāciju ar domi.

Dati ik mēnesi tiek atjaunoti. Dome piedāvā arī pakalpojumus un tehnoloģiskos rīkus, lai datus varētu lejupielādēt no tās servera.¹⁵ Dome apsver variantus, kā piedāvāt datus interesantākos un aizraujošākos veidos, lai ieinteresētu iedzīvotājus tos vairāk izmantot.

Savukārt Valsts ieņēmumu dienests veica konsultācijas ar lietotājiem - žurnālistiem, politikas pētniekiem un tehnoloģiju ekspertiem- par tās mājas lapas funkcionalitātēm mājas lapas uzlabošanas procesā. Kā apliecināja datu eksperti, pēc uzlabojumu veikšanas ir vieglāk iegūstami mašīnlasāmi dati no valsts amatpersonu ienākumu deklarācijām.¹⁶

NĀKAMIE SOĻI

IKT profesionāļi, pētnieki, žurnālisti un politikas analītiķi ir ieinteresēti iegūt salīdzināmus datus. Iepriekšminētajā diskusijā dalībnieki dalījās ar vairākiem novērojumiem par pašreizējo situāciju Latvijā:

- Sabiedrībā ir maz zināms par šo apņemšanos un valdības plāniem atvērt datus;
- Ir zema izpratne pat atšķirībām starp "tehnisko" un "cilvēcisko" uztveri par to, kas ir atvērti dati. Formāti, kas ir derīgi pētniekiem un žurnālistiem, nav tie paši, kas IKT speciālistiem, tomēr ir jūtama savstarpēja interese izprast abu pušu vajadzības un piedāvātās iespējas;
- IKT uzņēmumi eksperimentē un piedāvā platformas atvērtu datu publicēšanai. Piemērs ir SIA "ZZDats", kas attīstīja un uzdāvināja Rīgas domei programmatūru tās atvērtu datu iniciatīvas īstenošanai;
- IKT profesionālās asociācijas ir nozīmīgi spēlētāji, lobējot e-pārvaldes risinājumus, bet atvērtu datu gala lietotāji ir mazāk organizēti un mazāk zinoši;

- Gan datu piedāvātāju, gan lietotāju kopienās nepieciešams paplašināt pieejamo zināšanu bāzi par datu privātumu, piemēram, lai datu kopa par sabiedriskā transporta lietošanas paradumiem neatklātu sensitīvu informāciju par privātpersonām.

Balstoties šajos novērojumos, NNM ziņojuma autore iesaka turpināt iesāktos rīcības virzienus, pie tam uzsākt veicināšanas pasākums pirms portāla atklāšanas, lai veicinātu informētākas atvērtu datu lietotāju kopienas rašanos. Bez tam saskaņā ar definīciju par atvērtiem datiem uzskatāmi tādi, kas pieejami bez samaksas.¹⁷ Tāpēc autore iesaka noteikt, ka gadījumos, kad par datiem tiek prasīta samaksa, tā tiktu atcelta. Attiecībā uz otro rīcības virzienu, valdībai būtu jāizvērtē iespējas vispār neprasīt datu atkalizmantošanai segt šo datu iegūšanas un atvēršanas izmaksas. Kaut arī apņemšanās paredz „iespēju robežās samazināt institūciju pamatfunkciju veikšanas izmaksu segšanu no informācijas piedāvāšanas atkalizmantošanai”, šis princips nav iestrādāts likumā, un iesaistītajām pusēm ir nepieciešams sekot līdzi, lai tas tiktu īstenots.

Ieinteresētās puses piedāvā nākamajā rīcības plānā fokusēties uz konkrētu, sabiedrībai interesantu datu kopu atvēršanu. Piedāvātās idejas ietvēra budžeta datu atvēršanu, lobētāju saraksta izveidi un atvēršanu, informācijas par ministrijas un Saeimu apmeklējušajām personām, kas jau ir uzkrāta caurlaižu birojos, publiskošanu. Valdība varētu veikt konsultācijas par datu kopām, kuras interesē žurnālistus un pētniekus, lai izvērtētu pieprasījumu pēc datiem, un apsvērt to atvēršanas iespējas. Uzlabojot esošos datu portālus un veidojot jaunus, būtu lietderīgi konsultēties ar gala lietotājiem par tiem nepieciešamajām funkcionalitātēm.

¹⁵ Global open data index, <http://global.census.okfn.org/place/lv> <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1406/1406.5052.pdf>

¹⁶ Ministru kabineta tiesību aktu datu bāze, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?dateFrom=2013-01-01&dateTo=2013-09-30&text=VSS-548&org=0&area=0&type=0>

¹⁷ Atvērtu datu portāls, <http://data.opendata.lv/>

¹⁸ Intervijas ar Tomu Ceļmilleru, Jāni Glazkovu un Inesi Gaili, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā, 15. aug. 2016

¹⁹ Intervija ar Tomu Ceļmilleru, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā, 15. aug. 2016

²⁰ LR tiesību aktu portāls, <http://likumi.lv/ta/id/276655-grozijumi-informācijas-atklāšanas-likuma>

²¹ LR tiesību aktu portāls, <http://likumi.lv/ta/id/276655-grozijumi-informācijas-atklāšanas-likuma>

²² Intervija ar Tomu Ceļmilleru, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā, 15. aug. 2016

²³ Biedrības LIKTA mājas lapa, <https://www.likta.lv/EN/Pages/home.aspx>

²⁴ NNM pētniecei sniegtie komentāri biedrības „Datu skola” organizētajās neformālajās vakariņās datu sniedzējiem un to lietotājiem, 25. aug. 2016.

²⁵ Biedrības „Datu skola” Facebook grupa <https://www.facebook.com/groups/560163084143465/>

²⁶ Intervija ar Tomu Ceļmilleru, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā, 15. aug. 2016

²⁷ NNM pētniecei sniegtie komentāri biedrības „Datu skola” organizētajās neformālajās vakariņās datu sniedzējiem un to lietotājiem, 25. aug. 2016.

²⁸ Tikšanās dalībnieku saraksts, <https://docs.google.com/document/d/18n-INTznUVJvsuFSV5IXbVzLolsrREy4EBNUqOkYU/edit>

²⁹ Rīgas domes mājas lapa, <https://opendata.riga.lv/>

³⁰ NNM pētniecei sniegtie komentāri biedrības „Datu skola” organizētajās neformālajās vakariņās datu sniedzējiem un to lietotājiem, 25. aug. 2016.

³¹ Open Data barometer, <http://opendatabarometer.org/open-data/>

2. VIENOTAIS TIESĪBU AKTU PROJEKTU IZSTRĀDES UN SASKAŅOŠANAS PORTĀLS UN SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBĀ TIESĪBU AKTU PROJEKTU IZSTRĀDĒ

Apņemšanās teksts:

Lēmumu pieņemšanas process ir sarežģīts un bieži vien grūti caurskatāms, un nav viegli pieejams sabiedrībai. Tādējādi sabiedrības līdzdalība ir ierobežota. Sadrumstalots un neviendabīgs tiesību aktu izstrādes, saskaņošanas, apstiprināšanas un kontroles process, liels neautomatizētu darbību apjoms. Galvenais šī projekta mērķis ir atvieglot un palielināt sabiedrības līdzdalību valsts pārvaldes procesos, stiprinot un paplašinot e-līdzdalības instrumentu izmantošanas iespējas. Lai to panāktu, līdz 2019. gadam plānots izveidot vienotu tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portālu (turpmāk – TAP). Tas palīdzēs sekmēt dokumentu izstrādes un lēmumu pieņemšanas procesu caurskatāmību, kā arī atvieglos sabiedrības iespējas gūt laicīgu un pārskatāmu informāciju par izstrādē esošiem normatīviem un attīstības plānošanas dokumentiem un iesaistīties, līdzdarboties šo projektu izstrādē. Viss lēmumu pieņemšanas process būs redzams un pieejams vienkopus- no idejas līdz lēmuma pieņemšanas brīdim. Izmantojot e-pakalpojumu "Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana", iedzīvotājiem būs iespēja iesniegt priekšlikumus par izstrādājamo normatīvo regulējumu vai administratīvo praksi.

Vadošā institūcija: Valsts kanceleja

Citas iesaistītās puses: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Uzsākts: 2013

Jāpabeidz: 2016

PĀRSKATS PAR APŅĒMŠANOS	SPECIFISKUMS				FORMULĒJUMA ATBILSTĪBA APP VĒRTĪBĀM				IESPĒJAMĀ IETEKME				LAIKĀ	IZPILDE			
	Nav	Zema	Vidēja	Augsta	Informācijas pieejamība	Sabiedrības līdzdalība	Atbildīgums	Tehnoloģija un inovācija caurspīdīgumam un atbildīgumam	Nav	Neliela	Vidēja	Pārveidojoša		Nav sāktā	Lerobežota	Būtiska	Pabeigta
			X		X	X		X			X		Nē		X		

KONTEKSTS UN MĒRĶI

Politikas plānošanas process Latvijā ir labi strukturēts, un ir paredzētas „durvis”, pa kurām NVO un citi sabiedrības pārstāvji var piedalīties, paužot savus viedokļus un ieteikumus. Piemēram, pašreizējais regulējums prasa obligātas konsultācijas par dokumentiem, kas var interesēt sabiedrību vai nu elektroniski, vai citā formātā, atkarībā no jautājuma būtības, mērķa grupām un institūcijas rīcībā esošajiem resursiem. Valdībai ir jāpublicē tiesību aktu un politikas dokumentu projekti

Ministru kabineta mājas lapā, jāziņo par konsultācijām un sabiedrības iesaisti projektu anotācijās, kuras arī ir pieejamas publiski, pirms Ministru kabineta pieņem lēmumus. Ministrijām arī ir pienākums reaģēt uz jautājumiem, kuri tiek izskatīti Memoranda padomē (tās ir atvērtas sēdes, kuras tiek translētas internetā, un runātāju prezentācijas ir publiski pieejamas pirms sēdēm).

Tajā pat laikā nevalstiskajām organizācijām ne vienmēr ir viegli izsekot jaunu tiesību aktu vai politikas dokumentu

tapšanai. Ja iepriekš nav zināms, kādi grozījumi plānoti, iedzīvotājiem ir grūti proaktīvi iesaistīties, jo tad ir regulāri jāpārbauda izmaiņas interesējošo ministriju mājas lapās, Tādēļ pirmajā rīcības plānā nevalstiskās organizācijas ieteica rast veidus, kā vienkāršot sekošanu projektu attīstībai visā politikas procesā - kopš tā ierosināšanas līdz pat apstiprināšanai Ministru kabinetā un Saeimā, ieskaitot pieeju ministriju, citu institūciju un NVO viedokļiem, kuri iesniegti projektu apspriešanas laikā. Šie viedokļi arī tad bija pieejami, bet, lai to atrastu, bija jāskatās atsevišķi katras institūcijas ministrijas, Ministru kabineta, Saeimas vai ES informācijas resursos.

Šajā rīcības plānā Valsts kanceleja piedāvā izveidot vienotu portālu tiesību aktu un politikas dokumentu izstrādei, kas ļautu arī izsekot projektu attīstībai un sniegtajiem viedokļiem. Tas ļautu gan NVO, gan valsts institūcijām un politiķiem ietaupīt resursus, jo būtu pieejamas visas iepriekšējās debates brīdī, kad projekts nonāk pie viņiem. Portāls arī atvieglos darbu ministriju darbiniekiem, kuri izstrādā projektus, jo nebūs nepieciešams birokrātiskais posms, kurā projekti saskaņošanai tika sūtīti no vienas institūcijas uz citu.

Saskaņā ar apņemšanās tekstu tās mērķis ir palielināt sabiedrības līdzdalību valsts pārvaldes procesos, lietojot līdzdalības e-rīkus.¹ Praksē šī apņemšanās ir lielāka investīciju projekta daļa, kura mērķis ir izveidot jaunas IKT sistēmas valsts pārvaldes lietošanai. Paredzēts, ka šis portāls plānots lietotājiem, kurus interesē konkrētu tiesību aktu izstrādes vēsture, draudzīgs *interfeiss*. Tādēļ šī apņemšanās tiek atzīmēta kā atbilstoša tādām jomām kā informācijas pieejamība un sabiedrības līdzdalība, jo tā padarīs informāciju par politikas diskusijām pieejamāku un vieglāk izsekojamu un tādējādi veicinās aktīvāku iedzīvotāju līdzdalību.

Apņemšanās specifiskums ir novērtēts kā vidējs, jo tajā noteikts skaidrs rezultatīvais rādītājs - portāla izveide. Tomēr tajā nav norādīta tuvāka informācija par portālu, kādi tiesību aktu projekti tajā tiks iekļauti vai kuras institūcijas tajā tiks iesaistītas. Piemēram, Valsts kanceleja norāda, ka portāls ietvers tiesību aktu projektus, sākot no to izstrādes sākuma ministrijās līdz apstiprināšanai Ministru kabinetā. Tas nozīmētu saslēgt vienotā sistēmā ministrijas un Valsts kanceleju. Tajā pat laikā intervētās nevalstiskās organizācijas² interpretē apņemšanos mazliet atšķirīgi un vēlētos portālā iekļaut arī tiesību aktu saskaņošanu Saeimā.

Saskaņā ar intervijām³ ministrijās portālā netiks iekļauti nacionālo pozīciju ES jautājumos projekti un arī to saskaņošana Saeimā. Nevalstiskajām organizācijām tas ir problemātiski, jo pašlaik argumentēti viedokļi „no jauna” ir jāiesniedz vairakkārt - ministrijām, Ministru kabinetam, Saeimas komisijām un dažos gadījumos arī Eiropas Parlamenta deputātiem. Kaut arī atsevišķu institūciju līmenī tehniskie risinājumi tiesību aktu un politikas dokumentu tapšanas izsekošanai jau pastāv, iedzīvotājiem ir jāpārbauda informācija vairākos avotos, lai izprastu diskusijas par vienu likumprojektu. Neraugoties uz šo ierobežojumu, apņemšanās ir ar vidēju iespējamo ietekmi, jo tas būs nozīmīgs solis, centralizējot diskusijas, un tas palīdzēs iedzīvotājiem sekot politikas attīstībai un kļūt par proaktīviem to dalībniekiem.

IZPILDE

Valdība uzsāka šīs apņemšanās izpildi iepriekšējā rīcības plāna darbības laikā. Tā laikā valdība izstrādāja tiesisko regulējumu par diskusiju dokumentu publicēšanu un sabiedrības iesaisti politikas plānošanas un tiesību aktu projektu izstrādē.⁴ Rezultātā pašlaik ministrijas publicē diskusiju dokumentus to mājas lapās, un ir arī centralizēta vietne Ministru kabineta mājas lapā, kur var izsekot šiem dokumentiem.⁵ Ir paredzēti arī noteikumi sabiedrības pieejai projektiem, kamēr tie vēl nav izcirkulēti starp ministrijām, tos izskatot Memoranda padomē. Valsts kanceleja ir arī izstrādājusi jaunu Ministru kabineta mājas lapas versiju, kas ļaus to savietot ar portālu tad, kad tas būs izveidots. Portāls un tā plānotās funkcionalitātes tika prezentēti Memoranda padomē 2013. gada oktobrī.⁶

Otrā rīcības plāna pirmajā ieviešanas gadā tika izstrādāta un 2015. gada 17. novembrī Ministru kabinetā apstiprināta juridiskā bāze portāla izveidei. MK noteikumos Nr.653 portāla izveide ir iekļauta kā viens no investīciju projektiem. Saskaņā ar investīciju programmu ieviešanas nosacījumiem finansējums tā uzsākšanai būs pieejams ar 2017. gada aprīli. Saskaņā ar valdības sniegto informāciju tas varētu tikt pabeigts 2019. gada vidū vai 2020. gada pirmajā pusē. Tādējādi tas neiekļausies paredzētajā laika grafikā un apņemšanās izpilde būs novēlota.

Valsts kanceleja ir veikusi iepirkuma procedūras pirmo fāzi, iegūstot ideju projektus portāla izveides tehniskajiem risinājumiem un sagatavojusi potenciālo piegādātāju īso sarakstu. Risinājumu izstrādei ir pieteikušās divas lielākās Latvijas IKT asociācijas. Valsts kanceleja plāno tālākas diskusijas par lietotāju vajadzībām tālākos portāla attīstīšanas posmos. Uzņēmumam, kurš iepirkumā uzvarēs, būs jāspēj piedāvāt risinājumus, kuri atbilst pilsoniskās sabiedrības vajadzībām. Pašlaik ir zināms, ka portālā būs trīs atvērto datu kopas: tiesību akti, ieskaitot to anotācijas, politikas jomu klasifikators un tiesību aktu klasifikators. Visi dokumenti būs klasificēti pēc to organizācijas struktūras un mašīnlasāmā formātā.

PIRMIE REZULTĀTI (JA TĀDI IR)

Pašlaik rezultāts ir juridiskā dokumentācija un politiskās diskusijas, piešķirot ES fondus šim investīciju projektam. Tā ir specifiski tehniska dokumentācija, kas nesniedz informāciju par plānotā rīka funkcionalitāti un lietojamību. Tādēļ ir pārāgri spriest par to, vai piedāvātie risinājumi būs derīgi, lietojami un tiks arī lietoti.

NĀKAMIE SOĻI

Nākamo soļu ieviešana prasīs ciešu sadarbību starp ministrijām, Valsts kanceleju un arī parlamentu, kā arī prasīs nozīmīgu finansiālu ieguldījumu. Autore iesaka iekļaut šo apņemšanos arī trešajā rīcības plānā, posmā, kad tiks modelēti IKT risinājumi un kad NVO iesaiste un pārraudzība būs visvairāk nepieciešama. Ņemot vērā, ka portāla lietderīgums NVO vajadzībām ir viena no projekta daudzajām prioritātēm, ir svarīgi, lai NVO turpinātu izteikt savus viedokļus atbildīgajiem ministriju pārstāvjiem. Ir svarīgi arī nodrošināt, ka nevalstiskajām organizācijām ir pieejamas arī jau esošās datu bāzes, tādas kā nacionālo pozīciju ES jautājumos izstrādes datu bāze. Intervētās organizācijas izteica interesi iekļaut nacionālo pozīciju izstrādi portālā. Tās arī vēlējās līdzdarboties portāla funkcionalitāšu definēšanā un risinājumu testēšanā vēlākos portāla izstrādes posmos. Valdība varētu arī izsvērt iespēju lēmumu pieņemšanas posmu Saeimā iekļaut portālā.

¹ Ministru kabineta tiesību aktu datu bāze <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?dateFrom=2015-09-23&dateTo=2016-09-22&mk&text=653&org=0&area=0&type=0>

² Intervijas ar Ivetu Kažoku, Politikas centrs "Providus" 22. aug. 2016., Kristīni Zonbergu, Latvijas Pilsoniskā alianse, 23. aug. 2016.

³ Intervija ar Signi Rudzīti, Valsts kanceleja, 17. aug. 2016.

⁴ Latvijas Republikas likumu portāls, <http://likumi.lv/doc.php?id=270934>

⁵ Ministru kabineta mājas lapa, <http://www.mk.gov.lv/content/ministru-kabineta-diskusiju-dokumenti>

⁶ Ministru kabineta mājas lapa <http://www.mk.gov.lv/content/2013gada-30oktobra-sedes-darba-kartiba>

⁷ VARAM mājas lapa, http://www.varam.gov.lv/lat/likumdosana/normativo_aktu_projekti/2014__2020_gada_eiropas_savienibas_fondi/?doc=20890

⁸ Intervijas ar Ivetu Kažoku, Politikas centrs "Providus" 22. aug. 2016., Kristīni Zonbergu, Latvijas Pilsoniskā alianse, 23. aug. 2016 un Andri Gobiņu, Eiropas Kustība Latvija.

3. VIENOTA PLATFORMA VALSTS INSTITŪCIJU TĪMEKĻA VIETNĒM UN INFORMĀCIJAI

Apņemšanās teksts:

Daudzām valsts institūcijām ir funkcionāli un tehniski novecojušas tīmekļvietnes, kas ne vienmēr atbilst mūsdienu tehnoloģiju prasībām, spēj nodrošināt uz klientu vērstu servisu un ir ērti lietojamas. Pastāv dažādas satura vadības platformas, labo praksi savstarpēji nav iespējams pārņemt. Pētījumā noskaidrots, ka tikai 16 no 115 valsts iestāžu tīmekļvietņu lietotājiem novērtējuši kā labas. Tiek atzīts, ka tīmekļa vietnēm ir zema funkcionalitāte un nepārskatāma struktūra. Galvenais mērķis: jāveicina mūsdienu, sabiedrības vajadzībām piemērotu un ērti lietojamu tīmekļa vietņu attīstību valsts pārvaldē. Tas tiks panākts, izstrādājot vienotu, valsts līmenī centralizētu tīmekļa vietņu pārvaldības platformu. Īstenojot šo reformu, tiktu sasniegti šādi mērķi:

- Valstī centralizēti tiktu noteiktas valsts iestāžu tīmekļa vietņu kvalitātes un drošības prasības;
- Nodrošināts uz iedzīvotājiem vērsts serviss, kvalitatīvs komunikācijas kanāls, kas veicina sabiedrības līdzdalību. Tīmekļa vietnēs izmantos mūsdienu tehnoloģiskos risinājumus. Tās būs ērti lietojamas un vienkāršas dizainā;
- Nodrošināts būtisks finansiālais ieguvums, jo tiks izslēgta iespēja veidot jaunas tīmekļa vietnes vai veikt tajās investīcijas, pamatojoties uz subjektīviem lēmumiem. Valsts pārvaldei nebūs jāpārmaksā, vairākkārt izstrādājot vienādas funkcionalitātes;
- Efektīvāka valsts iestāžu tīmekļa vietņu (mājaslapu) attīstības plānošana.

Vadošā institūcija: Valsts kanceleja

Citas iesaistītās puses: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija; Publiskās pārvaldes institūcijas (ministrijas un to pakļautības iestādes), sabiedrība

Uzsākts: 2013

Jāpabeidz: 2020

PĀRSKATS PAR APŅĒMŠANOS	SPECIFISKUMS				FORMULĒJUMA ATBILSTĪBA APP VĒRTĪBĀM				IESPĒJAMĀ IETEKME				LAIKĀ	IZPILDE			
	Nav	Zema	Vidēja	Augsta	Informācijas pieejamība	Sabiedrības līdzdalība	Atbildīgums	Tehnoloģija un inovācija caurspīdīgumam un atbildīgumam	Nav	Neliela	Vidēja	Pārveidojoša		Nav sāktā	Lerobežota	Būtiska	Pabeigta
		X			X			X			X		Jā		X		

KONTEKSTS UN MĒRĶI

Latvijā katra ministrija un valsts institūcija lieto savu IT sistēmu un iepērk mājas lapu izstrādi. Kaut arī ir regulējums, kurš nosaka valsts institūciju mājas lapām sekot noteiktiem principiem, pašlaik mājas lapas ir izstrādātas atšķirīgos stilos un tām ir atšķirīga funkcionalitāte. Rezultātā gala lietotājiem ir sarežģītāk atrast nepieciešamo informāciju. Bez tam ar šādu pieeju publisko resursu izmantošana nav tik efektīva, jo mājas lapas var tikt pārveidotas, piemēram, mainoties institūcijas vadībai, tās vizuālajai identitātei vai stilam, nevis būtiskāku vajadzību dēļ. Bez tam pašlaik tikai nedaudzas mājas lapas ir pielāgotas lietošanai mobilajās ierīcēs.

Apņemšanās mērķis ir izveidot vienotu platformu visu ministriju un valsts institūciju mājas lapām. Valdība paredz noformulēt kvalitātes un drošības prasības, piedāvāt mūsdienīgus tehnoloģiskos risinājumus, vienkāršu funkcionalitāti un jaunus dizainus. Tādējādi iedzīvotājiem būs vieglāka piekļuve informācijai un jauni tehnoloģiski risinājumi līdzdalībai. Šādā veidā valdība ievieš arī ES direktīvu Nr. 2016/2102 un Eiropas Standartu NE 301 549 V1.1.2, nodrošinot mājas lapu pieejamību personām ar īpašām vajadzībām un izmantojot īpašus rīkus un programmēšanas risinājumus, lai iedzīvotāji varētu iepazīties ar valdības piedāvāto informāciju tiešsaistē.¹

Tomēr apņemšanās formulējumā nav norādīts, kā tajā paredzēts iesaistīt sabiedrību. Valdība piemin, ka "(tiks) nodrošināts uz iedzīvotājiem vērstš serviss, kvalitatīvs komunikācijas kanāls, kas veicina sabiedrības līdzdalību", bet nesniedz specifisku informāciju, kādi jauni pakalpojumi tiks piedāvāti vai arī kā tieši tiks uzlaboti komunikācijas kanāli starp iedzīvotājiem un valsts pārvaldi. Kaut arī Valsts kanceleja ir veikusi NVO aptauju un tiek plānots, ka tās rezultāti būs iestrādāti mājas lapu izmaiņās, aptauja notika vēl pirms šī rīcības plāna uzsākšanas.² Apņemšanās atbilst APP jomām „Informācijas pieejamība” un „Tehnoloģijas un inovācija”.

Apņemšanās specifiskums ir zems. Kaut arī apņemšanās piedāvā vienotu platformu valsts institūciju mājas lapām, tā nenosaka jebkādus parametrus vai funkcijas, kuras būtu iespējams izvērtēt. Formulējums arī neparāda, kā tieši izpaudīsies „mūsdienīgums” un „draudzīgums

lietotājiem” vai arī efektīvākais plānojums.

NNM pētniece vērtē apņemšanās iespējamo ietekmi kā vidēju, jo vienveidīgums uzlabos iedzīvotāju iespējas piekļūt informācijai. Ja mājas lapu standarti tiks izstrādāti ne tikvien balstoties ministriju vajadzībās, bet arī aptaujāto NVO ieteikumus, tad rezultāts varētu vienkāršot informācijas atrašanu, palielināt atvērto datu un e-pakalpojumu lietošanu, kā arī uzlabot sekošanu līdzī rīcībpolitiku attīstībai.

IZPILDE

Šī apņemšanās bija arī daļa no iepriekšējā rīcības plāna. Tā īstenošanas laikā, ņemot vērā izpētes rezultātus un saskaņā ar valdības apstiprinātu koncepciju par mājas lapu uzlabošanu, tika izstrādāti iespējamie risinājumi mājas lapu uzlabošanai un 2013. gada decembrī publicēti diskusijām starp ministrijām un citām ieinteresētajām pusēm.³ 2014. gada 21. augustā apspriešana tika pagarināta līdz 2015. gada februārim. Valsts kanceleja pagarināja konsultāciju periodu, jo bija nepieciešams, lai visas iesaistītās puses būtu saskaņojušas projektu un tādējādi sadarbotos tā ieviešanā. 2014. gada sākumā NVO tika aptaujātas par esošo mājas lapu funkcionalitāti un to vajadzībām. Valsts kanceleja norāda, ka šīs aptaujas rezultāti, īstenojot projektu, tiks ņemti vērā. Apņemšanās ir iekļauta arī otrajā rīcības plānā.

Otrā rīcības plāna īstenošanas pirmajā gadā Valsts kanceleja izstrādāja tehnisko dokumentāciju Eiropas Savienības Reģionālā fonda investīciju programmai. Šī ziņojuma izstrādes laikā programma nebija iekļauta prioritāri finansējamo projektu skaitā. Tomēr kā liecina intervijas dati Valsts kanceleja bija apņēmusies veicināt, lai Ministru kabinets pārskata finansēšanas laiku ātrākā termiņā.⁴ Arī šajā aktivitātē, līdzīgi kā pirmajā un otrajā, rezultāti nav gaidāmi tuvākā gada laikā, jo to apstiprināšanai nepieciešama laikietilpīga saskaņošana atbilstoši sarežģītām ES finansēšanas procedūrām. Tomēr, ņemot vērā, ka šis ir ilgtermiņa investīciju projekts, tad, balstoties uz Valsts kancelejā sniegto informāciju, var secināt, ka aktivitātes notiek savlaicīgi.

Aptaujātās nevalstiskās organizācijas būtu vēlējušās rezultātus ātrāk,⁵ bet valdības rīcībā nav citu finanšu līdzekļu investīciju programmām, un mājas lapas ir daļa no plašākas valsts pārvaldes IKT izlabošanas sistēmas.

PIRMIE REZULTĀTI (JA TĀDI IR)

Šajā posmā vienīgais rezultāts ir tehniskā dokumentācija investīciju programmai.

NĀKAMIE SOĻI

Ņemot vērā šīs apņemšanās laika grafiku un tā nozīmīgumu pilsoniskajai sabiedrībai, ir svarīgi tam sekot līdzi arī nākamajā rīcības plānā. Lai nodrošinātu divvirzienu komunikāciju, NNM pētniece iesaka, ka nepieciešams darba uzdevumā projekta īstenotājiem prasīt, lai atbilstoši katras ministrijas un institūcijas darba specifikai notiktu konsultācijas par to saturu un funkcionalitāti ar lietotājiem, nevalstiskajām organizācijām un citiem.

Diskusijās Memoranda padomē par iesaistīšanos agrākajos politikas veidošanas posmos, NVO iesaka publicēt ministriju ikgadējos darba plānus tiesību aktu un politikas dokumentu izstrādei. Šādi plāni un iespējas pieteikties līdzdalībai politikas dokumentu un tiesību aktu projektu izstrādē būtu jāparedz plānojamo mājas lapu dizainā. NNM pētniece iesaka paredzēt arī „sabiedrības uzklaušanās” funkciju, kur iedzīvotāji var iesniegt savus priekšlikumus nepieciešamajām izmaiņām, nevis tikai reaģēt uz jau darba kārtībā esošiem projektiem.

¹ ES direktīva 2016/2102 prasa ES dalībvalstīm uzlabot valsts pārvaldes mājas lapas in mobilās aplikācijas, uzlabojot to uztveramību, operativitāti, saprotamību un vienkāršību. Saite uz direktīvu: <http://bit.ly/2oEWm40>. Eiropas Standarts EN 301 549 V1.1.2, savukārt nosaka pieņemības standartus visiem valsts pārvaldē un publiskajos iepirkumos izmantotajiem informācijas un komunikācijas tehnoloģiju risinājumiem. Standarts ir pieejams šeit: <http://bit.ly/1MSXUHm>

² Ministru kabineta mājas lapa, <http://tap.mk.gov.lv/sabiedribas-lidzdaliba/vk-dokumenti/-/timekla-vietnu-attistibas-koncepcija/>

³ Timekla vietņu attīstības koncepcija, <http://tap.mk.gov.lv/sabiedribas-lidzdaliba/vk-dokumenti/-/timekla-vietnu-attistibas-koncepcija/>

⁴ Intervija ar Lindu Jākobsoni, Valsts kanceleja, 17. aug. 2016.

⁵ Intervijas ar Ivetu Kažoku, Politikas centrs “Providus”, 22. aug. 2016 un ar Kristīni Zonbergu, Latvijas Pilsoniskā alianse, 23.aug.2016.

★ 4. ATKLĀTA, GODĪGA UN PROFESIONĀLA VALDES UN PADOMES LOCEKĻU KANDIDĀTU ATLASE PUBLISKAS PERSONAS KAPITĀLSABIEDRĪBĀS

Apņemšanās teksts:

Dažāda prakse kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu kandidātu atlases procedūrām, bieži vien process necaurskatāms, kas rada bažas par amatam atbilstošākā kandidāta izvirzīšanu apņemšanos apstiprināšanai.

Galvenais mērķis: Nepieciešams izveidot caurskatāmu procedūru padomes un valdes locekļus izvirzīšanai, balstoties uz profesionalitātes un kompetences kritērijiem (izglītība, pieredze, zināšanas par nozari, finansēm, vadīšanu u.c.), kur kandidāta politiskā piederība nav faktors.

Vadošā institūcija: Pārresoru koordinācijas centrs

Citas iesaistītās puses: NA

Uzsākts: 2014

Jāpabeidz: 2016

PĀRSKATS PAR APŅEMŠANOS	SPECIFISKUMS				FORMULĒJUMA ATBILSTĪBA APP VĒRTĪBĀM				IESPĒJAMĀ IETEKME				LAIKĀ	IZPILDE			
	Nav	Zema	Vidēja	Augsta	Informācijas pieejamība	Sabiedrības līdzdalība	Atbildīgums	Tehnoloģija un inovācija caurspīdīgumam un atbildīgumam	Nav	Neliela	Vidēja	Pārveidojoša		Nav sāta	Lerobežota	Būtiska	Pabeigta
				X	X	X						X	Nē			X	

Redakcijas piezīme: Šis apņemšanās formulējums skaidri atbilst APP vērtībām, tam ir pārveidojoša ietekme un tas ir būtiski vai pilnībā izpildīts. Tādēļ apņemšanās tiek atzīmēta ar zvaigznīti.

KONTEKSTS UN MĒRĶI

Valsts kapitālsabiedrības rīkojas ar nozīmīgu visas sabiedrības resursu daļu. Tādēļ ir svarīgi nodrošināt to efektīvu vadību un novērst interešu konfliktus to pārvaldē. Latvijā 2009. gadā valsts kapitālsabiedrības tika likvidētas, jo tās tika uzskatītas par slēptu politisko partiju ienākumu avotu. Žurnālisti un korupcijas pētnieki bija atklājuši, ka politiski nozīmēti padomju locekļi bija dāsni ziedotāji politiskajām partijām.¹

Tomēr tas, ka šos uzņēmumus pārraudzīja ministrijas, neatrisināja atbilstošas un pietiekamas valsts kontroles problēmu. Saskaņā ar Baltijas Korporatīvās pārvaldības institūta (BICG) pētījumiem „...amatpersonu, kuru atbildībā bija konkrētu valsts kapitālsabiedrību

pārraudzība, darba apjoms krietni pārsniedza viņu tehnisko un fizisko iespēju robežas. Pareizi izveidotu profesionālu padomju vai citu pārraudzības struktūru neesamība var radīt sekas, ka amatpersonas arī turpmāk pieļaus pārvaldības kļūdas”.² Tādēļ, ņemot vērā ESAO ieteikumus, valdība atsāka diskusijas un nolēma atjaunot pārraudzības padomes lielajos uzņēmumos.

Apņemšanās mērķis ir panākt, ka padomju locekļi tiek nominēti, balstoties uz viņu profesionālajām kvalitātēm. Kaut arī mērķis ir skaidrs, tomēr formulējuma tekstā valdība neatspoguļo jaunos mehānismus, procedūras vai aktivitātes, kas veicinās „atklātu, godīgu un profesionālu” padomju locekļu atlasī. Tas ir atspoguļots likumā³ un Ministru kabineta noteikumos⁴, uz ko

valdība atsaucas Rīcības plānā. Likumā noteikts, ka tiks izsludināti atklāti konkursi un izveidotas nominācijas komisijas kandidātu izvērtēšanai. Tajos arī noteikti ierobežojumi darbam padomēs. Tādēļ apņemšanās specifiskums tiek novērtēts kā augsts.

Tāpat arī apņemšanās formulējumā nav norādīts, kā tiks iesaistīta sabiedrība, rīcības plānā minētais likums nosaka, ka nominācijas komisijām ir jāiesaista neatkarīgi eksperti un, ja nepieciešams, arī neatkarīgi novērotāji ar padomdevēju tiesībām. Savukārt minētie Ministru kabineta noteikumi nosaka, ka sabiedrība ir jāinformē par kandidātiem un atlases procesu, kā arī par novērtēšanas procesa rezultātiem. Tāpēc apņemšanās atbilst divām APP vērtībām - informācijas pieejamība un sabiedrības līdzdalība.

Sabiedrības iesaiste kandidātu atlases uzraudzībā var palīdzēt samazināt publisko resursu nelietderīgu izmantošanu. Tādējādi apņemšanās var būt ar pārveidojošu ietekmi uz atklātību, jo dos iespēju žurnālistiem un sabiedrībai kopumā uzraudzīt, lai ienākumi, kas veidojas, strādājot uzņēmumu padomēs, netiek novirzīti to politisko partiju atbalstam, kuras varētu būt iesaistītas kandidāta izvirzīšanā vai atlasē. Tā kā pirms rīcības plānu perioda sabiedrībai informācija par šiem procesiem bija pieejama ļoti maz, tad šīs pārmaiņas varētu veicināt kvalitatīvas izmaiņas līdzšinējā praksē.

IZPILDE

Likumi par publisko personu kapitālsabiedrību pārvaldi un padomju locekļu atlasi tika sagatavoti un pieņemti pirmā plāna izpildes laikā. 2014. gada 3. jūlijā otrajā lasījumā tika pieņemts "Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums", savukārt 23. septembrī Ministru kabinets apstiprināja instrukciju „Kārtība, kādā veic kandidātu atlasi valdes un padomes locekļu amatam kapitālsabiedrībās, kurās valstij kā dalībniekam (akcionāram) ir tiesības izvirzīt valdes vai padomes locekļus". Parlaments pieņēma likumu, un tas stājās spēkā 2015. gada 1. janvārī.⁵ Likums paredzēja procedūras, tādas kā publiska konkursa izsludināšana, nominācijas komisijas izveide, izvēlēto padomju locekļu vārdu publicēšana, profesionālās kompetences izvērtēšanas kritēriju noteikšana, ieskaitot izglītību, darba pieredzi, attiecīgās jomas, kā arī finanšu un vadības pārzināšanu.

Otrā rīcības plāna īstenošanas laikā valdība ir noteikusi atbildīgo institūciju⁶ un sākusī ieviest jaunās procedūras, ieskaitot konkursa izsludināšanu, komisijas izveidošanu, kā arī publicējot kandidātu vārdus un kvalifikācijas. Pārraudzības institūcijas funkcijas tika deleģētas Pārresoru koordinācijas centram, valdības stratēģiskās rīcībpolitikas plānošanas institūcijai, kas ir tieši pakļauta premjerministram.⁷

PIRMIE REZULTĀTI (JA TĀDI IR)

Līdz 2016. gada maija beigām saskaņā ar jauno regulējumu tika atlasītas trīs padomes. Regulējums prasa publicēt nodomu veidot padomi, izsludinot konkursu, norādot kritērijus atlasei, iesaistīt sociālos partnerus (Darba devēju un adrodbiedrību pārstāvjus) kandidātu nominēšanā, atlasīto kandidātu vārdu publicēšanu, kā arī viņu paredzētā atalgojuma aprēķināšanas principus. Process bija caurredzams, un žurnālisti un sabiedrība varēja sekot informācijai par konkursiem internetā - sākot ar sludinājuma publicēšanu līdz pat nominēto kandidātu sarakstam.⁸ Tomēr dažās padomēs bija iekļuvuši kandidāti, kuri tādā vai citādā veidā bija saistīti ar citām valsts kapitālsabiedrībām.⁹ Analizējot šos rezultātus, iesaistītās puses atrada trūkumus atlases procesā un noteiktajos kritērijos. Tie īsumā ir aprakstīti turpmāk.

Šīs apņemšanās labi organizēts iesaistīto pušu forums ir BICG.¹⁰ Lai novērtētu, kāpēc jaunās atlases procedūras nesniedza vēlamos rezultātus, BICG jau 2016. gada martā organizēja diskusiju „Kā izveidot profesionālas padomes valsts institūciju kapitālsabiedrībās”. Balstoties šīs diskusijas rezultātos un ESAO korporatīvās pārvaldības principos, BICG izveidoja virkni ieteikumu, kuri tika iesniegtas valsts pārvaldei. Tie ir pieejami gan latviešu,¹¹ gan angļu¹² valodā.

Ieteikumi ir četrās darbības jomās:

- Mainīt pieeju padomes locekļu atlases stratēģijai;
- Veicināt nominācijas komisiju efektivitāti, piemērojot jaunas vadlīnijas atlasei un padomes kompozīcijas veidošanai;
- Definēt prasības padomju potenciālajiem kandidātiem, vadoties pēc konkrētā uzņēmuma un tā padomē nepieciešamajām kompetencēm;

- Uzlabot komunikācijas praksi, lai nodrošinātu atlases procesa caurspīdīgumu.¹³

Katrs no ieteikumiem detalizēti ir izvērts publikācijā, ieskaitot turpmāko padomju atlasē piemērojamos praktiskus soļus. Intervijas parādīja, ka Pārresoru koordinācijas centrs ieklausījās BICG ieteikumos un uzsāka gatavot atbilstošus grozījumus tiesību aktos. MK noteikumu grozījumi tika pieņemti 2016. gada oktobrī jau pēc šī ziņojuma perioda un tiks sīkāk atspoguļoti NNM noslēguma ziņojumā.

NĀKAMIE SOĻI

Intervijās NVO¹⁴ ieteica paplašināt apņemšanās pieeju un iedibināt ciešāku pārraudzību ne tik vien pār valsts kapitālsabiedrību padomju locekļiem, bet arī pār valsts un pašvaldību institūciju vadītāju atlasī. NNM pētniece iesaka ieviest BICG ieteikumus. NNM noslēguma ziņojumā tiks izvērtēts valdības progress šo ieteikumu ieviešanā.

Prakse rāda, ka kaut arī tiek paredzēti līdzekļi kvalitatīvam atlases procesam (kā regulējums, kurš tika ieviests pirmā rīcības plāna īstenošanas laikā), ne vienmēr ir iespējams paredzēt praktiskos rezultātus. Tādēļ NNM pētniece iesaka turpināt uzraudzīt šo jautājumu, kā arī un paplašināt sabiedrības iesaisti, atlasot kandidātus valsts un pašvaldību institūciju vadībai.

¹ Laikraksts "Diena", <http://www.diena.lv/raksts/latvija/politika/delna-valsts-un-pasvaldibu-uznemumi-joprojam-tiek-izmantoti-ka-partiju-barotnes-13900312>

² Baltijas Korporatīvās pārvaldības institūts, *Governance of State-Owned Enterprises in the Baltic States*, 2012, <http://bit.ly/2jEdW0R>

³ LR likumu portāls: <https://likumi.lv/ta/id/269907-publikas-personas-kapitala-dalu-un-kapitalsabiedribu-parvaldibas-likums>

⁴ LR likumu portāls: <https://likumi.lv/ta/id/278668-kartiba-kada-nomine-kandidatus-valdes-un-padomes-loceklu-amatiem-kapitalsabiedribas-kuras-valstij-ka-dalibniekam-akcionaram-ir-...>

⁵ LR likumu portāls, <http://likumi.lv/ta/id/269907-publikas-personas-kapitala-dalu-un-kapitalsabiedribu-parvaldibas-likums>

⁶ LR likumu portāls, <http://likumi.lv/ta/id/274282-par-valsts-kapitalsabiedribu-un-valsts-kapitala-dalu-parvaldibas-koordinacijas-instituciju>

⁷ Ministru kabineta mājas lapa, <http://www.pkc.gov.lv/par-pkc>

⁸ Ministru kabineta mājas lapa, <http://www.pkc.gov.lv/kapit%C4%81sabiedr%C4%ABbu-p%C4%81rvald%C4%ABba>

⁹ Mediju portāls Tvnet, <http://financenet.tvnet.lv/zinas/610687-valsts-uznemumu-padomes-joprojam-izvelas-politiku>

¹⁰ Baltijas Korporatīvās pārvaldības institūts (BICG) ir bezpeļņas nevalstiska iniciatīva, kurā iesaistīti Baltijas valstu uzņēmumu vadītāji un politiskie līderi. BICG ietekmē Baltijas biznesa vidi, palīdzot veidot labāku publisko un privāto uzņēmumu pārvaldību. BICG piedāvā pētījumus un vadlīnijas par korporatīvo pārvaldību privātajā un valsts sektorā, ievieš izglītības programmas augstāka līmeņa vadītājiem, uzņēmumu īpašniekiem, padomēm un valdēm.

¹¹ BICG mājas lapa, <http://www.bicg.eu/wp-content/uploads/2016/07/BICG-Recommendations-on-Nomination-Process-of-Supervisory-Board-Members-in-Latvian-SOEs.pdf>

¹² BICG mājas lapa, <http://www.bicg.eu/wp-content/uploads/2016/07/Recommendations-2.pdf>

¹³ BICG mājas lapa, <http://www.bicg.eu/wp-content/uploads/2016/07/Recommendations-2.pdf>

¹⁴ Intervijas ar Ivetu Kažoku, Politikas centrs "Providus" 2016.g. 22.aug.; Jānis Volberts, "Sabiedrība par atklātību- Delna" 2016.g. 22.aug.; Liene Gātere, "Sabiedrība par atklātību Delna" 2016.g.22.aug.; Andris Grafs, Baltijas Korporatīvās pārvaldības institūts, 2016.g. 23.aug..

5. IEVIEST EFEKTĪVĀKUS UZRAUDZĪBAS MEHĀNISMUS TO AMATPERSONU DARBĪBAS KONTROLEI, KAS IR ATBILDĪGAS PAR RĪCĪBU AR PUBLISKAJEM RESURSIEM

Apņemšanās teksts:

Nepieciešams vērtēt valsts amatpersonu rīcības ar valsts un pašvaldību mantu un finanšu līdzekļiem atbilstību normatīvo aktu, kuru risinās ar šo apņemšanos, prasībām, kā arī valsts un pašvaldību institūciju veiktos darījumus nolūkā konstatēt valsts amatpersonas rīcību, kas vērsta uz to, lai, izmantojot dienesta stāvokli, savas pilnvaras vai pārsniedzot tās, iegūtu nepelnītu labumu sev vai citām personām. Kontrolēt interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā, kā arī normatīvajos aktos valsts amatpersonām noteikto aizliegumu un papildu ierobežojumu ievērošanu. Galvenais mērķis: Vērsties pret korupciju ar likuma spēku un sabiedrības atbalstu, lai panāktu publiskās varas godprātīgu izmantošanu valsts un sabiedrības interesēs. Kontrolēt interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā, kā arī normatīvajos aktos valsts amatpersonām noteikto aizliegumu un papildu ierobežojumu ievērošanu. Konstatējot likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” normu pārkāpumus, saukt valsts amatpersonas pie administratīvās atbildības – izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas un piemērot atbildību par pārkāpumiem korupcijas novēršanas jomā, likumā noteiktajā kārtībā valsts amatpersonām prasīt atlīdzināt valstij nodarītos zaudējumus. Lai sasniegtu šos mērķus, konkrēti uzdevumi tika noteikti ar 2015. gada 16. jūlija Ministru kabineta rīkojumu pieņemtajās “Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņēs 2015.- 2020. gadam” (turpmāk – Pamatnostādnes);

- Izvērtēt iespējas tiešsaistē nodrošināt publisku pieejamību informācijai par valsts un pašvaldību institūciju visiem noslēgtajiem līgumiem par preču un pakalpojumu iegādi un citiem darījumiem, ja tādi veikti, un izstrādāt rekomendācijas šādu pasākumu nodrošināšanai (Uzdevuma izpildes termiņš Pamatnostādņēs: 31.12.2020.);
- Izvērtēt iespēju ieviest efektīvākus uzraudzības vai piespiedu mehānismus to amatpersonu darbības kontrolei, kas ir atbildīgas par rīcību ar publiskajiem resursiem, tai skaitā noteikt administratīvo atbildību par valsts amatpersonu nelietderīgu (izšķērdīgu) rīcību ar valsts mantu un finanšu līdzekļiem (Uzdevuma izpildes termiņš Pamatnostādņēs: 31.12.2017.);
- Analizēt finanšu līdzekļu izšķērdēšanas, kā arī korupcijas riskus „zemsliedzīgo” iepirkumos un iegādēs, kuru veikšanā nav jāpiemēro ārējo normatīvo aktu regulējums, un sniegt priekšlikumus risku mazināšanai (Uzdevuma izpildes termiņš Pamatnostādņēs: 31.12.2016.);

Citi pasākumi:

- Izvērtēt normatīvos aktus par kriminālatbildības piemērošanu par koruptīviem noziedzīgiem nodarījumiem un atbilstoši konstatētajām problēmām likuma piemērošanas praksē izstrādāt normatīvā akta projektu, lai padarītu efektīvāku atbildības piemērošanu par nelikumīgu rīcību ar valsts vai pašvaldības finanšu līdzekļiem un mantu;
- Interešu konflikta novēršanas mehānisma uzlabošana.

Vadošā institūcija: Finanšu ministrija, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs

Citas iesaistītās puses: Tieslietu ministrija

Uzsākts: 2014

Jāpabeidz: 2018

PĀRSKATS PAR APŅEMŠANOS	SPECIFISKUMS				FORMULĒJUMA ATBILSTĪBA APP VĒRTĪBĀM				IESPĒJAMĀ IETEKME				LAIKĀ	IZPILDE			
	Nav	Zema	Vidēja	Augsta	Informācijas pieejamība	Sabiedrības līdzdalība	Atbildīgums	Tehnoloģija un inovācija caurspīdīgumam un atbildīgumam	Nav	Neliela	Vidēja	Pārveidojoša		Nav sāka	Ierobežota	Būtiska	Pabeigta
5. Kopumā		X			X					X			Nē		X		
5.1. Līgumu publicēšana		X			X					X			Nē	X			
5.2. Administratīvā atbildība		X			Neskaidra					X			Jā		X		
5.3. Zemsliedzīga iepirkumi		X			Neskaidra					X			Jā		X		
5.4. Korupcijas kriminalizēšana		X			Neskaidra					X			Jā				X

KONTEKSTS UN MĒRĶI

Korupcija ir viens no visgrūtāk pierādāmajiem jautājumiem. Valsts kontrole ir norādījusi uz valsts institūcijām, kuras būtu varējušas tērēt valsts līdzekļus efektīvāk.¹ Piemēram, 2015. gadā pēc 3,5 milj. EUR investīcijām tika apturēts liels skolu digitalizācijas projekts, jo netika sasniegti tā plānotie rezultāti.² Tajā pat laikā netika atrasta šīs izšķērdēšanas saistība ar koruptīviem darījumiem. Tika secināts, ka šādu praksi izskaušanai nav vienotas stratēģiskas pieejas. Atbildot uz jautājumu par izšķērdēšanas apjomiem, valsts kontroliere Elita Krūmiņa minēja, ka šādi gadījumi ir,³ bet ka nav pieejami precīzi skaitļi. Tomēr ir arī atklātas nelikumības, tādas kā tiek samaksāts par pakalpojumiem, nepārbaudot, vai tie ir sniegti, ieņēmumi, nepārbaudot nepieciešamos pavadošos dokumentus, kā arī finanšu līdzekļi, kas pārskaitīti uz privātiem banku kontiem, kaut arī pakalpojumu ir sniegusi juridiska persona.⁴

Lai risinātu šos jautājumus, apņemšanās paredz veikt juridiskus un tehniskus pasākumus, lai samazinātu līdzekļu izšķērdēšanas riskus. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs piedāvā četrus rīcības virzienus:

- Panākt lielāku caurspīdīgumu par iepirkumu līgumiem gan valsts, gan pašvaldību līmenī, šos līgumus publicējot;
- Izveidot likuma īstenošanas mehānismu, pieprasot amatpersonām atmaksāt budžetā valstij nodarītos finansiālos zaudējumus;
- Izvērtēt riskus zemsliedzīga iepirkumos un izstrādāt ieteikumus, kā šos riskus novērst;
- Uzlabot likumdošanu, lai nodrošinātu atbildību par neefektīvu rīcību ar sabiedrības īpašumu.

Starp šiem rīcības virzieniem izdalāms tikai viens, kurā ir paredzēta sabiedrības iesaiste – tas ir iepirkumu līgumu publicēšana, un tas atbilst informācijas pieejamības kritērijam. Pārējie rīcības virzieni, kaut arī tie ir saistīti ar sabiedrības resursu efektīvāku izmantošanu, nav tieši saistīti ar APP vērtībām – informācijas pieejamība, sabiedrības līdzdalība vai atbildīgums sabiedrības priekšā. Kaut arī aktivitātes ir tieši vērstas, lai veicinātu valsts amatpersonu atbildīgumu, netiek parādīts, kā sabiedrība varēs piedalīties valsts pārvaldes rīcības uzraudzībā. Tādēļ kopumā apņemšanās atbilst tikai informācijas pieejamības kritērijam.

Apņemšanās specifiskums ir novērtēts kā zems, jo pēc aktivitāšu apraksta nav skaidri saprotams, kas tieši tiks darīts. Nav noteikts laika grafiks, nav to uzsākšanas laika, nav noteikti konkrēti rezultāti, kas sasniedzami rīcības plāna ieviešanas laikā. Piemēram, valdība nekonkretizē, kā tiks analizēti līdzekļu izšķērdēšanas riski, kriminalizēta korupcija vai attīstīti ieteikumi, lai nodrošinātu sabiedrības pieeju līgumiem. Tā kā šos aspektus var uzzināt, tikai veicot tālāku izpēti, autore vērtē šīs apņemšanās specifiskumu kā zemu.

Ja piedāvātās aktivitātes tiks pilnībā izpildītas, kā noteikts to formulējumā, tām būs neliela ietekme uz sabiedrības resursu vadību, lielā mērā tāpēc, ka plānotie rezultāti ir ļoti vispārīgi. Piemēram, divu aktivitāšu rezultāti būs ieteikumi, nenosakot specifiskāk, vai un kā tie tiks ieviesti. Bez tam formulējums nesola konkrētus rezultātus. Faktiski aktivitāšu apraksti sākas ar frāzēm: "Izvērtēt iespējas", "analizēt riskus" un "izvērtēt tiesību aktus".

Bez tam NNM pētniece uzskata, ka korupcijas kriminālatbildības piemērošana par korupciju un tās ieviešana, kas ieteikti otrajā un ceturtajā rīcības virzienā, būtu efektīvāka, ja būtu vairāk atklātu nesaimnieciskas rīcības gadījumu ar sabiedrības līdzekļiem. Lai to sasniegtu, ir nepieciešami papildu pasākumi, lai stiprinātu KNAB kapacitāti izmeklēšanā. Kaut arī apņemšanās ir tikai par ieteikumu izstrādi līgumu publicēšanai, to reāla publicēšana palielinātu caurspīdīgumu un dotu vairāk datu sabiedrībai un žurnālistiem. Tā kā visi līgumi jau eksistē digitālā formā, to publiskošana tehniski nevarētu būt sarežģīta.

IZPILDE

Intervijā Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā⁵ autore konstatēja šādu progresu:

- Rīcības virzienā līgumu publicēšana darbs vēl nav uzsākts. Izpildes termiņš ir pagarināts līdz 2020. gada decembrim;
- Rīcības virzienā *administratīvā atbildība* Valsts kontrole ir izstrādājusi likuma grozījumus, kuri tiek izskatīti Saeimā. Grozījumos paredzēts, ka valsts institūcijas varēs pieprasīt atbildīgajām amatpersonām segt valstij radītos zaudējumus. Grozījumi vēl nav pieņemti un nav arī publiski pieejami. Ieviešanas termiņš ir 2017. gada decembris;

- KNAB uzskata, ka, lai kontrolētu iepirkumos piešķirtos līdzekļus, ir jāsamazina sliekšnis, uz kuru attiecas iepirkumu likums. KNAB sagatavoja un iesniedza grozījumu projektu Ministru kabinetā, bet tas netika atbalstīts. Saskaņā ar intervijā teikto, KNAB gatavojas aizstāvēt tos pašus argumentus arī diskusijās par šo projektu Parlamentā;
- Tieslietu ministrijas vadītā darba grupā ir izstrādāti grozījumi krimināllikumā. Tajos ir paskaidrots, kā mērāms nopietns nodarījums, kurš ir par pamatu atbildīgā ierēdņa saukšanai pie kriminālatbildības. Likums attiecināms uz līdzekļu izšķērdēšanu, ja nodarījuma sekas ir desmit minimālo algu apmērā vai lielākas. Grozījumi ir pieņemti 2015. gada 3. decembrī un pieejami oficiālajā likumu portālā.⁶

Saskaņā ar intervijā sniegto informāciju visas aktivitātes notiek savlaicīgi.

Intervētā KNAB darbiniece informēja, ka gandrīz 30% no līgumiem, kuri ir zem likumā paredzēta iepirkuma summas sliekšņa, ir ar augstu līdzekļu izšķērdēšanas risku. Iepirkuma likuma grozījumos ieteikts šo sliekšni pacelt, tādējādi saskaņā ar KNAB pausto viedokli sabiedrības līdzekļi, kuri pakļauti riskam, būs vēl apjomīgāki. Tāpēc tiek ierosināts nemainīt esošo sliekšni vai arī piemērot vienkāršākas iepirkuma procedūras zemsliedzīgā iepirkumiem.

Rīcības plāna izstrādes laikā nevalstiskās organizācijas vēlējas, lai plānā iekļauj pirmo rīcības virzienu - līgumu publicēšanu. Tā kā darbs tajā nav uzsākts, nav arī komentāru par tā ieviešanu. Biedrības "Sabiedrība par atklātību „Delna”" pārstāvji ir piedalījušies diskusijās par likumu grozījumiem, komentējuši grozījumu projektus un piedalījušies sarunās Saeimas komisijā. Biedrībai nav viedokļu par šiem rīcības virzieniem, kas atšķirtos no KNAB aizstāvētajiem uzskatiem.

PIRMIE REZULTĀTI (JA TĀDI IR)

Ir pārāgi spriest par pirmo trīs aktivitāšu ieviešanas rezultātiem. Kas attiecas uz grozījumiem krimināllikumā - vēl nav bijuši gadījumi, kuros jaunās normas ir piemērotas. Intervētie KNAB un NVO pārstāvji piekrita, ka šie grozījumi bija neliels, bet izšķirošs solis, lai piemērotu kriminālatbildību nopietnu nodarījumu gadījumos.

NĀKAMIE SOĻI

Ņemot vērā, ka pirmais rīcības virziens atbilst APP vērtībām un tā īstenošana turpināsies pēc šī plāna ieviešanas, to vajadzētu iekļaut arī nākamajā plānā. Tas ir svarīgi arī tāpēc, ka šis rīcības virziens tika iekļauts plānā tāpēc, ka to izvirzīja nevalstiskās organizācijas.

NNM pētniece atzīmē, ka arī pirmajā rīcības plānā bija iekļauta aktivitāte sabiedrības līdzekļu izšķērdēšanas mazināšanai. Tā bija vērsta uz papildu administratīva sloga uzlikšanu nevalstiskajām organizācijām. NVO kritizēja šādu pieeju, jo plānotās prasības attiektos uz visām NVO, arī tām, kuras nesaņem valsts dotācijas un citus budžeta līdzekļus. Kaut arī šī aktivitāte nav iekļauta rīcības plānā, nevalstiskajām organizācijām būtu jāseko līdzi KNAB ierosinātajām izmaiņām šajā jautājumā.

¹ Oficiālais LR portāls, <http://m.lvportals.lv/visi/viedokli?id=277754?show=coment>

² Skolu vadības portāls, <https://www.e-klase.lv/lv/zina/zinas/aktualitates/portala-skolaslv-projekta-zaudeti-35-miljoni-eiro/>

³ Mediju ziņa (TV), <http://skaties.lv/zinas/latvija/sabiedriba/neprofesionalitate-un-neieinteresetiba-tie-ir-galvenie-ienesli-valsts-lidzeklu-izskerdesanai-secina-vk/>

⁴ Oficiālais LR portāls, <http://m.lvportals.lv/visi/viedokli?id=277754?show=coment>

⁵ Intervija ar Sintiju Helvigu Eihvaldi, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, 18. aug. 2016.

⁶ Oficiālais likumu portāls, <http://likumi.lv/ta/id/277894-grozījumi-likuma-par-kriminallikuma-speka-stasanas-un-piemerosanas-kartibu->

6. IZVEIDOT ILGTSPĒJĪGU NVO FINANSĒŠANAS MODELI

Apņemšanās teksts:

2011.gada augustā saskaņā ar Uzņēmumu reģistra sniegto informāciju Latvijā bija reģistrētas 14704 nevalstiskās organizācijas. Tomēr šajās organizācijās ir apvienojusies salīdzinoši maza Latvijas iedzīvotāju daļa, turklāt tai ir tendence samazināties. Liela daļa nevalstisko organizāciju darbojas kultūras, sporta un atpūtas jomā (39%), bet daudz mazāka – cilvēktiesību aizstāvības, korupcijas apkarošanas, ekoloģisko problēmu risināšanas u. tml. jomās. Pastāv tendence veidoties lingvistiski nošķirtām – latviešu un krievvalodīgo – nevalstiskajām organizācijām. Latvijas nevalstiskās organizācijas aizvien vēl ir finansiāli un administratīvi vājas, neproporcionāli bieži tiek dibinātas Rīgā, un tām ir neliels biedru skaits. Turklāt tikai neliela daļa organizāciju ir finansiāli ilgtspējīgas. Tomēr sociālekonomiskās krīzes apstākļos tieši NVO nodrošināja pakalpojumus sociālajā un interešu izglītības jomā, kur valsts pārvaldes budžets bija ierobežots. Vienlaikus pilsoniskās sabiedrības organizācijas netiek pilnvērtīgi iesaistītas publiskās politikas veidošanā, kas samazina uzticību valsts pārvaldei.

Galvenais mērķis: Pilnveidot tiesisko un finansiālo regulējumu, lai veicinātu biedrību institucionālo kapacitāti, NVO kvalitatīvu līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā, stiprinot tās kā sociālos partnerus, kā arī veicinātu valsts uzdevumu deleģēšanu biedrībām un nodibinājumiem jomās, kur tas ir pieļaujams un iespējams, it īpaši pilsoniskās izglītības jautājumos.

Vadošā institūcija: Kultūras ministrija

Citas iesaistītās puses: NA

Uzsākts: n/i

Jāpabeidz: nav noteikts

PĀRSKATS PAR APŅĒMŠANOS	SPECIFISKUMS				FORMULĒJUMA ATBILSTĪBA APP VĒRTĪBĀM				IESPĒJAMĀ IETEKME				LAIKĀ	IZPILDE			
	Nav	Zema	Vidēja	Augsta	Informācijas pieejamība	Sabiedrības līdzdalība	Atbildīgums	Tehnoloģija un inovācija caurspīdīgumam un atbildīgumam	Nav	Neliela	Vidēja	Pārveidojoša		Nav sāhta	Lerobežota	Būtiska	Pabeigta
		X				X				X			Jā			X	

KONTEKSTS UN MĒRĶI

2014. gada jūnijā rīcības plāna izstrādes laikā iesaistītās nevalstiskās organizācijas¹ iesniedza priekšlikumu rast ilgtspējīgus risinājumus NVO finansēšanai līdz 2015. gada beigām. Tajā laikā to finansējums bija atkarīgs no ārvalstu donoriem, tādiem kā EEA Norvēģijas grantu programma un Eiropas Sociālais fonds, kuri nebija plānoti ilgtermiņā. Tāpēc NVO prasīja izveidot no valsts budžeta finansētu NVO fondu. Ideju šādu fondu veidot politikas pētnieki ieteica jau 2004. gadā.² Šo ieteikumu valdība ņēma vērā³ un iekļāva to ilgtermiņa pilsoniskās sabiedrības attīstības plānā. Kopš tā laika nevalstiskās organizācijas prasīja rīcību fonda izveidē un arī šīs apņemšanās iekļaušanu APP rīcības plānā.

Kultūras ministrija noformulēja plašu apņemšanos ar mērķi stiprināt nevalstisko organizāciju darbības juridisko un finansiālo ietvaru, kā arī veicināt to kapacitāti. Apņemšanās mērķis ir palielināt to NVO skaitu, kuras seko līdzi valdības rīcībpolitikām, samazināt plaisu starp dažādās valodās runājošiem Latvijas iedzīvotājiem, ģeogrāfisko centralizāciju, kā arī administratīvo un finanšu vājumu. Apņemšanās turpina iepriekšējā rīcības plāna virzienu - vietējo finanšu līdzekļu novirzīšana NVO kapacitātes celšanai.

Apņemšanās formulējuma specifiskums ir zems, jo valdība nepiedāvā konkrētus rezultātus. Ir norādīti kapacitātes celšanas mērķauditorija - NVO jeb biedrības un nodibinājumi- un iespējamais fokuss - pilsoniskā izglītība, bet nav norādītas konkrētas aktivitātes - tādas kā fonda izveide. Praktiski formulējums ļauj uz to attiecināt jebkuras uz NVO iesaisti lēmumu pieņemšanā vērstas aktivitātes, tādēļ nav iespējams noteikt vidēju iespējamo ietekmi. Tomēr praksē valdības lēmumam izveidot NVO fondu ir ļoti liela ietekme uz sabiedrības līdzdalību Latvijā. Vietējā finansējuma piešķiršana nevalstiskajām organizācijām ir nozīmīgs solis, un tā ir bijusi Latvijas NVO prioritāte kopš 2004. gada. Tomēr salīdzinoši nelieli fondam piešķirtie finanšu līdzekļi un ļoti stingrās procedūras, un sagaidāmā finanšu plūsmu nenoteiktība var fonda ietekmi samazināt.

IZPILDE

Izpilde tiek vērtēta kā būtiska, jo valdība ir izveidojusi NVO fondu.⁴ Valdība bija apņēmusies izveidot fondu līdz 2016. gadam un izveidoja darba grupu, kas izstrādāja

konceptuālo ziņojumu „Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi”.⁵ Kultūras ministrija 2015. gada 21. oktobrī organizēja sabiedrisko apspriedi, kurā vienojās par fonda modeli, kurā tiek iezīmēta īpaša valsts budžeta līnija, kā arī tā administrēšana tiek nodota Latvijas Sabiedrības integrācijas fondam - publiskam nodibinājumam, kuram ir ievērojama ekspertīze NVO programmu un projektu finansēšanā. Ministru kabinets apstiprināja koncepciju un 2016. gadam piešķīra 400 000 EUR fonda darbības uzsākšanai, tomēr neiezīmējot atsevišķu budžeta pozīciju turpmākiem gadiem.⁶

PIRMIE REZULTĀTI (JA TĀDI IR)

2016. gada 3. martā Latvijas sabiedrības integrācijas fonds izsludināja pirmo projektu konkursu. Tajā varēja pretendēt uz finansējumu trijās galvenajās jomās: atbalsts NVO pamatdarbības stiprināšanai, atbalsts pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm un atbalsts interešu aizstāvības aktivitātēm. Tika saņemti 261 projektu pieteikums,⁷ no tiem tika apstiprināti 66 (35 NVO pamatdarbības stiprināšanai, 22 pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm un 9 interešu aizstāvības aktivitātēm).⁸ Tomēr tiek sagaidīts, ka arī citas organizācijas piedalīsies politikas veidošanā, piedaloties darba grupās, uzraudzības komisijās un pārraugot politiku savās darbības jomās.

Intervētie nevalstisko organizāciju pārstāvji⁹ kopumā bija apmierināti ar fonda izveidi, iekļaujošo tā izveides procesu un NVO iepsēju piedalīties fonda stratēģijas plānošanas komisijā. Tomēr viņi norādīja arī uz trūkumiem. Pirmkārt, lai apmierinātu pieprasījumu pēc līdzekļiem, būtu jāparedz lielāks fonda budžets. Kaut arī Nacionālajā attīstības plānā ir iezīmēta ikgadēja dotācija NVO fondam 700,000 EUR apjomā,¹⁰ saskaņā ar intervijām ministrijā 2017. un 2018. gadam ir iezīmēti tikai 400 000 EUR.

Otrs jautājums ir budžeta ikgadēja plānošana. Fonds atbalsta tikai programmas un projektus, kurus var ieviest piecu mēnešu laikā. Projektu konkursu izsludināja 2016. gada martā. Mēneša laikā NVO iesniedza projektus. Rezultāti tika publicēti 1. jūnijā. Projektiem bija jātiek īstenoti līdz 2016. gada 31. oktobrim, lai fonds varētu sagatavot atskaites, veikt noslēguma maksājumus un iesniegt valdībai pieprasījumu nākamā gada budžetam. Šī birokrātiskā procedūra, kura izriet no valsts budžeta

plānošanas procesa, neļauj finansēt ilgtspējīgus ilgtermiņa projektus un dažos gadījumos var būt izšķirošs šķērslis nevalstiskajām organizācijām interešu aizstāvības darbā, ja tām nav ārvalstu finansējuma avotu. Šie jautājumi tika apspriesti Memoranda padomes 2016. gada 29. jūnija sēdē. Nevalstiskās organizācijas prasīja izsludināt projektu konkursus ātrāk.¹¹

NĀKAMIE SOĻI

NNM pētniece iesaka šo apņemšanos iekļaut arī nākamā rīcības plānā un pievērst uzmanību NVO finansēšanas modeļa kvalitātei. Turpmāk ir jārisina šādi jautājumi: lai rosinātu lielāku skaitu organizāciju piedalīties politikas veidošanā un lai atbilstu pieprasījumam, piešķirt lielāku valsts budžeta finansējuma daļu; nodrošināt ilgtspējīgu finansējumu nevalstiskajām organizācijām visa gada garumā, veidojot ilgtermiņa atbalsta programmas; nodrošināt valsts finansējuma pieejamību arī tad, ja valstij tiek piešķirts ārvalstu finansējums NVO atbalstam, un samazināt administratīvo slogu tām NVO, kuras saņem finansējumu no NVO fonda.

NNM pētniece iesaka arī uzraudzīt citus valsts finansējuma avotus nevalstiskajām organizācijām, piemēram, ES fondu programmas, kā arī uzraudzīt juridisko ietvaru, lai netiktu samazināts pašlaik pieejamais netiešais finansējums NVO (piemēram, izmainot nodokļu atvieglojumu režīmu ziedotājiem vai saimnieciskās darbības regulējumu).

¹ Skatīt 2.1 nodaļu par rīcības plāna tapšanu.

² Sabiedriskās politikas portāls, http://providus.lv/article_files/1451/original/PSALSitan.pdf?1331627245

³ Oficiālais laikraksts, <https://www.vestnesis.lv/ta/id/103070>

⁴ Ministru kabineta mājas lapa, http://www.mk.gov.lv/sites/default/files/attachments/ogp_2_plana_vidusposma_zinojums_07.10.2016.pdf

⁵ Oficiālais likumu portāls, <http://likumi.lv/doc.php?id=278602>

Ministru kabineta mājas lapa, <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?dateFrom=2015-09-28&dateTo=2016-09-27&text=Par+valsts+finans%C4%93ta+%&org=0&area=0&type=0>

⁷ Latvijas Sabiedrības integrācijas fonda mājas lapa, http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=9965%3ASogad-tiks-istenoti-66-projekti-programma-%E2%80%9CNVO-fonds%E2%80%9D&catid=14%3AJaunumi&Itemid=186&lang=lv

⁸ http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=9913&Itemid=127&lang=lv#projekti

⁹ Intervijas ar Ivetu Kažoku, Politikas centrs "Providus" 22. aug 2016., Jāni Volbertu, "Sabiedrība par atklātību- Delna" 22. aug 2016., Lienī Gāteri, "Sabiedrība par atklātību- Delna" 22. aug. 2016., Kristīni Zonbergu, Latvijas Pilsoniskā alianse, 23. aug. 2016.

¹⁰ Oficiālais likumu portāls, <http://likumi.lv/doc.php?id=253919>

¹¹ Ministru kabineta mājas lapa, <http://www.mk.gov.lv/lv/content/nevalstisko-organizaciju-un-ministru-kabineta-sadarbibas-memoranda-istenosanas-padomes-201-1>

★ 7. JĀNODROŠINA IESPĒJA VĀKT PARAKSTUS REFERENDUMU IEROSINĀJUMIEM INTERNETĀ

Apņemšanās teksts:

Latvijas iedzīvotājiem bija iespēja ierosināt likuma grozījumus un referendumus, vācot parakstus papīra formātā un tos notariāli apstiprinot klātienē, līdz šim nav bijusi iespēja to izdarīt elektroniski. Grozījumi likumā "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" paredz, ka, sākot ar 2015. gada 1. janvāri, iedzīvotājiem būs iespēja tautas nobalsošanas un likumu ierosināšanas iniciatīvas parakstīt arī elektroniski – portālā www.latvija.lv un privātpersonu veidotās tiešsaistes sistēmās. Papildus primārajam uzdevumam risinājuma ieviešanā ir ieviesta inovatīva un atvērta pieeja – atvērto saskarņu princips. Likums un pakārtotie Ministru kabineta noteikumi paredz, ka risinājumus parakstu vākšanai elektroniskā vidē ir iespējams veidot arī privātpersonām. Parakstus par referendumu ierosināšanu vākt elektroniski tās var, ja sistēma atbilst valsts noteiktām drošības un tehniskām prasībām un to ir sertificējusi atbildīgā iestāde. Valsts nodrošina sadarbības platformu elektroniski savāktu balsu iesniegšanai, pārbaudei un skaitīšanai. Galvenais mērķis: Parakstu vākšana referendumu ierosinājumiem internetā piedāvātājam e- pakalpojumam vienotajā valsts un pašvaldību portālā www.latvija.lv. Mērķis ir nodrošināt Latvijas iedzīvotājiem ērtākas un plašāk pieejamas iespējas piedalīties likumprojektu un referendumu ierosināšanā, tādējādi atvieglojot iedzīvotāju, t.sk. ārvalstīs atrodošos, iespējas nepastarpināti iesaistīties savas valsts demokrātijas procesos.

Vadošā institūcija: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Pārējās iesaistītās puses: Valsts pārvaldes institūcijas (ministrijas un to pakļautības iestādes); sabiedrība

Uzsākts: 2012.gada novembris

Jāpabeidz: 2014

PĀRSKATS PAR APŅĒMŠANOS	SPECIFISKUMS				FORMULĒJUMA ATBILSTĪBA APP VĒRTĪBĀM				IESPĒJAMĀ IETEKME				LAIKĀ	IZPILDE			
	Nav	Zema	Vidēja	Augsta	Informācijas pieejamība	Sabiedrības līdzdalība	Atbildīgums	Tehnoloģija un inovācija caurspīdīgumam un atbildīgumam	Nav	Neliela	Vidēja	Pārveidojoša		Nav sāka	Ierobežota	Būtiska	Pabeigta
7. Kopumā			X			X		X				X	Jā				X
7.1. E-paraksta regulējums		X				X						X	Jā				X
7.2. Portāls		X				X		X				X	Jā				X

Redakcijas piezīme: Šis apņemšanās formulējums skaidri atbilst APP vērtībām, tam ir pārveidojoša ietekme un tas ir būtiski vai pilnībā izpildīts. Tādēļ apņemšanās tiek atzīmēta ar zvaigznīti.

KONTEKSTS UN MĒRĶI

Apņemšanās ir ilgtermiņa iniciatīva, kura aizsākās 2012. gadā, un tās mērķis ir izveidot iespēju iedzīvotājiem savākt parakstus referendumu ierosināšanai internetā. Iveta Kažoka, sabiedriskās politikas centra "Providus" vadošā eksperte pārvaldības jautājumos, atzīmē, ka pēc tam, kad valdība ievērojami palielināja tautas iniciatīvas ierosināšanai nepieciešamo parakstu skaitu, to savākšana ir kļuvusi nesamērīgi dārga.¹ Likums nosaka, ka, lai ierosinātu referendumu, iesniegums ir jāparaksta 1/10 vēlētāju, kas pašlaik ir 155,000 pilsoņi.²

Apņemšanās mērķis ir uzlabot tehniskās iespējas parakstu vākšanai internetā. Praktiski bija jāizveido portāls un jānosaka tehniskie un drošības parametri e-parakstu vākšanas sistēmai. Kaut arī formulējumā nav atklāti jauno prasību parametri un ir vienīgi atsauce uz e-pakalpojumu, tomēr aprakstā pateikts, ka tiks gatavota platforma e-petīciju iesniegšanai, parakstu pārbaudei un ka tas būs pieejams lietošanai trešajām pusēm.

Tas ir nozīmīgs solis, lai nodrošinātu tiešo demokrātiju un sabiedrības līdzdalību. Šī ir potenciāli pārveidojoša apņemšanās, jo tā pavērs iespēju pirmo reizi Latvijā ierosināt referendumus un tiem vākt parakstus elektroniski. Līdz tam, lai ierosinātu referendumu, Latvijas iedzīvotājiem vajadzēja savākt parakstus uz papīra un tos notariāli apstiprināt. Portāla izveide e-parakstu vākšanai palielinās līdzdalības iespējas, jo iedzīvotājiem būs daudz vieglāk un vienkāršāk ierosināt likumu grozījumus un par tiem nobalsot.

IZPILDE

E-pakalpojums parakstu vākšanai internetā sāka darboties ar 2015. gada 1. janvāri. Saskaņā ar grozījumiem likumā "Par tautas nobalsošanu, likumu ierosināšanu un Eiropas pilsoņu iniciatīvu" valdība 2014. gada nogalē izveidoja portālu - tas notika vēl pirms šī rīcības plāna īstenošanas. Tomēr, ņemot vērā, ka plāna apstiprināšana un iesniegšana bija novēlota, var uzskatīt, ka apņemšanās izpildīta pēc plāna sagatavošanas. Tagad iedzīvotāji var vākt parakstus un ierosināt referendumus valdības portālā *Latvija.lv*.³ Ja tiek savākts pietiekams parakstu skaits, Centrālā vēlēšanu komisija saskaņā ar likumu uzsāk referendumu procesu.

Tomēr sistēmā bija novērojami divi trūkumi:

1. Tajā varēja pierēģistrēties, tikai lietojot oficiālo e-parakstu, kura vairumam iedzīvotāju nebija;
2. Nebija paredzēta iespēja savākt parakstus citās *online* sistēmās, kuras varētu radīt privātie uzņēmēji.

Plāna īstenošanas laikā vadība atrisināja abas šīs problēmas.

2015. gada 9. jūnija grozījumi Ministru kabineta noteikumos nodrošināja jaunas pieejas - atvērtā *interfeisa* izveidi.⁴ Likums un atbilstošie Ministru kabineta noteikumi tagad var ieteikt un piedāvāt IT risinājumus parakstu vākšanai internetā gadījumos, kad to piedāvājumos ir ievērotas drošības un tehniskās prasības, kuras ir noteikusi valsts un kuras pārbauda sertificēta institūcija.

2015. gada 15. decembra grozījumi Ministru kabineta noteikumos pavēra iespēju iedzīvotājiem pievienoties parakstu vākšanas sistēmai portālā *Latvija.lv*, autorizējoties ar komercbanku pieejas informāciju.⁵ Pilsoņi tagad var reģistrēties portālā un parakstīt petīcijas, reģistrācijā izmantojot savu komercbanku interneta pieejas autorizāciju. Tas ir nozīmīgs solis, jo gandrīz ikvienam Latvijas iedzīvotājam ir interneta pieeja kādai komercbankai, bet tikai neliela daļa ir iegādājusies e-parakstu, kuru izmanto galvenokārt uzņēmumi un valsts iestādes.

Tiesību aktu anotācijās teikts, ka divu nedēļu konsultāciju periodā ne eksperti, ne nevalstiskās organizācijas priekšlikumus vai iebildumus neiesniedza. Tomēr grozījumi atbilst agrāk, kad tika palielināts nepieciešamo parakstu skaits⁶, publicētajiem ekspertu viedokļiem.⁷

PIRMIE REZULTĀTI (JA TĀDI IR)

Šī ziņojuma tapšanas laikā portālā parakstīšanai bija atvērtas divu referendumu iniciatīvas. Tomēr vēlētāju aktivitāte nebija augsta. Neviena no iniciatīvām nebija saņēmusi 1000 balsu. Autore uzskata, ka tas ir tāpēc, ka iniciatīvas nav iedzīvotājiem saistošas un nevalstiskās organizācijas, kuras tās ierosinājušas, nav veikušas efektīvas informēšanas kampaņas. Referendumi nav parastais veids, kā Latvijā tiek atrisināti jautājumi. Nav arī bijušas informācijas kampaņas par jauno e-pakalpojumu. Informācija par šo rīku ir pieejama Centrālās vēlēšanu

komisijas mājas lapā un oficiālajā valdības portālā *Latvija.lv*.

Intervētie NVO pārstāvji bija apmierināti ar šajā jomā sasniegtajiem rezultātiem.⁸

E-pakalpojuma ieviešana ir padarījusi parakstu vākšanas procesu ievērojami lētāku. Tajā pat laikā, pārbaudot e-pakalpojuma darbību, NNM pētniece atklāja vairākas nelielas sistēmas nepilnības:

1. informācija par pakalpojuma procesu bija novecojusi - vēl joprojām bija teikts, ka, lai reģistrētos, ir nepieciešams e-paraksts;
2. navigācija nebija vienkārša. Meklējot atslēgas vārdu 'referendumi', tiek atvērts pakalpojuma apraksts, bet nav saites uz pašreiz aktuālajiem referendumiem;
3. aktuālos referendumus varēja atrast, meklējot 'vēlētāju iniciatīvas' vai arī veicot vairākus soļus no lapām „Sabiedrības līdzdalība” vai „Tiesību aizsardzība”;
4. aktuālo referendumu tēmas nebija redzamas pirms autorizēšanās sistēmā.

Līdz 2016. gada augustam nebija ziņu, ka privātajā sektorā būtu izstrādātas alternatīvas aplikācijas elektroniskai parakstu vākšanai.

NĀKAMIE SOĻI

Ja valdība uzlabos portāla *Latvija.lv* navigāciju, atbilstoši informējot arī par autorizēšanās iespējām, nav nepieciešams apņēmtos ietvert arī nākamajā rīcības plānā. Tomēr ir būtiski, ka valdība veicina sabiedrības informētību par jauno e-parakstu vākšanas platformu, lai veicinātu tās izmantošanu. Bez tam NVO ir jāseko līdzi iespējamiem turpmākiem likumu grozījumiem, lai līdzdalības iespējas netiktu sašaurinātas.

¹ Ziņu portāls, http://www.tvnet.lv/zinas/viedokli/430447-referendumu_likums_vajag_vai_nevajag_pieckart_apgrutinat_tautas_iniciativu

² LR likumu portāls, <http://likumi.lv/doc.php?id=252963>

³ Oficiālais valdības portāls, <https://www.latvija.lv/pv>

⁴ Ministru kabineta mājas lapa, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40354247&mode=mk&date=2015-06-09>

⁵ Ministru kabineta mājas lapa, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?dateFrom=2015-08-28&dateTo=2016-08-27&text=Parakstu+v%C4%81k%C5%A1anas&org=0&area=0&type=0>

⁶ Ziņu portāls, http://www.tvnet.lv/zinas/viedokli/430447-referendumu_likums_vajag_vai_nevajag_pieckart_apgrutinat_tautas_iniciativu

⁷ Ziņu portāls, http://www.tvnet.lv/zinas/viedokli/430447-referendumu_likums_vajag_vai_nevajag_pieckart_apgrutinat_tautas_iniciativu

⁸ Intervijas ar Ivetu Kažoku, Politikas centrs "Providus" 22. aug. 2016., Jāni Volbertu, "Sabiedrība par atklātību- Delna" 22. aug. 2016., Lieni Gāteri, "Sabiedrība par atklātību- Delna" 22. aug. 2016., Kristīni Zonbergu, Latvijas Pilsoniskā alianse, 23. aug. 2016.

8. LIKUMPROJEKTA PAR TRAUKSMES CĒLĒJU AIZSARDZĪBU IZSTRĀDE

Apņemšanās teksts:

Sabiedrības negatīva attieksme pret trauksmes celšanu. Salīdzinoši neliels to personu skaits, kas gatavas ziņot par pārkāpumiem. Trauksmes cēlāju aizsardzības mehānisms nav efektīvs. Galvenais mērķis: Izstrādāt trauksmes celšanas un trauksmes cēlēja aizsardzības vienotu tiesisku regulējumu.

Vadošā institūcija: Valsts kanceleja

Pārējās iesaistītās puses: Iekšlietu ministrija, Labklājības ministrija, Tieslietu ministrija, Augstāka tiesa, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Ģenerālprokuratūra, biedrība "Sabiedrība par atklātību – Delna", Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

Uzsākts: 2014

Jāpabeidz: 2014

Redakcionāla piezīme: Te norādīts oriģināli iesniegtā rīcības plāna teksts. 2017. gadā publicētajā rediģētajā plānā izpildes datums mainīts uz 2016. gada 31. decembri.

PĀRSKATS PAR APŅĒMŠANOS	SPECIFISKUMS				FORMULĒJUMA ATBILSTĪBA APP VĒRTĪBĀM				IESPĒJAMĀ IETEKME				LAIKĀ	IZPILDE			
	Nav	Zema	Vidēja	Augsta	Informācijas pieejamība	Sabiedrības līdzdalība	Atbildīgums	Tehnoloģija un inovācija caurspīdīgumam un atbildīgumam	Nav	Neliela	Vidēja	Pārveidojoša		Nav sāкта	Lerobežota	Būtiska	Pabeigta
		X					X				X		Nē		X		

KONTEKSTS UN MĒRĶI

Apņemšanās mērķis ir izstrādāt regulējumu, lai nodrošinātu trauksmes cēlēju aizsardzību. Šis jautājums bija nevalstisko organizāciju un valdības uzmanības lokā jau pirmā rīcības plāna izstrādes laikā. Valsts kanceleja izveidoja starpministriju darba grupu, lai izstrādātu koncepciju par trauksmes cēlēju aizsardzību. MK pieņēma lēmumu par likuma izstrādi, un to bija paredzēts paveikt 2014. gadā.

Trauksmes cēlēju aizsardzība ir Latvijā vēl neatrisināta problēma. Nav regulējuma šo cilvēku aizsardzībai. Tas ir šķērslis ziņošanai par korupcijas gadījumiem. Juridiski ir iespējams sodīt trauksmes cēlējus, piemēram, samazinot viņiem atalgojumu, pārceļot citā darbā, reorganizējot institūciju un atlaižot, kā arī ierobežojot karjeras

attīstību. *Eirobarametra* dati liecina, ka 92% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju nav ziņojuši par sev zināmajiem korupcijas gadījumiem (ES valstīs tādu ir vidēji 74 %).¹ Tā pati aptauja liecina, ka iedzīvotāji neuzticas institūcijām, kurām tiem būtu jāziņo, tajā skaitā policijai, tiesai, prokuratūrai un arodbiedrībām. Tikai 29% aptaujāto iedzīvotāju ziņotu policijai, un tikai 7% ziņotu tiesu sistēmas institūcijām.

Kaut arī apņemšanās ir nozīmīga, tās formulējums ir ļoti nekonkrēts. Piemēram, tā tekstā nav atspoguļots iespējamais regulējuma saturs, tas, kā tiks veicinātas izmaiņas sabiedrības uztverē par trauksmes cēlējiem. Rezultātā ir grūti noteikt piedāvātā regulējuma iespējamo ietekmi. Likumprojekta anotācijā teikts, ka likumprojekta veidošanā bijušas iesaistītas vairākas

nevalstiskās organizācijas, ieskaitot "Sabiedrību par atklātību- Delna" (kura piedāvāja gan ekspertīzi, gan metodiskos materiālus), Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība un Lielo pilsētu asociācija (kuras sniedza rakstveida atzinumus).² Ņemot vērā darba grupas sastāvu, likumprojekta izstrādes konsultatīvo procesu, kā arī jautājuma svarīgumu, NNM pētniece vērtē šīs apņemšanās iespējamo ietekmi kā vidēju.

Tiesību akta anotācija (kas ziņojuma tapšanas laikā vēl nebija publiski pieejama) un informācija par projektu Ministru kabineta mājas lapā³ liecina, ka likumā būs ietverti šādi principi:

- noteiktas institūcijas, kurās iedzīvotāji var iesniegt ziņojumus mutiski, rakstiski vai elektroniski;
- izveidot juridiskās aizsardzības mehānismus, kas nepieciešamības gadījumā var tikt iedarbināti;
- noteikt tiesības Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam ierosināt disciplinārlietas pret amatpersonām, kuras ir mēģinājušas ierobežot trauksmes cēlēju tiesības;
- noteikt veidus, kā trauksmes cēlējiem var tikt kompensēti zaudējumi, kas radušies pretlikumīgu valsts amatpersonu darbības rezultātā.

Apņemšanās formulējums atbilst atbildīguma kritērijam, jo, ja to atbilstoši īsteno, tas ļaus cilvēkiem informēt valdību par sabiedrības līdzekļu izšķērdēšanu, esot drošībā par savu labklājību un aizsardzību arī pēc ziņošanas.

IZPILDE

Rīcības plāna izpildes pirmajā gadā likumprojektu izskatīja darba grupa. Ministru kabinets ir pagarinājis tā izstrādes laiku līdz 2016. gada 31. decembrim. Pēc šī ziņojuma izvērtēšanas perioda - 2016. gada jūlijā notika projekta saskaņošanas sanāksme, un 2017. gadā projektu akceptēja Ministru kabinets - tas tuvāk tiks izvērtēts nākamajā ziņojumā. Pēc rīcības plāna pirmā gada izpilde ir ierobežota.

PIRMIE REZULTĀTI (JA TĀDI IR)

Ziņojuma tapšanas laikā likumprojekts vēl nebija publiski pieejams. Informācija ir ievietota internetā vēlāk⁴ un tiks izvērtēta nākamajā NNM ziņojumā Nevalstiskās organizācijas, kuras piedalījās tā izstrādē, atbalsta projektu un uzskata, ka tajā ir iekļauti visi principi, kas nepieciešami efektīvai trauksmes cēlēju aizsardzībai. Tā kā projekts vēl jāapstiprina Ministru kabinetā un Saeimā, tad šī ziņojuma tapšanas laikā pirmie rezultāti ir ierobežoti.

NĀKAMIE SOĻI

NNM pētniece iesaka apstiprināt likumprojektu, paturot tajā visus principus, kas nepieciešami caurspīdīguma nodrošināšanai:

- prasību iestrādāt trauksmes celšanas sistēmas organizācijās;
- vienotus principus iesniegumu izskatīšanai visās institūcijās, kuras būs par to atbildīgas;
- aizstāvības pasākumus trauksmes cēlējiem, ieskaitot anonimitāti, aizliegumu vērsties pret šīm personām, kā arī pierādījumu nastas uzlikšanu darba devējam.

Nākamais rīcības plāns varētu fokusēties uz jaunā likuma ieviešanas uzraudzību un tā ietekmes uz ziņošanas par korupcijas gadījumiem kultūras novērtēšanu, kā arī tādās jomās kā sabiedrības veselība un būvniecība.

¹ Special Eurobarometer 397 (2014). http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_397_en.pdf

² Tiesību aktu datu bāze <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40377799&mode=vss&date=2016-12-15>

³ Ministru kabineta mājas lapa <http://www.mk.gov.lv/lv/content/trauksmes-celeji>

⁴ Skat te: <http://bit.ly/2piXWYl> un te: <http://www.mk.gov.lv/lv/content/trauksmes-celeji>

9. POLITISKO PARTIJU FINANSĒŠANAS SISTĒMAS IZVĒRTĒJUMS

Apņemšanās teksts:

Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums paredz valsts budžeta finansējuma piešķiršanu politiskām organizācijām, reizē nosakot konkrētus priekšnosacījumus finansējuma saņemšanai, kā arī tā izlietošanai. Lai konstatētu, vai valsts finansējuma piešķiršana ir sasniegusi sākotnēji izvirzīto mērķi - lielo ziedotāju ietekmes mazināšana politikā, kā arī identificēt, kādām pozīcijām drīkst izlietot valsts piešķirto finansējumu -, nepieciešams izvērtēt politisko partiju un politisko organizāciju finansēšanas sistēmas darbību, konstatējot pastāvošās nepilnības un problēmas, kā arī piedāvājot risinājumus to novēršanai.

Galvenais mērķis ir ierobežot naudas varu politikā.

Darbs mērķa sasniegšanai tiks veikts astoņu apakšuzdevumu ietvaros, kas iekļauti ar 2015. gada 16. jūlija Ministru kabineta rīkojumu pieņemtajās "Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādnes 2015.-2020. gadam" (turpmāk – Pamatnostādnes):

- Izvērtēt politisko partiju un politisko organizāciju finansēšanas sistēmas darbību pēc grozījumiem politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā par valsts budžeta finansējuma piešķiršanu politiskajām organizācijām (partijām), kā arī izstrādāt priekšlikumus, lai nodrošinātu partiju darbību starpvēlēšanu periodos, mazinātu partiju atkarību no lieliem ziedojumiem, kā arī veicinātu nelielu ziedojumu piesaisti;
- Nodrošināt politisko organizāciju (partiju) finansiālās darbības atklātumu, efekti- vizējot atbildības piemērošanas mehānismus par pieļautajiem pārkāpumiem un paredzot vieglākas sankcijas politisko partiju finansēšanas kontroles jomā par maznozīmīgiem administratīvajiem pārkāpumiem, tai skaitā izvērtējot iespējas mazināt administratīvo slogu;
- Balstoties uz KNAB saņemtajiem iesniegumiem un veiktajām pārbaudēm, analizēt slēptās priekšvēlēšanu aģitācijas izpausmes iepriekšējos priekšvēlēšanu periodos un sniegt priekšlikumus normatīvo aktu grozījumiem slēptas aģitācijas riska novēršanai;
- Nodrošināt politisko partiju finanšu datu elektroniskās deklarēšanas sistēmas izveidi un ieviešanu Latvijā;
- Balstoties uz iepriekšēju analīzi par partiju un citu vēlēšanu dalībnieku interesējošiem problēmjautājumiem priekšvēlēšanu periodā un vēlēšanu dienās, KNAB izstrādāt metodisko materiālu politiskajām partijām, lai, gatavojoties vēlēšanām, nodrošinātu tām saistošo tiesību aktu pareizu interpretāciju un piemērošanu;
- Izstrādāt priekšlikumus pieaugošās privāto interešu ietekmes likumdošanas procesā mazināšanai un lobēšanas atklātības veicināšanai, kā arī kārtību, kādā valsts amatpersonas (tostarp parlamenta deputāti), komunicē ar lobētājiem un citām iesaistītajām pusēm, kas mēģina ietekmēt likumdošanas procesu, un šīs informācijas publiskošanai;
- Izvērtēt lobēšanas ietekmi uz valsts budžeta likumu, būvniecību, maksātnespējas administrācijas procesu un citiem sektoriem un sniegt priekšlikumus nesamērīgas lobēšanas ietekmes mazināšanai;
- Izvērtēt normatīvo regulējumu, kas saistīts ar ziedotāju identitātes publiskošanu, un noteikt ziedojuma limitu, kurā iekļaujoties, informācija par ziedotāju netiek publiskota, tādējādi veicinot „mazo” ziedotāju līdzdalību politisko organizāciju finansēšanā.

Vadošā institūcija: Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs

Pārējās iesaistītās puses: NA

Uzsākts: 2014

Jāpabeidz: 2020

PĀRSKATS PAR APŅĒMŠANOS	SPECIFISKUMS				FORMULĒJUMA ATBILSTĪBA APP VĒRTĪBĀM				IESPĒJAMĀ IETEKME				LAIKĀ	IZPILDE			
	Nav	Zema	Vidēja	Augsta	Informācijas pieejamība	Sabiedrības līdzdalība	Atbildīgums	Tehnoloģija un inovācija caurspīdīgumam un atbildīgumam	Nav	Neliela	Vidēja	Pārveidojoša		Nav sāta	Ierobežota	Būtiska	Pabeigta
9. Kopumā		X			Neskaidra					X			Nē		X		
9.1. Izvērtējums		X			Neskaidra					X			Jā	X			
9.2. Juridiskā atbildība		X			Neskaidra					X			Jā		X		
9.3. Aģitācijas ierobežošana		X			Neskaidra					X			Jā		X		
9.4. Elektroniskā deklarēšana			X		Neskaidra					X			Jā		X		
9.5. Metodoloģija partijām			X		Neskaidra					X			Nē			X	
9.6. Lobēšanas regulējums		X			Neskaidra					X			Jā		X		
9.7. Lobēšanas ietekmes izvērtējums		X			Neskaidra					X			Jā	X			
9.8. Nelielie ziedojumi			X		Neskaidra					X			Jā		X		

KONTEKSTS UN MĒRĶI

Valsts subsīdijas politiskajām partijām Latvijā ir nelielas. Tās tiek piešķirtas kopš 2012. gada, un to apjoms ir apmēram Eur 0,3 uz vienu iedzīvotāju. Nelielais subsīdiju apjoms ir iemesls, kāpēc politiskās partijas ir atkarīgas no privātiem ziedojumiem un tiek turētas aizdomās par naudas ietekmi politikā. Lai šo problēmu risinātu, nevalstiskās organizācijas otrā rīcības plāna izstrādes laikā ieteica izvērtēt valsts subsīdiju apjoma ietekmi uz politiskajām partijām un, vadoties no izvērtējuma rezultātiem, piedāvāt turpmākās rīcības virzienus APP ietvaros.¹ NVO uzskatīja, ka lielākas valsts subsīdijas varētu ļaut partijām kļūt profesionālākām, ieguldīt to cilvēkresursos un sagatavot pamatotus un ilgtermiņa politikas risinājumu piedāvājumus. Valdība uzklausi

šo priekšlikumu, bet iekļāva to rīcības plānā starp citiem pasākumiem, kuri notiks vēl pēc šī izvērtējuma veikšanas.

Valdības apņemšanās mērķis ir samazināt privātā finansējuma ietekmi politikā, īpaši attiecinot to uz lieliem privātiem donoriem vai arī neskaidras izcelsmes finanšu līdzekļiem. Mērķa sasniegšanai tika izvirzīti septiņi rīcības virzieni:

- Izvērtējums par valsts subsīdiju politiskajām partijām ietekmi uz pašreizējo situāciju;
- Efektīvāku atbildības mehānismu ieviešana politisko partiju finansēšanas pārkāpumu gadījumos, ieskaitot sankciju samazināšanu par nenozīmīgiem administratīviem pārkāpumiem;

- Risinājumus slēpto priekšvēlēšanu kampaņu izdevumu samazināšanai;
- Elektroniskās sistēmas uzlabošana partiju ziņojumiem par ienākumiem;
- Rokasgrāmatas izstrāde politiskajām partijām par to darbības tiesisko ietvaru;
- Lobēšanas caurspīdīguma palielināšana;
- Lobēšanas ietekmes izvērtējums dažādās jomās;
- Sliekšņa noteikšana anonīmiem ziedojumiem.

Kopumā piedāvāto rīcības virzienu specifiskums ir zems. Kaut arī apņemšanās iezīmē dažus konkrētus rezultātus, kā politisko partiju deklarāciju elektroniskā sistēma un rokasgrāmata politiskajām partijām, vairums formulējumu ir nekonkrēti un nav detalizēti. Piemēram, vairākas apņemšanās saistītas ar „izvērtēšanu” un nedod ieskatu par to, kā tā tiks veikta un kur pēc tam izmantota. Līdzīgi arī darbībai „sniegt ieteikumus” ir grūti noteikt, kā šie ieteikumi tiks izstrādāti un kā ieviesti.

Ir grūti noteikt apņemšanās iespējamo ietekmi, jo tā ir formulēta nekonkrēti. Piemēram, atkarībā no tā, kādi tieši pasākumi tiks veikti lobēšanas regulēšanai, varēs spriest, vai tie varētu būt efektīvi, vai arī bez jebkādas ietekmes. Bez tam, kaut arī visu aktivitāšu rezultātā varētu samazināties naudas ietekme politikā, formulējumos neparādās to saistība ar sabiedrības līdzdalību. Piedāvātie rīcības virzieni ir vērsti uz valsts pārvaldes iekšējām attiecībām, tādēļ tie nav sasaistāmi ar atvērtās pārvaldības vērtībām.

IZPILDE

Līdz rīcības plāna ieviešanas pirmā gada beigām tikpat kā nav radīti izmērāmi rezultāti analīzei vai diskusijām. Visiztrūkstošākais elements ir politisko partiju finansēšanas no valsts budžeta izvērtējums.

Kaut arī KNAB ir sagatavojis vairākus grozījumus tiesību aktos, tie vēl nav publiski pieejami, ne arī apstiprināti Ministru kabinetā un/vai Saeimā. Tādēļ izpilde ir novērtēta kā ierobežota. Divi no rīcības virzieniem, no kuru rezultātiem varēja izrietēt pārējo rīcības virzienu precizēšana, vēl nav uzsākti.

Tomēr visi rīcības virzieni ir ilgtermiņa iniciatīvas, un atbildīgā institūcija uzskata, ka to izpilde ir saskaņā ar plānoto grafiku.

KNAB sniedza informāciju par šādu progresu katrā no rīcības virzieniem:

- KNAB noteiktais termiņš partiju finansējuma izvērtējuma veikšanai ir 2016. gada 31. decembris. Paredzētās aktivitātes vietā valdība atskaitās par grozījumiem likumā par politisko partiju finansēšanu, nosakot, ka persona nedrīkst ziedot lielāku summu nekā tās deklarētie ienākumi. Tādā veidā valdība cer panākt, lai lielie ziedotāji nesadala ziedojamās summas mazākās, kuras tad ziedo „mazie ziedotāji”. Grozījumi ir iesniegti Saeimas komisijā un nav publiski pieejami;
- *Efektīvas atbildības* pasākumu ietvaros plānots samazināt sodu par nebūtiskiem administratīviem pārkāpumiem, Īstenošanas termiņš ir 2016. gada 31. decembris. KNAB ir izstrādājis grozījumu projektu, kas vēl nav spēkā un nav arī publiski pieejams;
- KNAB pārstāvji līdzdarbojas Saeimas komisijas sēdēs, izstrādājot likuma grozījumus slēptās aģitācijas novēršanai. Īstenošanas termiņš ir 2016. gada 31. decembris. Grozījumu projekts vēl nav publiski pieejams;
- Notiek elektroniskās partiju ienākumu deklarēšanas sistēmas uzlabošana. Uzlabojumi neietekmēs deklarējamās un publiski pieejamās informācijas saturu - jau pašlaik informācija KNAB tiek iesniegta un ir publiski pieejama. Pasākums samazinās administratīvo slogu KNAB darbiniekiem, izmainot veidu, kā deklarācijas tiek iesniegtas - tiešsaistes režīmā. Rezultātā šis pasākums nesniegs jaunu informāciju iedzīvotājiem, bet ir vērsts uz biroja darba efektivitāti. Īstenošanas termiņš ir 2017. gada 31. decembris;
- KNAB ir izstrādājis metodiku politiskajām partijām, apkopojot likumus un noteikumus, kas ir jāievēro pirmsvēlēšanu periodā. Materiāls ir prezentēts Saeimas komisijā. Tas nav publicēts un publiski pieejams. Šis pasākums neatbilst APP kritērijiem, jo ir vērsts uz likuma skaidrošanu politiskajām partijām. Izpildes termiņš ir 2015. gada 31. decembris. Autore vērtē šo kā būtiski izpildītu aktivitāti, tomēr līdz pabeigšanai materiālam būtu jābūt publiski pieejamam;
- Lobēšanas regulējuma noteikšanai Latvijā ir ilga priekšvēsture. Tas bija viens no pasākumiem

pretkorupcijas jomā pirmajā rīcības plānā. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs bija izstrādājis Lobēšanas atklātības likumprojektu, kurš bija izsludināts saskaņošanai citām ministrijām un nevalstiskajām organizācijām 2012. gada 14. jūlijā. Tomēr ministrijas tā arī nav vienojušās par projekta apstiprināšanu. Kaut arī pirmajā rīcības plānā aktivitāte vērtēta kā izpildīta (likumprojekts bija izstrādāts), tomēr vēlāk Ministru kabinets to neapstiprināja un nevirzīja uz Saeimu. 2014. gada 25. oktobrī premjerministrs izdeva rezolūciju lobēšanas regulējumam, izdarot grozījumus jau esošajos tiesību aktos. Tika izveidota daba grupa, kurā piedalījās Tieslietu ministrijas un KNAB pārstāvji. Darba grupa izstrādāja un 2016. gada 26. maijā iesniedza apspriešanai grozījumus Valsts pārvaldes iekārtas likumā² un Saeimas kārtības rullī.³ Diskusijas starp ministrijām un Saeimas komisijā līdz šim nav nesušas rezultātu. Izpildes termiņš ir 2016. gada 31. decembris;

- KNAB apņēmas izvērtēt lobēšanas ietekmi uz būvniecības nozari un valsts budžeta veidošanu. Aktivitātes īstenošana nav uzsākta. Izpildes termiņš ir 2018. gada 31. decembris;
- Saskaņā ar KNAB sniegto informāciju ziņojuma izstrādes laikā notika darbs, nosakot sliekšni, zem kura ir iespējami anonīmi ziedojumi politiskajām partijām. Tomēr līdz šim nav rezultāti, kurus varētu izvērtēt. Izpildes termiņš ir 2016. gada 31. decembris.

PIRMIE REZULTĀTI (JA TĀDI IR)

Tā kā aktivitātes vēl nav pabeigtas, nav izvērtējumu rezultātu. Vispārīgs NNM pētnieces novērojums, kurš sakrīt ar aptaujāto NVO viedokļiem,⁴ ir, ka izvērtējumus būtu bijis labāk veikt pirms pārējiem pasākumiem, balstot tos izvērtējumu rezultātos, tādējādi veidojot vairāk pierādījumus balstītu politiku.

NĀKAMIE SOĻI

NNM pētniece iesaka kā prioritātes noteikt pētījumu veikšanu par valsts finansējumu politiskajām partijām un par lobēšanas ietekmi. Pasākumiem, kuri plānoti, lai samazinātu naudas lomu politikā, būtu jābalstās situācijas izvērtējumā un pētījumu ieteikumos. Bez šādiem pētījumiem tādi pasākumi kā samazināt atbildību nebūtisku pārkāpumu gadījumos vai noteikt sliekšņus anonīmiem ziedojumiem var arī tikt īstenoti veidos, kas pasliktina situāciju. Bez tam NNM pētniece iesaka nākamajā rīcības plānā atturēties no nekonkretizētu pasākumu iekļaušanas, iekļaut mazāk apņemšanās ar lielāku iespējamo ietekmi, specifiskāk nosakot to rezultātus un veidu, kā tos plānots sasniegt.

¹Intervija ar Ivetu Kažoku, Sabiedriskās politikas centrs "Providus" 22. aug. 2016.

²Ministru kabineta mājas lapa, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40390230>

³Ministru kabineta mājas lapa, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40390231>

⁴Intervijas ar Ivetu Kažoku, Politikas centrs "Providus" 22.aug. 2016., Jāni Volbertu, "Sabiedrība par atklātību- Delna" 22.aug. 2016., Lieni Gāteri, "Sabiedrība par atklātību- Delna" 22.aug. 2016., Kristīni Zonbergu, Latvijas Pilsoniskā alianse, 23.aug. 2016.

10. VALSTS PĀRVALDĒ NODARBINĀTO ĒTIKAS KODEKSU

Apņemšanās teksts:

Valsts pārvaldes iestādēs ir ētikas kodeksi, taču nav vienota ētikas normu ietvara un vienotu ētikas normu ieviešanas pasākumu.

Galvenais mērķis: Izstrādāt valsts pārvaldē nodarbināto ētikas kodeksu.

Vadošā institūcija: Valsts kanceleja

Pārējās iesaistītās puses: Valsts institūcijas, pilsoniskā sabiedrība, privātais sektors

Uzsākts: 2014 gada decembrī

Jāpabeidz: 2016 gada decembrī

PĀRSKATS PAR APŅĒMŠANOS	SPECIFISKUMS				FORMULĒJUMA ATBILSTĪBA APP VĒRTĪBĀM				IESPĒJAMĀ IETEKME				LAIKĀ	IZPILDE			
	Nav	Zema	Vidēja	Augsta	Informācijas pieejamība	Sabiedrības līdzdalība	Atbildīgums	Tehnoloģija un inovācija caurspīdīgumam un atbildīgumam	Nav	Neliela	Vidēja	Pārveidojoša		Nav sāktā	Lerobežota	Būtiska	Pabeigta
		X			Neskaidra				X				Jā			X	

KONTEKSTS UN MĒRĶI

Viens no efektīvas valsts administrācijas stūrakmeņiem ir darba kultūra. Latvijā ir spēkā likumi un noteikumi, kas prasa, lai ministriju darbinieki konsultētos ar tām iedzīvotāju grupām, kuras būtiski skar plānotās izmaiņas. Tas veicams gan politikas ietekmes novērtēšanas posmā, gan arī tiesību aktu izstrādes laikā. Tomēr šīs prasības var tikt piemērotas formāli, piemēram, konsultējoties ar tikai dažām NVO un izvairoties no proaktīvu konsultāciju rīkošanas ar tādām sabiedrības grupām, kuras ir mazāk organizētas. Tāpat ir arī iespējamās formālas atbildes uz iedzīvotāju iesniegumiem, nerisinot jautājumus, ar kuriem tie vērsušies institūcijā. Ir arī situācijas, kurās valsts pārvaldes darbiniekiem nav skaidrs, kā rīkoties, piemēram, kad ir iespējami interešu konflikti, iesaistīta morālā stāja, kad jākontaktējas ar lobijiem, kad tiek pieņemti lēmumi rīcībai ārpus darba laika.

Sabiedrībai pieejams valsts pārvaldes darbinieku ētikas kodekss ir solis uz priekšu, lai veidotu vienotas gaidas sabiedrības attieksmē pret valsts pārvaldi. Līdz šim vairākās institūcijās bija to ētikas kodeksi, bet nebija

kopīga dokumenta, kas definētu uz visu institūciju darbiniekiem attiecināmus rīcības principus. Tā kā visu institūciju darba devējs ir valdība, tad arī vērtībām un principiem ir jābūt vienotiem.

Saskaņā ar Valsts kancelejas gada pārskatā (nav publiski pieejams) sniegto informāciju un interviju laikā apkopoto informāciju¹ kodeksa mērķis ir veicināt valsts pārvaldē strādājošo rīcības vienotību, kalpojot sabiedrībai saskaņā ar likumu, vērtībām, principiem un valsts noteiktajiem ētikas standartiem. Ētikas kodekss ir papildinājums likuma normām un sniedz detalizētāku un skaidrojošāku informāciju par to, kā būt jārikojas, kā arī piedāvā rīcības principus.

Apņemšanās formulējuma specifiskums ir zems. Tekstā ir tikai pateikts, ka noteiktā laika periodā tiks sastādīts ētikas kodekss, nenosakot, kāds varētu būt tā saturs vai mērķi. Ņemot vērā nekonkrēto formulējumu, ir grūti noteikt tā iespējamo ietekmi. Kaut arī standartu noteikšana varētu palīdzēt veidot uz iedzīvotājiem orientētu valsts pārvaldes kultūru, pēc formulējuma nav iespējams prognozēt plānotā kodeksa apjomu un

ietekmi. Nevar arī pateikt, vai ietekme būs pozitīva. NNM Noslēguma ziņojumā tiks novērtēts kodeksa saturs un tā ietekme uz atvērtu pārvaldību. Noslēgumā - apņemšanās nav sasaistāma ar APP vērtībām, jo tas ir iekšējs uz pašiem institūciju darbiniekiem vērsts dokuments un tajā nav iedzīvotāju iesaistes aspekta.

IZPILDE

Ētikas kodekss ir sagatavots un ir konsultāciju posmā. Tā projekts ir pieejams Ministru kabineta mājas lapā.² Ziņojuma tapšanas laikā valdība to vēl nebija apstiprinājusi.³

Kodekss tika izstrādāts iesaistošā procesā. Līdzīgi ētikas kodeksiem privātajā sektorā tas tika izstrādāts, iesaistot tos, kuriem tas pēc tam būs saistošs. Par dokumenta saturu tika novadītas astoņas fokusa grupu diskusijas. Piedalījās šādu institūciju pārstāvji: Aizsardzības ministrija, Ekonomikas ministrija, Finanšu ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Kultūras ministrija, Labklājības ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Lauksaimniecības ministrija, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Nacionālais veselības dienests, Valsts iepirkumu uzraudzības birojs, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, Valsts izglītības satura centrs, Loteriju un azartspēļu uzraudzības inspekcija, Lauksaimniecības datu centrs, Pārtikas un veterinārais dienests, Valsts zāļu aģentūra, Centrālā finanšu un līgumu aģentūra, Valsts tehniskās uzraudzības aģentūra, Patentu birojs, Valsts mežu dienests, Latvijas valsts arhīvs un Valsts dzelzceļu tehniskā inspekcija. Fokusa grupas tika organizētas trīs dažādu līmeņu darbiniekiem - jauniejiem valsts pārvaldes darbiniekiem, ētikas komiteju pārstāvjiem un augstākā līmeņa vadītājiem. Kodeksa izveidošanā ekspertu līmenī piedalījās sabiedriskās politikas centrs „Providus”.

Kodeksa projektu publicēja apspriešanai 2015. gada 30. septembrī.⁴ Tās laikā divas biedrības- „Delna” un „Elpa”- sniedza atzinumus, kuri tika iekļauti tekstā. Intervētās organizācijas neizteica iebildumus par kodeksa tekstu. No privātā sektora ieteikumu nebija. Pēc tam kodeksu apsprieda valsts pārvaldes institūcijās un Ministru kabinetā. Šī ziņojuma tapšanas laikā vēl notika apspriešana. Lai nodrošinātu kvalitatīvāku procesu, konsultāciju laiks tika pagarināts līdz 2016. gada beigām.

PIRMIE REZULTĀTI (JA TĀDI IR)

Kodeksa projektā ir šādas nodaļas: “Vispārīgie jautājumi”; “Pamatvērtības un princip”i; “Pamatnoteikumi”; “Interesu konflikts un dāvanas”; “Attiecības ar lobētājiem”; “Papildu nosacījumi vadītājiem”; “Noteikumi, kas jāievēro ārpus darba laika”; “Pārkāpumu izvērtēšana” un citi jautājumi. Kodeksā ir arī sniegti ieteikumi, kā institūcijās būtu jādarbojas ētikas komisijām, un piedāvāts mehānisms, kā mācīties citam no cita - ikgadēju pieredzes apmaiņu par labo praksi „grūtās situācijās”.

Nevalstiskās organizācijas, kuras sniedza atzinumus, bija kopumā apmierinātas gan ar kodeksa saturu, gan ar tā tapšanas gaitu. Latvijas pilsoniskā alianse bija ieteikusi nelielus labojumus, padarot kodeksa valodu spēcīgāku, izvairoties no vārdiem „varētu” vai “vajadzētu”, kā arī papildinot ar dažu terminu paskaidrojumiem. Biedrība „Delna” bija ieteikusi organizēt apmācības Valsts administrācijas skolā par attiecībām ar klientiem, balstoties izstrādātajā ētikas kodeksā. Nevalstiskās organizācijas ieteica arī izstrādāt ētikas kodeksus politiskā līmeņa vadītājiem, konkrētāk, Ministru kabineta darba ētiku, kā arī rīcību priekšvēlēšanu periodos, kā arī par ētiskām attiecībām starp politisko un administratīvo līmeņu vadītājiem.⁵

NĀKAMIE SOĻI

NNM pētniece iesaka nākamajā rīcības plānā iekļaut ētikas kodeksa ieviešanas uzraudzību. Kodekss ir labs standarts, attiecībā pret kuru ir mērāmas izmaiņas valsts institūciju darbinieku attieksmē. Valsts kanceleja un nevalstiskās organizācijas varētu izplatīt informāciju par kodeksu starp medijiem un sociālajos tīklos, lai tas kļūtu par rīku, palīdzot iedzīvotājiem novērtēt konfliktu situācijas ar valsts pārvaldes darbiniekiem, kā arī apspriest iespējamu interešu konfliktu un lobēšanas gadījumu ētisko pusi. Tas paplašinātu sabiedrības izpratni par valsts pārvaldes darbu, izskaidrotu standartus un iedibinātu reālistiskas gaidas. NNM pētniece atbalsta arī NVO ieteikumus par ētikas kodeksu ministriem un mācībām, kas balstītas kodeksā.

¹ Inese Kuške, Valsts kanceleja, 17.aug. 2016.

² Ministru kabineta mājas lapa, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40382041>

³ Ministru kabineta mājas lapa, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40382041>

⁴ Ministru kabineta mājas lapa, <http://www.mk.gov.lv/lv/content/pazinojums-par-lidzdalibas-iespejam-attistibas-planosanas-dokumenta-vai-tiesibu-akta-3>

⁵ Intervijas ar Ivetu Kažoku, Politikas centrs "Providus" 22.aug. 2016., Jāni Volbertu, "Sabiedrība par atklātību- Delna" 22.aug. 2016., Lienī Gāteri, "Sabiedrība par atklātību- Delna" 22.aug. 2016., Kristīni Zonbergu, Latvijas Pilsoniskā alianse, 23.aug. 2016.

IV | KONTEKSTS LATVIJĀ

Pirms pievienošanās APP Latvija jau bija ceļā uz atvērtu pārvaldību. Arī nevalstiskās organizācijas bija daudz ieguldījušas caurspīdīguma veicināšanā. Kopš 2000. gada valdība ir ieviesusi efektīvus un atvērtus mehānismus sabiedrības līdzdalībai. Piemēram, ministrijām tiek prasīts konsultēties ar nevalstiskajām organizācijām un, ja konsultācijas nav notikušas, tad pamatot, kāpēc. Ir izveidota Memoranda padome - atvērts diskusiju forums par NVO svarīgiem jautājumiem.

Latvija ir arī dalībvalsts starptautiskajās organizācijās, kuras veicina caurspīdīgumu, atbildīgumu, sabiedrības līdzdalību un citus mērķus, kas atbilst atvērtai pārvaldībai - Eiropas Padomē, Eiropas Savienībā un ESAO. Dalība šajās organizācijās prasa izstrādāt un ieviest politikas, kuras ir saskaņā ar APP vērtībām un izaicinājumiem, tajā skaitā ieviešot atvērtu datu politiku, nosakot standartus valsts institūciju mājas lapām, apkarojot un novēršot korupciju un nodrošinot nepolitisku, valstij piederošu uzņēmumu pārvaldību. APP rīcības plānos Latvija ir iekļāvusi sadaļas no šīm ilgtermiņa politikām - tos elementus, kuri ir aktuāli nevalstiskajām organizācijām un kuri atbilst APP vērtībām.

APP ir nosacīti zema atpazīstamība gan valsts pārvaldē, gan starp nevalstiskajām organizācijām. Vairums no jautājumiem, kas iekļauti rīcības plānā, jau bija valdības un nevalstisko organizāciju uzmanības lokā pirms pievienošanās APP. Kaut arī iniciatīva sniedz iespējas politikas uzlabot, atvērtas pārvaldības koprades process līdz šim ir maz bijis atkarīgs no Latvijas dalības APP.

Sabiedrības iesaiste

Saskaņā ar *Civicus* izvērtējumu, Latvijā lielākoties ir veicinoša vide, lai iedzīvotāji varētu īstenot to pilsoniskās brīvības.¹ Kaut arī ziņojumā uzsvērts, ka pilsoniskā sabiedrība ir neliela „ierobežotā finansējuma un sabiedrības atbalsta dēļ”, gan *Civicus*, gan *Freedom House* atzīmē, ka pilsoniskās sabiedrības organizācijas arvien vairāk nostabilizējas un ir iesaistītas politikas veidošanā.² Piemēri šim procesam ir Memoranda padomes izveide (par ko vairāk stāstīts 2.2. sadaļā) un arī diskusiju dokumentu metodes ieviešana. Tos ieviesa 2014. gadā, lai pilsoniskā sabiedrība varētu

sniegt ieteikumus, vēl pirms dokumenti ir sagatavoti. Kā piemērs tiek minēta ES ekonomiskās politikas jautājumu apspriešana.³ Bez tam, lai uzlabotu NVO veikspēju labākai līdzdalībai politikas uzraudzībā un līdzdalībā, valdība ir arī veikusi konkrētas darbības ārpus APP ietvara:

- Valsts kanceleja veica sabiedrības iesaistes tiesību aktu un politikas dokumentu efektivitātes analīzi izstrādes laikā un 2015. gada 23. decembra sanāsmē prezentēja rezultātus Memoranda padomē. Saskaņā ar tiem⁴ kopumā pieejamo līdzdalības metožu veidi rada nevalstiskajām organizācijām iespējas. Tomēr ir arī vēl atrisināmi jautājumi. Piemēram, dažkārt iesaiste ir tikai formāla. Piemēram, tā vietā, lai publicētu apspriešanai idejas, ministrija publicē jau detalizēti izstrādātu politikas dokumentu vai tiesību aktu. Tas rada papildu slogu nevalstiskajām organizācijām, jo nepieciešams piesaistīt politikas analītiķus vai juristus. Otrs trūkums ir, ka pašlaik nav neviena vietne, kurā varētu kopumā redzēt visus kādā brīdī apspriežamos dokumentus. Tie jāmeklē dažādos informācijas avotos. Dažkārt tiek iesaistīta tikai daļa no ieinteresētajām pusēm. Valsts kanceleja atzīst, ka sabiedrības līdzdalība politikas dokumentu un tiesību aktu sākotnējos izstrādes posmos ir jāpadara vieglāka un pieejamāka. Tā piedāvā nākamos soļus uzlabojumiem, piemēram, veidojot laika grafikus plānotajiem projektiem, kā arī to NVO sarakstus, kuras ir ieinteresētas piedalīties to izstrādē. Valsts kanceleja iesaka arī izziņot nodomu izstrādāt dokumenta projektu kopā ar īsu tā aprakstu, dodot iespēju nevalstiskajām organizācijām pieteikties dalībai darba grupās.⁵ Pēc diskusijām Valsts kanceleja apņēmas izstrādāt tiesību aktu grozījumus šo ideju iedzīvināšanai;
- NVO „Zaļā brīvība” veica aptauju par nevalstisko organizāciju kapacitāti līdzdarbībai ES fondu uzraudzībā un par rezultātiem ziņoja 2015. gada 29. jūlija Memoranda padomes sēdē. Pēc diskusijas padome uzdeva Finanšu ministrijai izpētīt iespējas izmantot ES fondu tehniskās palīdzības iespējas

NVO kapacitātes celšanai fondu uzraudzībā.⁶ 2016. gada 30. marta protokolā noteikts, ka ministrijai uzdots iekļaut finansējumu šim mērķim tehniskās palīdzības pieprasījumā.⁷ Līdz šim nav ziņu, ka Finanšu ministrija ir piedāvājusi finansējumu, taču tā piedāvā apmācību iespējas tām NVO, kuras piedalās fondu uzraudzībā.

Atvērtie dati

Saskaņā ar Eiropas datu portāla (*European Data Portal*), kurš novērtē dalībvalstu sniegumu atvērto datu politikas ieviešanā, ziņām Latvija ir izveidojusi juridisko ietvaru veiksmīgai atvērto datu politikas ieviešanai un ir atvērto datu portāla izveides procesā.⁸ Eiropas datu portālā kā būtiskākie šķēršļi datu atkalizmantošanai norādīta politiku neizpratne par ieguvumiem no datu nodošanas privātajam sektoram. Tieši politisks lēmums ir nepieciešams, lai no budžeta piešķirtu valsts institūcijām tos līdzekļus, kurus tās pašlaik ģenerē, pārdodot datus, kuri ir valsts rīcībā.⁹ Latvijas valdība ir izstrādājusi ilgtermiņa stratēģiju - Informācijas sabiedrības attīstības vadlīnijas 2014.-2020. gadam¹⁰ -, kurā iekļauts politikas iniciatīvas un investīciju projekts, kas atbilst ES atvērto datu politikas principiem un rīcības virzieniem.

Korupcijas apkarošana

Latvija ir Eiropas Padomes pretkorupcijas (GRECO) valstu grupā, kura regulāri izvērtē korupcijas novēršanu attiecībā uz parlamentu deputātiem, tiesnešiem un prokuroriem tādās jomās kā ētikas principi un uzvedības noteikumi, interešu konflikti, noteiktu aktivitāšu aizliegumi vai ierobežojumi, īpašumu, ienākumu, parādsaistību un interešu deklarēšana, kā arī izglītība. Ziņojumā par Latviju¹¹ korupcijas novēršanas jomā Saeimas deputātu, tiesnešu un prokuroru vidū ir atzīti Latvijas panākumi, veidojot korupcijas novēršanas juridisko ietvaru un padarot esošo normu piemērošanu efektīvāku. Tajā pat laikā norādīts arī, ka ir veicami uzlabojumi, piemēram, nostiprinot Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja politisko neatkarību, izstrādājot noteikumus Saeimas deputātu saskarsmei ar lobētājiem un citām ieinteresētām pusēm, pieņemt un ieviest ētikas kodeksu Saeimas deputātiem un tieslietu sistēmā, atcelt deputātu, prokuroru un tiesnešu administratīvo imunitāti un izglītēt šīs grupas par korupcijas novēršanu. Viena no šīm politikām - lobēšanas regulējuma izstrāde- ir iekļauta arī šajā rīcības plānā, un nevalstiskās organizācijas to

uzskata par nozīmīgu.¹²

Latvija ir arī ANO Pretkorupcijas konvencijas un kopš 2014. gada maija arī ESAO kukuļošanas novēršanas konvencijas dalībvalsts. Latvija aktīvi strādā ESAO kukuļošanas novēršanas darba grupā, kura novērtē šai jomā paveikto. Otrajā novērtējuma ziņojumā par Latviju teikts, ka ir veikti uzteicami pasākumi sabiedrības izglītošanai, kā arī uzlaboti sadarbības mehānismi un tehnika starptautiskās korupcijas gadījumu atklāšanā. Tomēr darba grupa ir arī ietiekusi uzlabot Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja efektivitāti, starptautiskās korupcijas gadījumu izmeklēšanu, naudas atmazgāšanas novēršanu un trauksmes cēlēju aizsardzību.¹³

Mediju politika

Mediju eksperti secina, ka Latvijā ir izveidota liberāla mediju vidi regulējošā likumdošana un barjeras ienākšanai tirgū ir kopumā zemas.¹⁴ Neraugoties uz daudzveidīgo mediju esamību, nelielais tirgus rada lielu konkurenci. Saskaņā ar Eiropas Universitātes institūta Mediju plurālisma uzraudzības ziņojumu tas vājina sistēmu, jo samazina katra spēlētāja spējas gūt peļņu. Saskaņā ar ziņojumu, jo mediji nav ilgtspējīgi, ir radīts oligopols mediju tirgus.¹⁵ Šajā situācijā valsts budžeta finansējums sabiedriskajiem medijiem ir nepietiekams.¹⁶

Papildu augstajai mediju īpašumtiesību koncentrācijai, eksperti saskata vidējus un augstus riskus šādās jomās:

- *Vārda brīvība.* Par neslavas celšanu medijos tiek piemērota kriminālatbildība, un vērojama nokavēta juridiskā aizsardzība vārda brīvības pārkāpumu gadījumos;¹⁷
- *Žurnālistikas standarti un profesionālisms.* Profesionālajā asociācijā ir apvienojušies tikai neliela daļa žurnālistu un nevalstisko organizāciju, tādēļ tā nespēj aizstāvēt redakcionālo brīvību. Saskaņā ar Preses mediju likumu medija galvenais redaktors ir neatkarīgs, bet lai to garantētu praksē, ir ļoti maz iespēju;¹⁸
- *Atklāta informācija par mediju īpašniekiem.* Medijiem netiek prasīts publicēt informāciju par to īpašniekiem vai izmaiņām to sastāvā, tāpēc daudzu mediju patiesie īpašnieki nav publiski zināmi;
- *Ziņu veidošanas neatkarība,* it īpaši ziņu aģentūrās un sabiedriskajos medijos;

- *Ierobežota vietējo mediju pieejamība*, pie kam tie parasti ir politiski saistīti ar pašvaldību.

2016. gada 8. novembrī Ministru kabinets apstiprināja Latvijas mediju politikas pamatnostādnes,¹⁹ kas noteiks mediju politikas galvenos mērķus un uzdevumus laikā no 2016.- 2020. gadam. Līdz 2018. gada 1. jūlijam Kultūras ministrijai ir jāsagatavo vidus termiņa novērtējuma ziņojums un jāiesniedz Ministru kabinetā.

Caurspīdīgums privātajā sektorā

Saskaņā ar pētījumu par starptautisko nodokļu sistēmas taisnīgumu ir vairāki riski, kuru dēļ Latvijā ir iespējama starptautiska izvairšanās no nodokļiem, to skaitā:

- Zemas nodokļu likmes dažiem uzņēmumu pārrobežu ieņēmumu veidiem, kā dividendēm, pārrobežu aizdevumu procentiem, maksai par intelektuālo īpašumu starp valstīm, ar kurām nav noslēgti divpusējās sadarbības līgumi nodokļu informācijas jomā;
- Vāja banku uzraudzība;
- Neefektīva politika, nosakot uzņēmumu patiesos labuma guvējus;
- Vāja kapacitāte, atklājot fiktīvus uzņēmumus.²⁰

IESAISTĪTO PUŠU PRIORITĀTES

APP rīcības plānā tika iekļauti vairums jautājumu, kurus bija izvirzījušas nevalstiskās organizācijas. Tomēr bija arī atbilstošas iniciatīvas, kuras netika iekļautas:

- *Valsts budžeta dati un rīki to vizualizēšanai*. Valsts budžeta struktūra ir komplicēta un sastāv no daudzām ieņēmumu un izdevumu kategorijām. Daudzos gadījumos valsts institūcijas noraida iniciatīvas ar argumentu, ka „budžetā nav naudas”, un to ir grūti pamatot vai pārbaudīt. Latvijas valdība varētu turpināt labo praksi, vizualizējot budžeta datus, līdzīgi kā tas jau tika darīts, skaidrojot 2015. un 2016. gada budžetus.²¹ Valdība varētu nodrošināt lielāku pieeju budžeta datiem dziļākai analīzei un vizualizēšanai;
- *Lielāks caurspīdīgums par valsts institūciju darbinieku apmācībām*. Lielāko daļu apmācību veic Valsts administrācijas skola. Dažos gadījumos valsts institūcijas iepērk mācību kursus un seminārus no privātā sektora. Nevalstiskās organizācijas iesaka

palielināt privāto institūciju - gan augstskolu, gan nevalstisko organizāciju- iesaisti. Datu bāze par valsts pārvaldes darbinieku mācību vajadzībām un mācību piedāvājumiem veicinātu jaunu produktu radīšanu un izstrūkstošā piedāvāšanu;

- *Latvijas nacionālo pozīciju saskaņošanas dokumentu pieejamība*. Ir izveidota kopīga platforma nacionālo pozīciju izstrādei, ko lieto ministriju darbinieki, bet likums nosaka, ka tā nav pieejama nevalstiskajām organizācijām.²² Likumā teikts, ka NVO un sociālie partneri tiek iesaistīti elektroniskā sarakstē. Ņemot vērā, ka nacionālās pozīcijas var būt sensitīvi dokumenti, it īpaši pirms to apstiprināšanas, varētu tikt izveidots mehānisms, ka pieeja ir atļauta tām NVO, kuras piedalās konkrētā jautājuma apspriešanā. Tas palielinātu NVO iesaisti, jo tās redzētu sava darba rezultātus, varētu apzināt, ar kādām institūcijām tām ir kopīgs viedoklis, un saprast argumentāciju, kuras dēļ tiek pieņemts konkrēts lēmums;
- *Politikas analīzes izmantošanas palielināšana politikas ex-ante izvērtējuma posmā*. 2014. gadā, sastādot rīcības plānu, nevalstiskās organizācijas ieteica veicināt datus un politikas analīzē balstītas politikas veidošanu. Ņemot vērā politiku sarežģītību, it īpaši nosakot ES politiku ietekmi Latvijā, valdībai ir jābūt pieejamai vietējai analītiskai kapacitātei vai nu kā struktūrvienībai (piemēram, Saeimā), vai tā var tikt iepirkta. Politikas analīze un finansējums tai ir jāieplāno savlaicīgi, sekojot plānotajām politikas izmaiņām ES un vietējā līmenī;
- *Labas konsultāciju prakses piemēru apkopošana*. Efektīvas konsultācijas parasti ir laika, darba un citu resursu ietilpīgas. Neraugoties uz to, Latvijā ir praktiska pieredze, kā tās sekmīgi veikt. Pieredze, kad ministrijas ir veikušas konsultācijas ar nelieliem resursiem un kuru rezultāts ir labāka, informētāka un vieglāk ieviešama un iedzīvotājiem labāk uztverama politika, būtu jāapkopo un jādalās pieredzē. Labās prakses apkopošana un pieredzes apmaiņa uzlabotu valsts institūciju darbinieku sagatavotību un veicinātu kvalitatīvāku politiku veidošanu;
- *Korporatīvās sociālās atbildības veicināšana*. Nevalstisko organizāciju ieteikumi bija vērsti ne tik vien uz valdību, bet arī uz privāto sektoru. Tajā skaitā - ieteikums atklāt un novērst korupciju uzņēmumos;

- *Sabiedrisko mediju neatkarība.* Saskaņā ar ieteikumiem valsts finansētajiem medijiem būtu jādarbojas bez privātā finansējuma ietekmes. Kamēr vēl tiek meklēti risinājumi mediju profesionāļu un politiķu vidē, pašlaik nav likuma, kas garantētu sabiedriskajiem medijiem finansējumu un no tā izrietošo neatkarību.

RĪCĪBAS PLĀNA MĒROGS ATTIECĪBĀ PRET KONTEKSTU

Otrajā rīcības plānā iekļautie jautājumi ir ļoti nozīmīgi. Tomēr iztrūkst „APP fokusa”, jo tajā ir iekļautas aktivitātes, kuras tik un tā jau ir paredzēts veikt citu politikas plānu ietvaros. APP vēl ir jāatrod sava vieta Latvijā, kur šī iniciatīva varētu kļūt par resursu jaunu jautājumu izgaismošanai un iekļaušanai politikas dienaskārtībā, kuri ir atrisināmi divu gadu periodā. Daži jautājumi, kuri varētu tikt iekļauti turpmākajos rīcības plānos ir, piemēram, caurspīdīgums un atbildīgums uzņēmējdarbībā, mediju politika, valsts budžeta caurspīdīgums un sabiedrības iesaiste.

Attiecībā uz sabiedrības iesaisti, kaut arī likums to prasa, vēl joprojām nav ieviesta prakse proaktīvi meklēt neorganizētu, dažkārt mazaizsargātu grupu viedokļus par politikas izmaiņām, kuras būtiski ietekmēs to nākotni. Līdzīgi arī būtu iesaistāmi valsts pakalpojumu gala lietotāji, nevis tikai profesionālās asociācijas un pakalpojumu sniedzēji, kuri ir ļoti aktīvi, iesakot dažādas izmaiņas un piedaloties darba grupās.

Vēl viens risināms jautājums saistībā ar sabiedrības iesaisti ir kapacitātes celšana. Lai kvalitatīvi pārstāvētu savu biedru vai mērķa grupu intereses, NVO pārstāvjiem ministriju darba grupās un uzraudzības komitejās ir ne tikvien jāizprot politikas veidošanas process un ir jābūt pieejai tai pat informācijai, kas ir valsts pārvaldes rīcībā, bet arī nepieciešami līdzekļi un procedūras konsultācijām ar biedriem un tām sabiedrības grupām, kas tiek pārstāvētas, par viņu vajadzībām un viedokļiem.

Valsts kanceleja ir spērusi pirmos soļus APP programmas saturiskai paplašināšanai, informējot Memoranda padomi par APP un uzaicinot radīt idejas nākamajam rīcības plānam. Turpinot darbu, būtu lietderīgi organizēt neformālu open space diskusiju ideju ģenerēšanai nākamajam rīcības plānam, kurš būtu plašāks par jau uzsākto rīcības virzienu turpināšanu.

¹ Civicus, Monitor Tracking Civic Space, <https://monitor.civicus.org/newsfeed/2016/11/01/latvia-overview/>

² Freedom House, Nations in Transit:2016 Latvia, <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2016/latvia>

³ Ekonomikas ministrijas mājas lapa, https://www.em.gov.lv/iv/eiropas_savieniba/piedalies_es_publicskajas_konsultacijas/

⁴ Ministru kabineta mājas lapa, <https://prezi.com/jwqv5lx5zgwh/sabiedribas-lidzdalibas-iespeju-izvertejums-un-priekslukumi/>

⁵ Ministru kabineta mājas lapa, <https://prezi.com/jwqv5lx5zgwh/sabiedribas-lidzdalibas-iespeju-izvertejums-un-priekslukumi/>

⁶ Ministru kabineta mājas lapa, http://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/julijis_memo_protokols_tm.pdf

⁷ Ministru kabineta mājas lapa, http://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/marts_memorands_protokols_tm.pdf

⁸ European Data portal, <https://www.europeandataportal.eu/en/dashboard#tab-country-overview>

⁹ European Data portal, https://www.europeandataportal.eu/sites/default/files/country-factsheet_latvia.pdf

¹⁰ Ministru kabineta mājas lapa, <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4518>

¹¹ Eiropas Padomes mājas lapa, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c6d6e>

¹² Intervijas ar Ivetu Kažoku, Politikas centrs “Providus” 22. aug. 2016., Jāni Volbertu, “Sabiedrība par atklātību- Delna” 22. aug. 2016., Lieni Gāteri, “Sabiedrība par atklātību- Delna” 22. aug. 2016., Kristīni Zonbergu, Latvijas Pilsoniskā alianse, 23. aug. 2016.

¹³ OECD, Latvia's fight against foreign bribery overshadowed by enforcement weaknesses, 21 October 2015, <http://bit.ly/2qkE0Co>

¹⁴ European University Institute mājas lapa, <http://monitor.cmpf.eu.eu/mpm2015/results/latvia/>

¹⁵ European University Institute mājas lapa, <http://monitor.cmpf.eu.eu/mpm2015/results/latvia/>

¹⁶ Eiropas Žurnālistikas centra mājas lapa, http://ejc.net/media_landscapes/latvia

¹⁷ European University Institute mājas lapa, <http://monitor.cmpf.eu.eu/mpm2015/results/latvia/>

¹⁸ European University Institute mājas lapa, <http://monitor.cmpf.eu.eu/mpm2015/results/latvia/>

¹⁹ LR likumu portāls, <https://likumi.lv/doc.php?id=286455>

²⁰ Latvijas platformas attīstības sadarbībai mājas lapa, http://lapas.lv/wp-content/uploads/2016/04/English_version_Latvian_policy_research_LAPAS_Tax_Justice_together.pdf

²¹ Finanšu ministrijas mājas lapa, http://www.fm.gov.lv/files/infografikas/2015-01-06_budzets.jpg

²² LR likumu portāls, <https://likumi.lv/doc.php?id=187425>

V | KOPĪGIE IETEIKUMI

No iesaistīto pušu priekšlikumiem un konteksta izriet, ka plašāka interesentu loka iesaiste nākamā rīcības plāna izstrādē piešķirs Atvērtas pārvaldības partnerībai lielāku atpazīstamību un konkrētāku identitāti Latvijā.

NNM pētniece iesaka šādus kopīgos ieteikumus:

1. Valsts kancelejai un nevalstiskajām organizācijām vajadzētu izvērtēt iespēju nozīmēt Memoranda padomi kā regulāru iesaistīto pušu forumu APP uzraudzībai. Padome ir kļuvusi par nozīmīgu vietu valdības un NVO sadarbībai un tas ir atzīts gan Latvijā, gan starptautiski. Iesaistot Memoranda padomi regulārā APP uzraudzībā, tā būtu nozīmīgs forums gan rīcības plāna ieviešanas izvērtēšanā, gan jaunu jautājumu iekļaušanā APP turpmākajos plānos.
2. Nākamajā rīcības plānā iekļautajām aktivitātēm ir jābūt specifiskāk definētām, uzņemoties veikt ambiciozas pārmaiņas un plānā iekļaujot tādus aspektus, kas svarīgi NVO un citām iesaistītajām pusēm un ir izpildāmi divu gadu periodā. Pašreizējā prakse, kad plānā tiek iekļauti ļoti komplicēti politikas jautājumi un ilgtermiņa plāni, rada grūtības to uzraudzībā. Savukārt valsts pārvaldes institūcijām par vienām un tām pašām aktivitātēm ir jāziņo vairākkārt, jo APP kalendārs neatbilst citu ziņojumu gatavošanas kalendāriem. Katrā ziņā būtu jāizvairās no aktivitāšu pārkopēšanas no citiem plāniem, jo tas bieži noved pie ļoti nekonkrētiem pasākumiem ar ļoti zemu specifiskumu.
3. Turpmākie rīcības plāni varētu turpināt izgaismot tikai tos šajā plānā iekļauto ilgtermiņa politiku aspektus, kuros ir paredzēta sabiedrības iesaiste. Citiem vārdiem, turpmākajos plānos būtu iekļaujamas tikai aktivitātes, kas ir tieši vērstas uz informācijas pieejamību, sabiedrības līdzdalību vai pārvaldes atbildīgumu. Šajā nozīmē visās aktivitātēs vajadzētu tieši iesaistīt iedzīvotājus vai nu jaunu politiku izstrādē, jaunu datu izmantošanā vai politikas uzraudzībā.
4. Valsts kanceleja varētu izvērtēt iespēju paplašināt rīcības plāna tematisko aptvērumu, iekļaujot arī tādus jautājumus kā mediju politika un caurspīdīgums uzņēmējdarbībā. Iepriekšējā nodaļā par vietējo kontekstu parādīts, ka nevalstiskās organizācijas vēlētos šos jautājumus ietvert rīcības plānā, lai kopīgi ar valsts pārvaldi noteiktu un ieviestu labākās politikas šajās jomās.
5. Valsts kancelejai un citām pārvaldes institūcijām APP procesa ietvaros vajadzētu turpināt meklēt ceļus, kā proaktīvi sasniegt neorganizētas, mazaizsargātas sabiedrības grupas, kā arī kā iekļaut iesaistītās puses politikas veidošanas agrākajos posmos. Šie jautājumi atspoguļojas gan vietējā kontekstā, gan arī NVO prioritāšu aprakstos. Prasība publicēt ikgadējus plānus tiesību aktu izstrādei un darba grupu izveidei varētu būt labs risinājums. Kaut arī likums prasa tos publicēt, tie ne vienmēr ir viegli atrodamāmi un pārskatāmi vienkāršu tabulu vai kalendāru veidā un neparāda, kad tiks uzsākts darbs pie kādas politikas iniciatīvas. Likuma grozījumi varētu arī noteikt, ka diskusiju dokumentos ir jābūt apspriežamām idejām, nevis jau gataviem politikas dokumentiem vai tiesību aktiem, kā arī būtu jāpublicē NVO priekšlikumu kopsavilkums.

Valsts kancelejai, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai būtu kopīgi jādomā, kā labāk iesaistīt sabiedrību un uzzināt tās vajadzības pēc atvērto datu kopām. Nozīmīgs nākamais solis būtu ģenerēt idejas, kuri dati ir publicējami un kā tos izmantot politikas plānošanā. Piemēram, sabiedrības augsta pieprasījuma dati par budžetu varētu būt publicējami prioritāri, lai arī pētnieki varētu piedāvāt labāku analīzi politiku attīstībai.

5.1 Tabula | Pieci svarīgākie SMART lēteikumi

1 MEMORANDA PADOME	2 UZLABOT FORMULĒJUMUS	3 ATVĒRT DATU KOPAS	4 IESAISTĪT IEINTERESĒTĀS PUSES	5 PAPLAŠINĀT RĪCĪBAS PLĀNA TEMATIKU
Noteikt Memoranda padomi kā regulāro forumu APP jautājumu definēšanai un uzraudzībai.	Nākamajā rīcības plānā iekļaut apņemšanās, kuras ir labi nodefinētas, ambiciozas un izpildāmas divu gadu laikā.	Ģenerēt idejas par labākajiem veidiem, kā lietot atvērtos datus labākas politikas veidošanai, un noteikt augsta pieprasījuma datu, piemēram, budžeta datu, atvēršanu kā prioritāti.	Noteikt, kā labāk iesaistīt sabiedrību agākajos politikas izstrādes posmos un kā proaktīvi iesaistīt neorganizētas mazaisargātas sabiedrības grupas.	Paplašināt APP iekļauto jautājumu loku, ietverot tādas jomas kā mediju politika un caurspīdīgums uzņēmējdarbībā.

¹ Ministru kabineta mājas lapa http://www.mk.gov.lv/sites/default/files/attachments/konference_prezentacija_krievins_1.pdf

² LR likumu portāls, <http://likumi.lv/doc.php?id=154198>

VI | METODOLOĢIJA UN AVOTI

NNM vidus termiņa ziņojumus gatavo pazīstami pārvaldības pētnieki no APP dalībvalstīm. Visiem NNM ziņojumiem tiek nodrošināta kvalitātes kontrole, lai nodrošinātu pētniecības augstākos standartus un uzticamības pārbaudi.

APP rīcības plānu progresa analīzi veido interviju, dokumentu izpēti un tikšanos ar nevalstiskajām iesaistītajām pusēm kombinācija. Ziņojumā tiek ietverti arī valdības pašnovērtējuma ziņojuma, kā arī citu pilsoniskās sabiedrības, privātā sektora un starptautisko organizāciju pētījumu rezultāti.

Katrs NNM pētnieks organizē tikšanās ar iesaistītajām pusēm, lai nodrošinātu precīzāku situācijas atainojumu. Budžeta un laika ierobežojumu dēļ pētnieks nevar uzklaut visas iesaistītās puses. NNM mēģina sasniegt metodoloģisku caurspīdīgumu, tāpēc iespēju robežās ieinteresēto pušu iesaiste ir atvērta plašākai līdzdalībai. Valstīs, kur ir nepieciešama valdības vai nevalstiskā sektora informācijas sniedzēju anonimitāte, NNM patur iespēju to aizsargāt. Bez tam, tā kā metodei ir ierobežojumi, IRM veicina ziņojumu projektu komentēšanu katrā no valstīm.

Katrs ziņojums tiek izvērtēts četru posmu kvalitātes kontroles procesā:

1. Darbinieku posms: NNM darbinieki pārbauda ziņojuma gramatiku, lasāmību, saturu un atbilstību NNM metodoloģijai.
2. Starptautiskā ekspertu paneļa (IEP) posms: IEP pārskata vai ziņojuma secinājumi ir pietiekami pamatoti, novērtē, cik lielā mērā rīcības plāns atbilst APP vērtībām un piedāvā tehniskus ieteikumus apņemšanos ieviešanai un APP vērtību īstenošanai rīcības plānā.
3. Pirms publicēšanas posms: Valdības un dažas atlasītas NVO tiek lūgtas sniegt komentārus par NNM ziņojuma projektu.
4. Publiskas komentēšanas posms: Sabiedrība tiek aicināta izteikt komentārus par NNM ziņojuma projekta saturu.

Šie posmi, ieskaitot procesu, kādā tiek ņemti vērā komentāri, detalizētāk aprakstīts ir APP Procedūru rokasgrāmatas III nodaļā.¹

INTERVIJAS UN FOKUSA GRUPAS

Katram MMN pētniekam tiek prasīts nodrošināt vismaz vienu sabiedrisku informācijas savākšanas pasākumu, kurā jāpiedalās cilvēkiem, kas nav „parastie” dalībnieki līdzīgās diskusijās un kuri nepiedalās aktivitāšu ieviešanā. Var tikt izmantoti arī citi papildu līdzekļi, kā online aptaujas, sarakste, papildu intervijas. Bez tam gadījumos, ja pašvērtējuma ziņojums un internetā esošā informācija nesniedz pietiekami daudz ziņu, pētnieki veic intervijas ar vadošajām institūcijām.

Autore veica šādas iesaistīto pušu intervijas:

Valsts institūciju pārstāvji:

- Inese Kuške, Valsts kanceleja, 2016. gada 17. augusts
- Signe Rudzīte, Valsts kanceleja, 2016. gada 17. augusts
- Linda Jākobsone, Valsts kanceleja, 2016. gada 17. augusts
- Viktors Sidorenkovs, Valsts kanceleja, 2016. gada 17. augusts
- Solvita Vēvere, Kultūras ministrija, 2016. gada 18. augusts
- Anita Kleinberga, Kultūras ministrija, 2016. gada 18. augusts
- Sintija Helviga Eihvalde, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, 2016. gada 18. augusts
- Jānis Glazkovs, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 2016. gada 15. augusts
- Toms Ceļmillers, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 2016. gada 15. augusts
- Inese Gaile, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 2016. gada 15. augusts

NVO pārstāvji:

- Iveta Kažoka, Sabiedriskās politikas centrs "Providus", 2016. gada 22. augusts
- Jānis Volberts, "Sabiedrība par atklātību- Delna", 2016. gada 22. augusts
- Liene Gātere, "Sabiedrība par atklātību- Delna", 2016. gada 22. augusts
- Jānis Veide, "Sabiedrība par atklātību- Delna", 2016. gada 22. augusts
- Kristīne Zonberga, Latvijas Pilsoniskā alianse, 2016. gada 23. augusts
- Andris Grafs, Baltijas Korporatīvās pārvaldības institūts, 2016. gada 23. augusts

NNM pētniece piedalījās arī neformālās vakariņās, ko 2016. gada 25. augustā organizēja biedrība "Datu skola". Tikšanās mērķis bija diskusija par atvērto datu politikas aktuālajiem jautājumiem. Bez tam autore analizēja iesaistīto pušu diskusijas par NVO fonda izveidi (25.05.2016.) un tā darbību (29.06.2016.) Memoranda padomē un šo diskusiju materiālus. Arī tiesību aktu grozījumi, to projekti un pievienotās anotācijas bija nozīmīgs informācijas avots. Autore iepazinās arī ar mediju publikācijām par rīcības plānā iekļautajām jomām. Visi avoti ir norādīti atsaucēs pēc katras nodaļas.

PAR NEATKARĪGAS NOVĒRTĒŠANAS MEHĀNISMU

NNM ir galvenais veids, kā valdība, pilsoniskā sabiedrība un privātais sektors var sekot līdzi tam, kā ik pēc diviem gadiem valdība izstrādā un ievieš rīcības plānus. Pētījumu plānus un kvalitātes kontroli nodrošina Starptautiskais ekspertu panelis, kurā ietilpst līdzdalības, pārvaldes caurspīdīguma, atbildīguma un sociālo pētījumu metodikas eksperti.

Pašlaik Starptautisko ekspertu paneļa sastāvs ir šāds:

- César Nicandro Cruz-Rubio
- Hazel Feigenblatt
- Mary Francoli
- Brendan Halloran
- Hille Hinsberg
- Anuradha Joshi
- Jeff Lovitt
- Showers Mawowa
- Fredline M'Cormack-Hale
- Ernesto Velasco

Neliels skaits darbinieku ciešā sadarbībā ar pētnieku veic ziņojumu tapšanas procesa koordinēšanu. Jautājumus un komentārus par šo ziņojumu var sūtīt darbiniekiem e-pastā: irm@opengovpartnership.org

¹ Open Government Partnership, IRM Procedures Manual, July 2016, <http://bit.ly/2nfehfK>

VII | ATBILSTĪBAS PRASĪBAS. PIELIKUMS

2012. gadā APP izlēma veicināt, lai valdības uzņemtas ambiciozu rīcību saistībā ar to atbilstību APP kritērijiem.

APP sekretariāts ik gadu pārskata katras valsts atbilstību. Tabulā ir parādīti kritēriji. NNM ziņojumos sadaļā "Valsts politikas konteksts" tiks noteikts progress vai regress konkrētiem kritērijiem, ja tas būs attiecināms.

7.1 Tabula | Latvijas atbilstība. Pielikums

KRITĒRIJS	2011	PAŠLAIK	IZMAIŅAS	PASKAIDROJUMS
Budžeta caurspīdīgums ²	N/A	N/A	N/A	4 = Izpildvaras budžets un audita ziņojumi ir publicēti 2 = Viens no abiem ir publicēts 0 = Neviens nav publicēts
Informācijas pieejamība ³	4	4	Nav izmaiņu	4 = Informācijas atklātības likums (ATI) 3 = ATI pants Satversmē 1 = ATI likuma projekts 0 = Nav ATI likuma
Ienākumu deklarācijas ⁴	4	4	Nav izmaiņu	4 = Likums par deklarēšanu, informācija publiska 2 = Likums par deklarēšanu, nav publisku datu 0 = Nav likuma
Sabiedrības iesaiste (izejas dati)	4 (9.12) ⁵	4 (9.12) ⁶	Nav izmaiņu	EU Citizen Engagement Index izejas dati: 1 > 0 2 > 2.5 3 > 5 4 > 7.5
Kopā/maksimāli (Procenti)	12/12 (100%)	12/12 (100%)	Nav izmaiņu	Lai būtu atbilstība, nepieciešami vismaz 75% no iespējamajiem punktiem

¹Vairāk informācijas te: <http://www.opengovpartnership.org/how-it-works/eligibility-criteria>.

²Vairāk informācijas 1.Tabulā te: <http://internationalbudget.org/what-we-do/open-budget-survey/>. For up-to-date assessments, see <http://www.obstracker.org/>.

³Izmantotas divas datu bāzes - *Constitutional Provisions* te: <http://www.right2info.org/constitutional-protections> un *Laws and draft laws* te: <http://www.right2info.org/access-to-information-laws>.

⁴Simeon Djankov, Rafael La Porta, Florencio Lopez-de-Silanes, and Andrei Shleifer, "Disclosure by Politicians," (Tuck School of Business Working Paper 2009-60, 2009), <http://bit.ly/19nDEfK>; Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), "Types of Information Decision Makers Are Required to Formally Disclose, and Level Of Transparency," in *Government at a Glance 2009*, (OECD, 2009), <http://bit.ly/13vGtqS>; Ricard Messick, "Income and Asset Disclosure by World Bank Client Countries" (Washington, DC: World Bank, 2009), <http://bit.ly/1clokyf>. Jaunāka informācija te: <http://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org>. 2014. Gadā APP sekretariāts apstiprināja izmaiņas ienākumu deklarēšanas mērījumā. Likuma esamība un de facto publiska pieejamība nomainīja iepriekš prasītos par ienākumu deklarēšanu politiķiem un augsta līmeņa ierēdņiem. Tuvākai informācijai skatīt: the guidance note on 2014 OGP Eligibility Requirements te: <http://bit.ly/1EjLJ4Y>.

⁵"Democracy Index 2010: Democracy in Retreat," The Economist Intelligence Unit (London: Economist, 2010), <http://bit.ly/eLC1rE>.

⁶"Democracy Index 2014: Democracy and its Discontents," The Economist Intelligence Unit (London: Economist, 2014), <http://bit.ly/18kEzCt>.

Independent Reporting Mechanism
Open Government Partnership
c/o OpenGovHub
1110 Vermont Ave NW Suite 500
Washington, DC 20005

